

ŽELEZAR

JESENICE, 26. NOVEMBRA 1962

ŠT. 47-48/IV

OB DNEVU REPUBLIKE VSEM
ISKRENO ČESTITAMO

Božidar Jakac:

Zasedanje AVNOJ v slikarjevi skicirki

Če si danes po tolikih letih kličem v spomin veliki čas II. zasedanja AVNOJ v Jajcu 1943, začutim, da je res preteklo precej zelo razgibanih let in je v mojem spominu mnogo zbledelo, izginilo in se celo pomešalo. Zato je izredno težko obnoviti resnično podobo, posebno drobna dogajanja v tem izrednem času.

In vendar se zdi v zavesti še vse tako živo — a to je le močan dojem celote kot pomembnosti tega zgodovinskega dogajanja.

Pot sama, o kateri so že dostikrat pripovedovali, je bila neskončno dolga in mučna in se pojavlja v spominu le v glavnih podobah. Hodili smo in hodili noč za nočjo, ki je utrjala že tako izmučene oči v skrajni napetosti živcev. Dolga, neskončna pešačenja gori in doli, pa zopet po ravninah, kot bi hodili po pusti in prazni luni. Pa spet go-

zdovi, dragoceno zavetje partizanov. Tu si čutil silno elementarno povezanost človeka z naravo in njeno blagodejno prijateljstvo. Hoja v temnih črnih nočeh ali pa v svetlih mesečnih, ko je v megličastem ozračju predla luna svoj tako pravljici pajočolan, da si pri vsem pozabil, da si sredi vojne, sredi smrti, ki preži od vsepovsod nate. Prestopanje, prežecih cest, železniških prog in mostov. Silna utrujenost in neprestana negotovost, lakota, vlaga — vlaga, blato in kamenje. Slišim povelja: »Tišina!«, »Naprej!« Vse to se meša v nek svojstven dojem izrednosti poti nenavadnega poslanstva in odgovornosti, ki te drži, da ne omahneš, in te kljub vsemu žene naprej, naprej do izpolnitve naloge.

Tako sem se naenkrat znašel neprespan, utrujen in vročičen od

prehlada v veliki dvorani Doma kulture, ki je bil prav za to priloznost iz ruševin obnovljen in urejen. Zaradi letalskih napadov, ki so bili še pred nekaj dnevi, in zaradi konspiracije je bilo ta večer mesto Jajce brez luči, pogreznjeno v popolno temo, le tu notri je žarelo v lučeh. Okrog Jajca, v gorah, pa so budno stražile brigade in tudi napadale sovražnika.

Naša slovenska delegacija je imela prostor spredaj, levo od fotelja tovariša Tita. Predsednik OF Josip Vidmar levo poleg Tita, nato pa Kocbek in J. Rus. Moj prostor je bil v drugi vrsti poleg generala Avšiča, od koder sem lahko dobro videl Tita.

Pred slavnostno okrašenim odrom je bil postavljen na visokem ozkem podstavku še sveži Augustinčičev kip Tita. Ta kip je med ofenzivo propadel.

Navdušeno je bilo razpoloženje, ko je prišel Tito v svojem dolgem oficirskem plašču v dvorano, miren, resen in bled. Z njim pa predsednik AVNOJ dr. Ivo Ribar, ki je junaško zatajeval strašno očetovsko bolečino, saj je včeraj izvedel za izgubo svojih dveh dragih sinov Lole in Jurice.

Na odru je zapel partizanski pev-

ski zbor »Hej Slovani«. Stojte smo prepevali in vsa dvorana je grmela od te stare budnice. Nato je predsednik Ribar otvoril zasedanje.

Poskušal sem skicirati vse govornike — bila jih je dolga vrsta — vendar mi delo spriču preutrujenosti, vročnosti in neustreznega materiala na žalost ni šlo prav od rok.

Kot je bil cel potek zasedanja vreden, saj so se postavljali temelji nove Jugoslavije, vendar je bil eden najmočnejših trenutkov proglasitev komandanta NOV in POJ Tita za maršala Jugoslavije, na predlog, ki ga je v imenu slovenske delegacije sporočil AVNOJ Josip Vidmar. Tedaj je vzvalovala vsa pisana množica navdušenih delegatov v nepopisno razpoloženje.

Gledal sem Tita, njegov obraz je bil nepremičen kot kip; vase zazrt je gledal v daljo, ki se je še grozljivo odpirala pred njim in nami. Tak je bil tudi, ko je stopil na govorilnico, da se zahvali za priznanje.

Nisem mogel skicirati, prevzelo me je strmenje.

Vesel sem bil tega doživetja in sem bil srečen, da sem se tako nepričakovano znašel pred to živo zgodovinsko podobo.

(po »DELU«)

10. REDNO ZASEDANJE CDS

Centralni delavski svet je imel 17. novembra 10. redno zasedanje, na katerem so razpravljali o dveh pomembnih vprašanjih: o varnosti pri delu ter devetmesečnem poslovanju podjetja. Zasedanja sta se udeležili tudi sekretar centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Olga Vrabčič in predsednik republiške skupščine socialnega zavarovanja Dolfka Boštjančič ter novinarji.

Že iz samih priprav lahko sklepamo, da je bilo 10. redno zasedanje zelo pomembno, saj so o dveh vprašanjih na prejšnjem razpravljali na konferencah organov delavskega samoupravljanja, kakor tudi organi samoupravljanja v ekonomskih enotah.

Zaključki o varnosti pri delu

Upravo podjetja se zadržuje, da od komunalne skupnosti zahteva, naj ta v svojem pravilniku predvidi določilo, s katerim bo pooblastila Obratno ambulanto, da edino ona lahko ugotavlja delovno sposobnost za člane našega kolektiva.

Vsak delavec, ki se pri delu v podjetju poškoduje, mora obvezno iskati zdravniško pomoč pri zdravniških Obratne ambulante med rednim delovnim časom, v nočnem času pa pri dežurnem zdravniku Zdravstvenega doma Jesenice.

Neposredno odgovornost za izvajanje predpisov o HTV, kakor tudi za skrb o HTV, nosi neposredni starešina. Obratovodstva morajo v sporazumu s kadrovskim sektorjem zagotoviti strokovni

Tako smo dobili dovolj materiala za sestavo sklepov in zaključkov. Naše bralce želimo seznaniti z zaključki o varnosti pri delu v celoti, ki naj bodo za nas vse zakon in vodilo proti nezgodam in poškodbam, ki so nepotrebno družbeno zlo.

nadzor nad vsemi izmenami in še posebej na nočni ter popoldanski. Obratovodja je odgovoren, da so naprave za zaščito v redu.

Delovodje morajo pred pričetkom izmene pregledati stanje delovišč, delovnega orodja, posebno skrb pa morajo posvetiti podrejenim delavcem. Pregledati morajo, ali so vsi podrejeni delavci sposobni za normalno delo in če so opremljeni s potrebnimi zaščitnimi sredstvi. Operativni kader mora stalno nadzorovati, ali se v proizvodnem procesu spoštujejo varnostni predpisi.

Zadolžuje se HTV služba in oddelek za nagrajevanje, da skupno z ekonomskimi enotami izdelajo predlog za materialne stimulacije za znižanje nezgod in bolezenske

odsotnosti. Rok je do 31. januarja 1963.

HTV služba in varnostni tehniki nosijo odgovornost za izbiro ustreznih osebnih zaščitnih sredstev in obenem skrbijo za njihovo izpopolnjevanje skupno s tehnično operativno obratov. Skupaj z nabavno službo pa skrbijo, da bodo nabavljena zaščitna sredstva kvalitetna.

Strokovna služba in komisija CDS sta zadolženi, da ob priliki pripravljajo programov za vzdrževanje in zamenjavo ter rekonstrukcijo upoštevajo potrebe po varnosti delovnih mest ter skrbijo, da se pogoji na delovnih mestih izboljšujejo v okviru finančnih možnosti.

CDS bo pri sprejemanju finančnega načrta vsako leto določil tudi namenska sredstva za izboljšanje delovnih pogojev in varnosti pri delu. Preden se predložijo programi za porabo omenjenih sredstev, mora povedati svoje mnenje tudi HTV komisija.

Vzdrževanje varnostnih naprav mora postati sestavni del rednega vzdrževanja. Tehnična služba je zadolžena, da redno vzdržuje varnostne naprave in ne sme vključiti v proizvodnjo nobene agregata, če istočasno niso v redu zaščitne naprave.

V zvezi s predvideno reorganizacijo vzdrževanja mora oddelek za vzdrževanje žerjavov urediti preventivni pregled in preventivno vzdrževanje žerjavov. Za žerjavovodje je treba uvesti vzdrževalna dovoljenja s predhodnimi tečaji in izpiti.

Začeto delo pri izboljšanju in vzdrževanju električ-

nih naprav in razsvetljave je treba pospešeno nadaljevati. Strokovna služba mora po obstoječih elaboratih o električnih napravah ter dodatnih o razsvetljavi skrbeti, da se to delo pospeši. Posebno pozornost je treba posvetiti odpravljanju zasilnih naprav.

Da bi znižali število nesreč, morajo obratovodstva poostriiti mere za vzdrževanje reda, odpraviti prenatrpanost posameznih delovnih mest, označiti profile, hodnike ter skrbeti za čistočo v obratih.

Strogo je treba izvajati predpise in prometno osebje ne sme prevzemati nepravilno naloženih voz. Nakladalne skupine in obrati pa morajo strogo upoštevati dovoljene profile.

Uprava podjetja mora skrbeti zaradi bolj temeljite obravnave posameznika, da bo Obratna ambulanta razširila prvi zdravniški pregled, tako da lahko strokovna komisija svetuje, ali je nekdo za sprejem sposoben ali ne. Na novo sprejetega delavca je treba zaposeliti skladno z ugotovljenimi sposobnostmi. Delo komisije CDS za sklepanje delovnega razmerja in strokovne komisije mora biti koordinirano.

Uvesti je treba nov način uvajanja za novo sprejete delavce, ki naj traja najmanj 14 dni. V tem času je treba novega delavca seznaniti z osnovnimi zahtevami delovnega mesta, predpisi obrata in podjetja.

Cas uvajanja gre v breme vsega podjetja.

HTV in kadrovska služba sta zadolženi za organizacijo uveljavnega postopka.

Za premestitev iz obrata v obrat mora delavec predhodno biti zdravniško pregledan, če je od sprejema preteklo več kot eno leto. Obratovodstvo oddelka ali obrata, v katerega bo delavec premeščen, mora delavca pred začetkom dela na novem delovnem mestu poučiti o delovni varnosti. Nadzor nad uvajanjem izvaja varnostni tehnik.

Uprava podjetja mora skrbeti, da bo Obratna ambulanta v redno delo obvezno vključila tudi preventivno delo. Obratni zdravniki naj se še bolj povežejo z obrati in se seznanijo z delovnimi pogoji.

Ambulanta mora na osnovi preventivnega dela svetovati podjetju ukrepe za sanacijo delovnih pogojev. Podjetje naj po možnosti nudi Obratni ambulanti potrebna materialna sredstva za opremo in predvidi sredstva za izvedbo predlogov o sanaciji delovnih pogojev.

Obratovodstva so dolžna pravočasno pripraviti kader za napredovanje. V pripravah morajo posvetiti posebno pozornost varnosti pri delu. Odpraviti je treba dosedanja, sistem, da delavca učimo na novem delovnem mestu po premestitvi, namesto da bi ga predhodno pripravili za novo delo.

Obratovodstva so dolžna s pomočjo kadrovskega sektorja in ŽIC usposobiti določeno število ljudi izmed delovodij, predelavcev ali asistentov za inštruktorje za uvajanje novega delavca na novem delovnem mestu.

(dalje na 3. strani)

10. REDNO ZASEDANJE CDS

(nadaljevanje z 2. strani)

Obratovodstva morajo redno organizirati periodične polurne seminarje o varnosti pri delu, ki morajo biti organizirani po oddelkih in izmenah. Seminarje naj vodi jo neposredni starešine, varnostni tehniki pa morajo pripraviti gradivo. Posebej pa je treba organizirati seminarje po strokah in poklicih, kjer je to potrebno.

ZIC in kadrovska služba morata v vse programe seminarjev, tečajev in šol obvezno vključiti predavanja o varnosti pri delu.

● Varnostni tehniki so dolžni analizirati vsako nezgodo. Obratovodstva pa so dolžna te analize obravnavati z delavci, in sicer:

- smrtno nesrečo vsi obrati v podjetju,
- težko nesrečo vse skupine v obratu, kjer se je nezgoda pripetila,
- lažjo nezgodo pa neposredni oddelek, oziroma skupina ponesrečenca.

● Kadrovska in socialna služba morata vzpostavljati stik z zunanjimi zdravniki in z njimi sodelovati, jih povabiti na posvetovanje ter iskati pri njih nasvetov.

Kadar zdravstvena služba ugotovi, da zdravstveno stanje posameznika onemogoča nadaljnjo zaposlitev v železarni, vendar še ni invalidskih indikacij, mora kadrovska služba iskati preko Zavoda za zaposlovanje zunanjo zaposlitev.

● Le dopust je treba načelno oristiti tako, da bo vsaj polovica dopusta neprekinjena. Prav tako ni dovoljeno prenašati dopust iz leta v leto, razen kadar to zakon dovoljuje. Ta sklep bomo začeli izvajati 1.1.1963.

● Sredstva, ki jih daje podjetje za rekreacijo, naj bodo združena v posebnem namenskem skladu. Program za uporabljanje tega sklada bo CDS predložila posebna komisija CDS, ki bo združevala celotno področje življenjskega standarda. Skrb za pravilno uporabljanje sklada na osnovi odobrenega programa vodi kadrovska služba.

● Kadrovske sektor je dolžan za vse delavce z lažjimi poškodbami, ki bolujejo, nim jim pa treba ležati, organizirati seminarje o varnosti pri delu.

● Gostinska enota »Železar« mora pripraviti centralno kuhanje in delitev tople črne kave kot sredstvo za žejo, posebno v vročih mesecih.

● CDS zadolžuje vodstva EE in priporoča samoupravnim organom EE, da ostreje ukrepajo proti posameznikom, ki ne želijo spoštovati varnostnih predpisov in ne uporabljajo zaščitnih sredstev. Za manjše prekrške naj se določi denarna kazen. V bolj drastičnih primerih naj se krivca kaznuje z odpustom.

Kaznovati je treba tudi tiste delovodje, ki ne zahtevajo spoštovanja varnostnih predpisov in ne ukrepajo proti kršilec prej omenjenih predpisov.

● S prehodom na nov način plačevanja hrmanine za prvih 30 dni bolovanja ekonomske enote formirajo svoja sredstva. Strokovna služba mora pripraviti konkreten

predlog sistema do 1.1.1963.

● CDS zadolžuje obratovodstva in posamezne strokovne službe, skupno s službo HTV, da vsak za svoje področje izpopolni notranje varnostne predpise. Rok za dopolnitev naj bi bil 30.6.1963 in je za to odgovorna HTV služba.

● Pravilnik o varnosti pri delu je treba popraviti do

konca tega leta, nakar se zadolžuje kadrovska služba, da ga da v tisk in izda v primerni žepni obliki do 31. marca 1963.

● Varnostni tehniki grup so dolžni mesečno analizirati poškodbe in stanje varnostnih naprav po posameznih obratih in analize izročiti vodstvom EE. Varnostni teh-

nik podjetja pa mora sestaviti kvartalno analizo in jo preko tehničnega direktorja predložiti upravnemu odboru.

Vsi varnostni tehniki podjetja so dolžni prijavljati vodstvom EE ter po potrebi disciplinskim organom vse nepravilnosti in prekrške proti varnostnim pravilom podjetja in ostalim sklepom CDS v zvezi z varnostjo pri delu.

Poročilo o devetmesečnem poslovanju železarne

V zvezi s poročilom o devetmesečnem poslovanju železarne je CDS po temeljiti razpravi in in predlogih tako UO kot komisije za gospodarstvo sprejel naslednje sklepe:

– Nadaljevati je treba borbo za znižanje proizvodnih stroškov, povečati proizvodno disciplino in varčevanje, izboljšati izplene, bolje izkoristiti koledarski čas in zmanjšati zastoje.

EE naj na sestankih ob vsaki priložnosti analizirajo tipične pokazatelje in spremljajo njihovo gibanje.

– Podvzeti je treba vse mere, da bi do konca leta 1962 odpravili vse zaostanke pri naročilih, zlasti pri kvalitetnem materialu, tako da bomo v letu 1963 lahko začeli brez »repov«.

– Zmanjšati je treba re-

klamacije, zlasti količinske in dimenzijske, ki so subjektivnega značaja.

– Zmanjšati je treba zaloge surovin in polizdelkov, ki po nepotrebnem obremenjujejo obratna sredstva in stremeti, da zaloge ob zaključku letošnjega leta ne bodo večje kot so bile ob koncu leta 1961.

– Znižati je treba izostanke kot so na primer bolovanja, nesrečni primeri in podobno, na minimum.

– Uvesti moramo najostrejšo varčevanje s sredstvi investicijskega vzdrževanja, ta-

reko da bomo dosegli prihranek

tudi pri reduciranem in rebalansiranem načrtu.

– Odprodati je treba tudi tiste končne izdelke, za katere nimamo naročil in najti primerne kupce.

Podvzeti moramo vse mere za zmanjšanje potreb po obratnih sredstvih (zmanjšati zaloge, znižati saldo kupcev, omejiti prekoračitve itd.) ter skrbeti, da bodo kratkoročni krediti po možnosti spremenjeni v stalna obratna sredstva ali vsaj v dolgoročne kredite.

– Analizirati je treba stroške proizvodnje z ozirom na zvišanje in znižanje teh v vseh ekonomskih enotah, s posebnim poudarkom na povečane stroške vzdrževanja.

– Stroške remontov dna SM peči je treba po možno-

sti razmejiti na več let.

– Ugotoviti moramo, zakaj se je znižala poraba plavžarskega plina. Znižanje porabe plina je povzročilo nadplanske stroške VP za približno 20 milijonov dinarjev.

– Ponovno je treba obravnavati problem stalnih stroškov OTOP zaradi neizkoriščenih kapacitet.

– Prekvalifikacije vložnega materiala v valjarni 2400 ni mogoče opraviti brez potrebne dokumentacije, potrjene od OTK.

– Zaostriti je treba prevzem vložnega materiala, posebno v jeklarni, valjarni, žični valjarni in predelovalnih obratih ter ga mesečno vskladiti.

– Proučiti je treba problem stroškov raziskovalnega dela. Stroške naj bi po možnosti vodili v upravni režiji uprave in ne v stroških posameznih obratov.

– Skupaj z Združenjem je treba proučiti problem vložka martinarne. V primeru spremembe % vložka naj martinarna takoj začne z delom s planskim proporcem vložka.

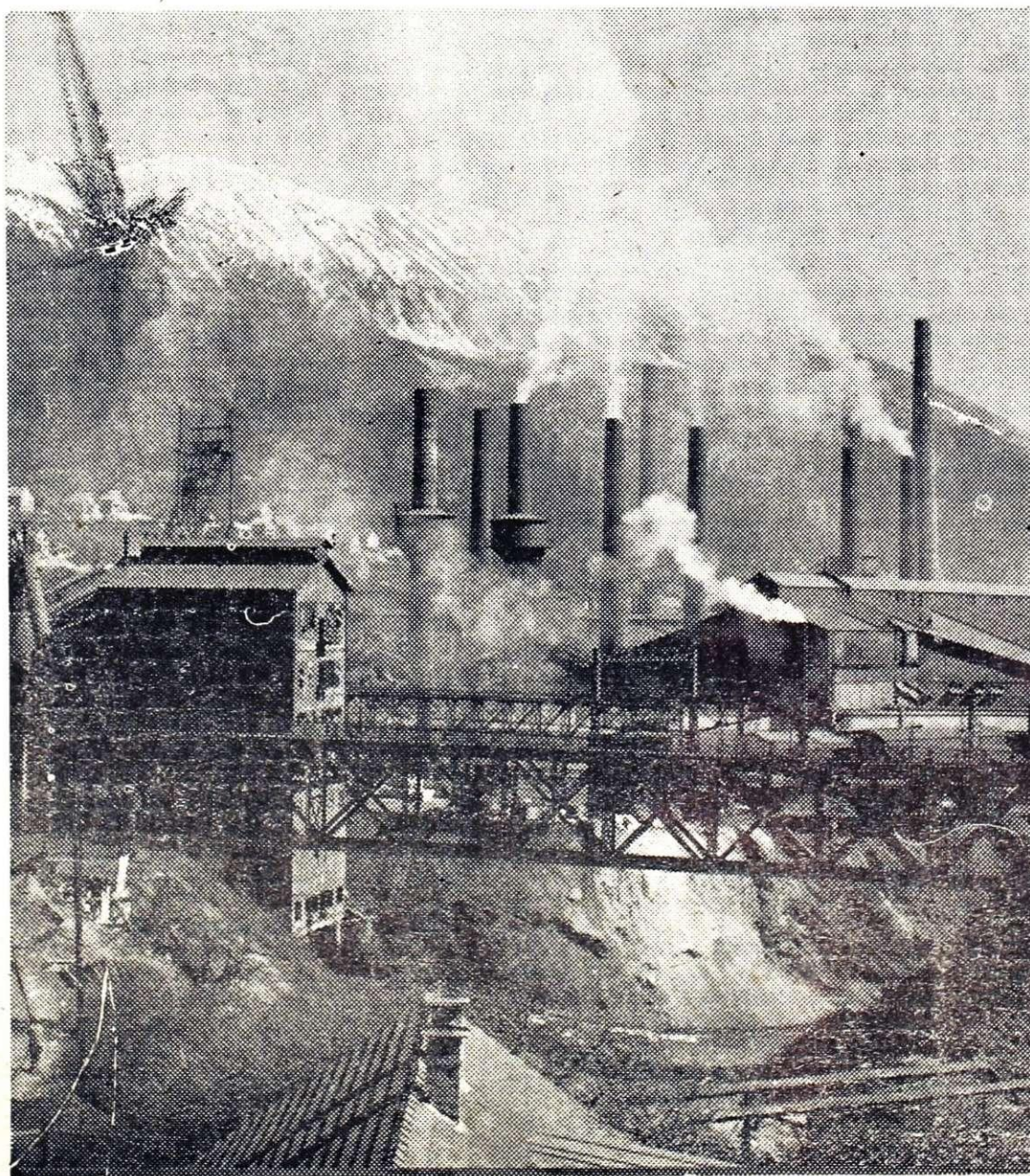
– Pregledati moramo zaloge pomožnega režijskega materiala in rezervnih delov, posebno ognjevzdržnega materiala in po možnosti vse količine znižati toliko, da tekoča proizvodnja ne bo ogožena.

– Regulirati moramo prekoračitve IV fonda za leto 1962.

– Gospodarska komisija je dolžna skupaj z upravo na enem prihodnjih zasedanj predložiti metodologijo in principe za sestavljanje proizvodnega načrta.

– Gospodarsko-računski sektor ne sme avtomatično izvajati člena 22, pravilnika o delitvi čistega dohodka. Uprava in UO pa morata do prihodnjega zasedanja predložiti primeren popravek tega člena.

– Obvestiti je treba organe komune, Okrajni ljudski odbor in Izvršni svet LRS o devetmesečnem obračunu in o kritičnem položaju železarne s prošnjo, da pomagajo na merodajnih forumih reševati vprašanja zunanjih vplivov, kot so na primer: obratna sredstva, odnosi z železnico, cene cevem in ploščatim profilom, korišćenje rude, cene koksu itd.

Razprava o delovni disciplini, nagrajevanju in regresih

13. novembra je imel delavski svet ekonomske enote konstrukcijske delavnice 4. redno sejo, na kateri so pregledali sklepe zadnje seje ter razpravljali o devetmesečnem poročilu za EE in podjetje ter o odsotnosti in regresih.

Zanimiv je tisti del razprave, na katerem so navzoči člani razpravljali o odsotnosti z dela. Nekateri člani kolektiva neopravičeno izostajajo, čeprav prejemaajo od obratovodstva disciplinske odločbe in vse kaže, da takšna oblika kaznovanja ni najboljša. Težave imajo tudi s tistimi sodelavci, ki se vozijo na delo z vlaki. Na seji je bil omenjen tudi primer, da eden od delavcev trikrat ali celo štirikrat mesečno zamudi vlak in pride na delo z naslednjim ob 8. uri. Člani delavskega sveta so bili mnenja, da je treba v takem primeru prizadete delavce opomniti.

Obratovodja tov. Korenini je na seji podal kratko poročilo o nagrajevanju za prvo

polletje in za tretji kvartal letošnjega leta. Ugotovljeno je, da nov način nagrajevanja ugodno vpliva na člane kolektiva in da so osebni dohodki večji. — Položaj se je precej spremenil v korist kolektiva, kar pomeni, da so bila prizadevanja obratovodstva in organov samoupravljanja v EE uspešna.

Kakor v ostalih EE naše železarne so tudi v konstrukcijski delavnici razpravljali o problematiki regresov. DS EE je sprejel predlog, da bi avtobusne proge, ki potekajo vzporedno z železnico, ukiniteli, delavci, ki stanujejo v bolj oddaljenih krajih, pa bi se

vozili z avtobusi do najbližjih železniških postaj. Prav tako naj bi ukiniteli regres na lokalni progi, razen na relaciji Plavž-Javornik. Obdržali bi tudi progo Jesenice-Planina pod Golico. — O toplem obroku so bili na seji mnenja, da v primerjavi z visoko ceno ne odgovarja in naj bi ga ukiniteli, delilnice pa spremenili v kantine, kjer bi delavci dobivali malico za ceno 50 do 60 dinarjev, za kar bi dobivali vrednostne bone. Člani DS EE tudi menijo, da bi gazirano vodo imeli v tovarni na razpolago tudi v prihodnje, medtem ko bi bilo mleko v prodaji v kantinah.

EE javornik I

Želimo še boljše sodelovanje z vzdrževalci

Na 8. sejo DS EE profilnih valjarn javornik I sta bila povabljeni tudi obratovodja in predsednik DS EE vzdrževanja Javornik, ker je bila na dnevnem redu tudi problematika električnih in mehanskih okvar. Če primerjamo zastoje v devetih mesecih letošnjega leta z lanskim celoletnim povprečjem, vidimo, da je odstotek električnih okvar na težki progi porastel, odstotek mehanskih okvar pa se je znižal. Tudi na lahkih progah je položaj enak. Člani delavskega sveta kot tudi predstavnika vzdrževanja so se strinjali, da je poleg objektivnih napak (velik park vzdrževanja, zastarele naprave, pomanjkanje kadra) tudi mnogo subjektivnih, za katere menijo, da jih je mogoče vsaj delno, če ne popolnoma odpraviti. Vsi pa so se strinjali s tem, da je tako plodno sodelovanje, kjer smo se skupno pogovarjali o težavah v obratu na eni in v vrstah vzdrževalcev na drugi strani, zelo koristno.

Iz tehničnega poročila je bilo razvidno, da je težka

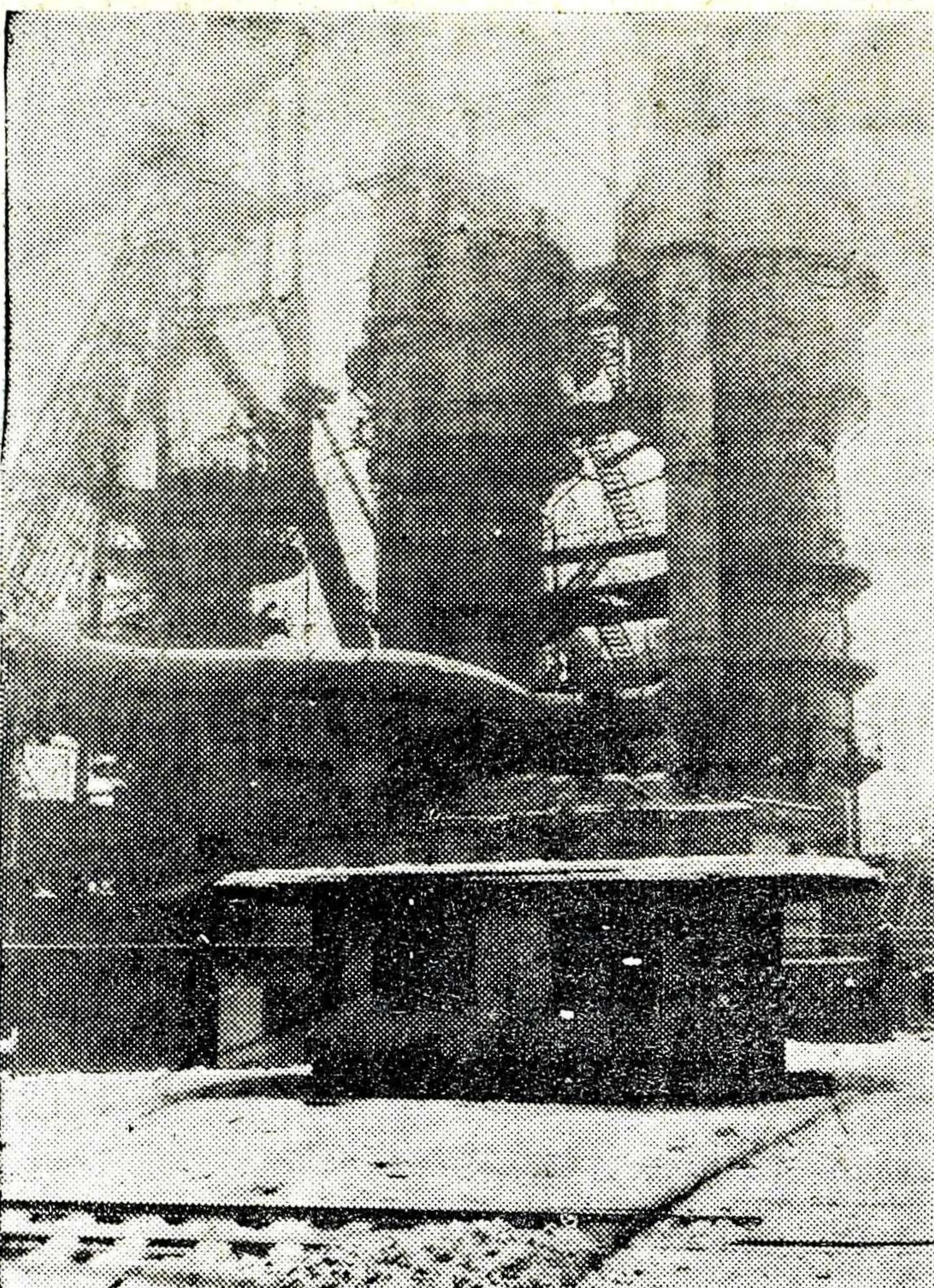
proga dosegla s 14.203 tonami vroče valjanih izdelkov in s 14.295 tonami končnih izdelkov dva pomembna rekorda. Še bolj razveseljivo pa je, da je bilo pri tej proizvodnji zavrženo malo-

riala samo 16 ton, kar je le 0,1% na vroče valjane izdelke. Prav tako nam je uspelo znižati porabo valjev in klorij na tono vložka. Povprečna prodajna cena je bila nižja kot v preteklem mesecu, kar gre na račun valjanja več SM kvalitet.

Franc Iskra

inž. J. B.

Pogled na nove plinske čistilce ob letošnjem prvem snegu

EE vzdrževanje Javornik

Regrese, ki bremenijo osebne dohodke, bo treba zmanjšati

O problematiki regresov so razpravljali tudi na seji zbora ekonomske enote vzdrževanja Javornik, ki je bila 13. novembra. Zbor ekonomske enote je bil sklican z namenom, da zavzame glede znižanja regresov za prevoze delavcev, toplega obroka in v kadrovskih domovih določeno stališče.

Kolektiv je mnenja, da regresiranje ob sedanjih pogojih ni pravilno in da ne kaže, da bi regresirali za vsako ceno razne stroške, korišćene v precejšnjih primerih tudi za zasebne koristi in da regresiranje v preveliki meri zadeva tudi osebni dohodek članov kolektiva.

Zbor ekonomske enote je

menil, da regresi za avtobusne prevoze lahko ostanejo, vendar jih je treba izenačiti s cenami prevozov po železnici. Upoštevati bo treba tudi predloge prevoznih odborov glede licitacij cenejših ponudnikov. Tako bi odpravili monopol, ki vlada v avtoprevozništvu.

Člani kolektiva, ki so se udeležili seje ZEE, menijo, da malice, ki jih dobivamo v obliki toplega obroka, ne odgovarjajo, da so predrage in da bi bilo bolje, če bi v delilnicah organizirali prehrano tako, da bi člani kolektiva prejimali poleg suhe hrane po želji tudi topel obrok (mleko, kava, čaj in podobno). Železarna naj bi malico

regresirala v višini okrog 70 dinarjev, razliko v ceni pa posamezni sodelavci.

Kolektiv se tudi ne strinja z regresiranjem samskih domov, ker nastaja vprašanje privilegijev, ki jih uživajo posamezniki. Člani kolektiva tudi menijo, da naj ugodnosti, ki jih uživajo stanovalci v domovih, plačajo sami in da so sedanje cene za kompletno oskrbnino (stanovanje, luč, kurjava) znatno prenizke. V načelu je bil zbor EE tudi mnenja, da je treba regrese, ki preveč zadevajo osebne dohodke, zmanjšati na stopnjo, ki bo v korist celotnemu kolektivu.

Tine Žen:

Kakšne pravice imamo iz pokojninskega zavarovanja in kako jih uveljavljamo

S pokojninskim zavarovanjem, ki je del splošnega socialnega zavarovanja, je delovnim ljudem zagotovljena, ki so zavarovani po tem zakonu, pravica do osebne pokojnine, njihovim družinskim članom pa pravica do družinske pokojnine.

Pravice do pokojninskega zavarovanja

izvirajo iz vložnega dela, priznavajo pa se v skladu s prispevkom zavarovanca družbi in skladno z družbenimi interesi. Te pravice določa zvezni zakon o pokojninskem zavarovanju (Uradni l. FLRJ, št. 51/57, 52/57 in 2/58) in obsegajo pravico do pokojnine, pravico do

zdravstvenega zavarovanja in druge pravice, ki jih določa zakon o zdravstvenem zavarovanju. Po tem zakonu imajo zavarovanci pravico do polne pokojnine takrat, ko so izpolnili 35 za pokojnino števni let in 55 let starosti ter zavarovanke, ko dopolnijo 30 za pokojnino števni let in 50 let starosti. Pravico do nepopolne starostne pokojnine dobi zavarovanec, ko izpolni 65 let starosti in zavarovanka, ko izpolni 55 let starosti. Za nepopolno starostno pokojnino pa mora zavarovanec ali zavarovanka izpolnjevati pogoje gostote pokojninske dobe in sicer: če ima zavarovanec 30 ali več za pokojnino števni let in zavarovanka, ki ima za pokojnino 25 števni let, pod pogojem, da ima v zadnjih petih letih delovne dobe vsako leto po 7 mesecev ali skupaj najmanj 3 leta in 5 mesecev;

— če pa ima zavarovanka ali zavarovanec 15 ali več za pokojnino števni let, toda manj kot 25 (zavarovanec) ali 20 let (zavarovanka), pridobi pravico do nepopolne pokojnine, pod pogojem, da ima v zadnjih petih letih delovne dobe vsako leto 8 mesecev ali skupaj 4 leta in 2 meseca. V pokojninsko dobo se šteje delovna doba in doba izven delovnega razmerja, ki se po zakonu priznava v pokojninsko dobo, udeležba v NOB, v španski državljanski vojni, internacija, taborišče, orožne vaje, doba štrajka itd. V delovno dobo pa se šteje čas, ki ga je zavarovanec prebil v delovnem razmerju s polnim rednim delovnim časom, predpisanim za dela, ki jih je opravljal, oziroma delovni čas, ki ga je po zakonu o delovnih razmerjih priznan kot reden delovni čas. V pokojninsko dobo se šteje

Napore za pošteno poslovanje bo treba povečati

Dosedanja javna razprava o regresih po ekonomskih enotah jasno kaže, da so deležna v njej največje pozornosti vprašanja delavskih menz, stanovanj in toplega obroka. Z druge strani pa, iz nerazumevanja ali omejene informiranosti, ugotavljamo, da se za Gostinsko enoto oz. njene menze postavlja vprašanje poštenega poslovanja?! Tak dvom je prinesel članek v zadnji številki »Železarnja« pod naslovom »Proizvodni stroški so vsak dan večji«, ki ga je napisal tov. Stane Torkar. Omenjeni članek je naš kolektiv ogorčeno sprejel ter prosil, da avtor članka o iznesenem dvomu v pošteno poslovanje naših menz konkretno pove! Ne da bi zmanj-

ševali vsebino članka, smatramo, da je tak splošen zapis omalovaževanje kolektiva in njegovih prizadevanj, izgubljanje njegovega delovnega elana in obeležja ter razbijanje zavestnega boja proti neobjektivni kritiki, ki je lahko vse prej kot koristna pri rasti humanistične kvalitete v medsebojnih odnosih med EE, ki zopet predstavljajo homogeno enoto, podjetje, v katerega spada tudi tako ocenjena Gostinska enota.

Razumemo, da je prav področje cen storitvam sedaj predmet najširšega kritičnega obravnavanja potrošnikov, ki jih vsaka sprememba ozir. predvideno ukinjanje prizadene in pride do večjega ali

manjšega odpora zaradi nepoučenosti ali nezadoštnega poznavanja stvari ter si posamezniki enostransko razlagajo smernice priporočila, ki ga je CDS posredoval v razpravo vsem organom samoupravljanja v podjetju. — Smernice in priporočila so jasna in jih ne bomo posebej obravnavali.

Tak premislek je potreben tudi zato, ker je vedno bolj tvegano prepričanje, če je bila razprava tovariša Hodeja Kondiča, Ostojiča in Grbiča na seji ZEE-visoke peči resnična, čeprav so dokazovali s primerom o koških kruha in mesa in pri tem zamolčali, da imajo v menzi tako na Straži kot na Plavžu vsi abonenti pri vsakem obroku na

mizi košarico narezanega kruha in ga vzamejo po želji in potrebi. V razpravi tudi niso povedali, kaj vse se dogaja v naših menzah in samskih domovih ter kaj predlagajo po teh vprašanjih kot začasne ukrepe glede na naraščajoče nerednosti, ki terjajo tudi finančna sredstva.

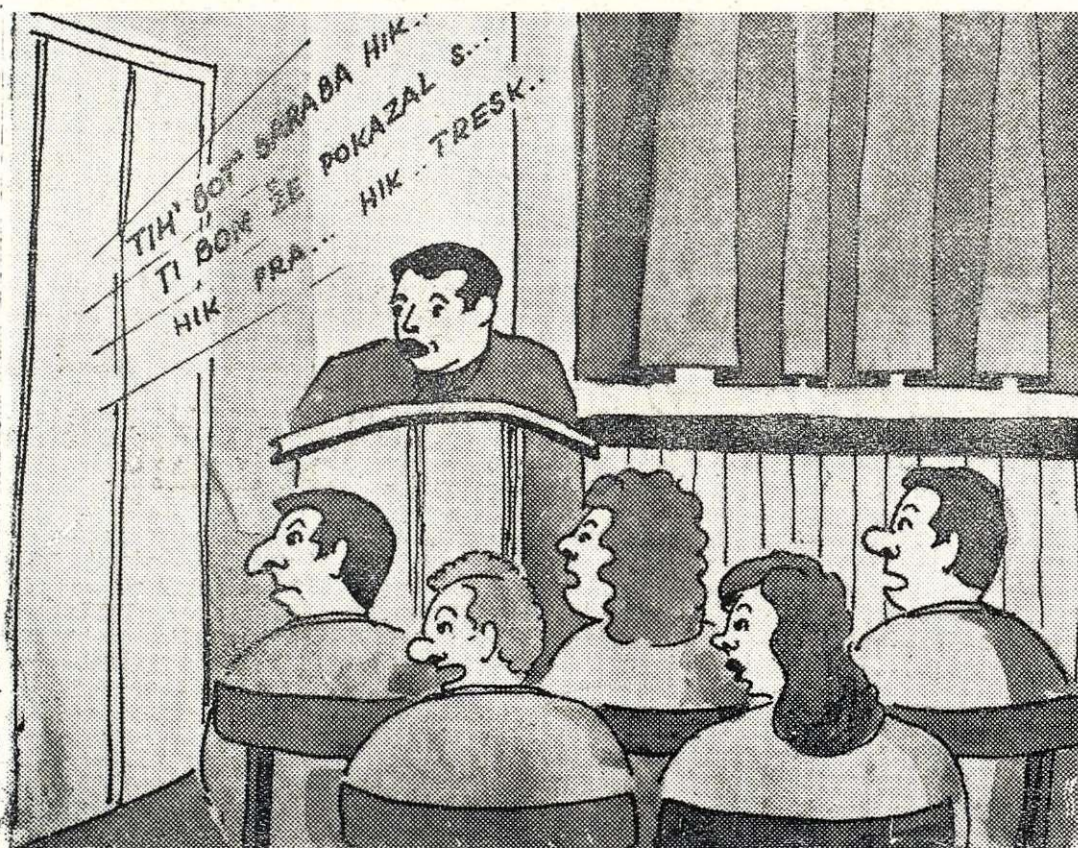
Po drugi strani je tako pisanje že postalo orožje nekaterih abonentov v Kadrovskem domu, ki brez osebne odgovornosti očitajo kuhinjskemu osebju nepoštenost in z vulgarnimi izrazi grdijo osebni ponos in čast tega kolektiva. Če vsemu temu dodamo še, da je skupina abonentov v vinjenem stanju v sami menzi pregledala torbice osebju menze in neprimer- no nastopila proti upravniku, ki po njihovem mnenju nima odločujoče besede, se nam zdi, da je vsakršno komentiranje nepotrebno.

Končno k omenjenemu član-

ku še to, da poslovanje menz stalno nadzoruje notranja finančna inšpekcija, ki v zapisnikih navede ugotovitve, zaključke in strokovne pripombe o poslovanju ter predloge za odpravo morebitnih nepravilnosti. Vsa ta poročila so vselej predložena strokovnim službam v podjetju, na razpolago pa so tudi vsem članom kolektiva pri upravi Gostinske enote.

Na podlagi teh ugotovitev in osnovnih misli, ki so bile izražene na delovnih mestih našega kolektiva in prenesene na skupni sestanek z upravniki ter predstavniki sindikalne podružnice in ODS, želimo pri tem podčrtati to, da je družbena vloga našega podjetja tudi v tem, da se v njem razvijajo odnosi iskrenosti, zaupanja, človekoljubja, razumevanj, strpnosti, vzajemnega sodelovanja s pravilnimi odnosi do

(dalje na 7. strani)

PREDAVANJA PRI JELENU

EE elektrodni oddelek

Cene niso ekonomične

Tudi delavski svet elektrodnega oddelka je razpravljal o regresih, ki jih železarna daje za prevoz delavcev na delo in z dela, tako iz oddaljenih krajev kot bližnje okolice in o ostalih regresih v samskih domovih ter za topel obrok. Delavski svet omenjene enote je sprejel naslednje predloge:

- Za lokalne prevoze naj se regres ukine. S podjetjem Avtoservis pa bi se bilo treba pomeniti o nižji ceni mesečnim vozovnicam in sicer 900 dinarjev, saj je to tudi v interesu podjetja Avtoservis.

- Pri ostalih avtobusnih prevozi naj regres ostane, povečati pa je treba udeležbo posameznikov od 600 na 1200 dinarjev mesečno. Obe-

nem naj železarna ukrene vse, da bi bili stroški prevozov manjši in naj morda dobi ponudbe tudi drugih prevoznih podjetij.

- Regresi za prevoz z vlakom naj ostanejo nespremenjeni.

- Tudi regresiranje hrane in stanovanj v samskih domovih naj ostane, vendar mora železarna ukreniti vse, da bi znižali cene, ker so neekonomske, uvesti pa je potrebno tudi strožjo kontrolo poslovanja.

- Namesto toplega obroka bi bilo treba uvesti mrzle malice. Kvalitetna malica bi lahko bila za 100 dinarjev, od katerih bi regresiralo naše podjetje 70, 30 dinarjev pa vsak posameznik.

PREBERITE

Predavanja pri Jelenju

Za izživiljanje v kulturno družabnem življenju na Jesenicah primanjkuje dobrih predavanj. Primanjkuje tudi primernih prostorov, kjer bi predavanja lahko primerno demonstrirali. Prav to je povod, da sem se namenil opisati eno takšnih predavanj pri Jelenju, kjer je sedaj edina dvorana za te namene na Jesenicah.

Za katero predavanje gre, ni niti važno, važno je le to, da je predavatelj pristopil k poslušalcem z novim načinom izvajanja tako, da je k prikazovanju izredno lepih barvnih diapozitivov dodal glasbeno spremljavo, prepleteno z lepo oblikovano besedo, recitacijami in podobno. Celotno predavanje je bilo izvedeno v lepo ubrani lirski besedi. Takšen način aktiviranja poslušalca in gledalca k samostojnemu razmišljanju je izredno posrečena zadeva, ki pa zahteva primeren prostor s popolno tišino.

Prav tega pa udeleženci predavanja nismo bili deležni. Glasno govorjenje, skoraj vpitje in kričanje izza tenke stene širokih vrat, ki ločijo dvorano od gostišča Svobode, je vse prisotne, posebno tiste v prvih vrstah, zelo motilo.

Povezal sem to glasno govorjenje, ki je bilo, moram priznati, še v mejah pristojnosti, z dogodkom pred precej časa nazaj, ko je izza stene prihajalo razgrajanje, kričanje, prepiranje in pa psovke, kakršne noben slovar na svetu ne prizna in niso nikjer na mestu.

Tega nisem napisal zato, da bi grajal že nekako tradicionalne navade »Jelenove gostilne«, vendar menim, da drugo z drugim ne gre in se bomo morali enkrat odločiti ali za gostilno ali pa za dvorano. K temu samo še ta pripomba, da imamo nekaj sto metrov nižje Lasanovo gostilno, dobrih 50 metrov naprej pa Kazino, poleg teh pa na Jesenicah še mnogo, mnogo gostiln, da ne rečem veliko preveč, dvorano za predavanja in podobne kulturne prireditve pa samo eno samcato.

Napore za pošteno poslovanje bo treba povečati

(Nadaljevanje s 6. str.)

konkretnih problemov, ki smo jih v podjetju zaenkrat začeli urejati.

K razpravi, ki se pojavlja v kolektivu, da v menzah hranimo osebe, ki niso v delovnem razmerju s podjetjem, pod istimi pogoji kakor naše delavce, se nam zdi potrebno bralce obvestiti, da so bile na 18. rednem zasedanju CDS 10. avgusta 1961 postavljene nove cene hrani v naših menzah, in sicer dnevno 235 ali 7050 din mesečno, dočim je za zunanje stranke bila določena cena za 3 obroke dnevno 300 din ali 9000 din mesečno.

Od 15. oktobra letos so vse obstoječe cene popravljene oziroma povišane za 400 din, torej za nadomestilo, s katerim bodo posameznemu delavcu povečani mesečni dohodki zaradi novih tržnih cen kruhu, moki in izdelkom iz moke (Ur. list FLRJ, št. 40).

Na drugo vprašanje o cenah toplemu obroku dajemo naslednje pojasnilo:

1. z otvoritvijo prve delilnice v martinarni leta 1959 je UO kakor CDS potrdil našo lastno prodajno ceno 65 din za obrok, ki se do danes še ni spremenila ter tudi v kolektivu ob odpiranju delilnic nismo pristopili k ekonomskemu izračunu, ki bi opravičil tak obstoj delilnic toplega obroka, ki ga trenutno ugotavljamo;

2. medtem je bilo odprtih še deset delilnic, ki lokacijsko ne odgovarjajo. Tudi te delilnice so zahtevale določeno število dehlk;

3. delilnice obratujejo na vse tri izmene ne glede na nedelje ali praznike;

4. današnja lastna prodajna cena je 106 dinarjev za obrok in ne 137 dinarjev, kakor se to v kolektivu razpravlja;

5. razlika med ceno 65, postavljenjo leta 1959, in današnjo ceno 106 din, je odraz povišanja cen posameznih artiklov, kar je razvidno iz naslednje razpredelnice:

	cene v dinarjih				indeks
	1959	1960	1961	1962	1961:1959
krompir	8	15	16	36	450
mast	330	270	430	430	130,30
moka	75	76	84	105	140
olje	267	267	267	310	116,10
sladkor	160	160	162	170	106,25
goveje meso	260	380	390	380	146,15
kruh	54	54	60	76	140,74
telečje meso	400	440	460	500	125

Torej smo s toplim obrokom poslovali ob izjemnih splošnih pogojih tržišča in ni mogoče zahtevati od naše enote, da bi morala sama nositi vse posledice nekonstruk-

tivne kritike in odgovornost za omejene možnosti.

Po zadolžitvi delovnega sestanka
Jože Frece

Valjavci iz Smedereva so vrnili obisk sodelavcem iz obrata Javornik II. Ob obisku so želeli, da bi v prihodnje imeli stalne in tesnejše medsebojne stike

Rekordi in osebni dohodki

V želežarni smo v oktobru izpolnili vse planske naloge in celo dosegli rekordno proizvodnjo pri izdelovanju bodeče žice. Zato smo pričakovali tudi rekordne osebne dohodke, toda na žalost ni bilo tako, saj je bil gibljivi del (17 odstotkov) v tem letu najnižji. Če pa vračunamo v ta del še ukinjene individualne premije, po sklepu naš vseh, potem je gibljivi del še nižji. Kolektiv se upravičeno sprašuje, kje so vzroki in zakaj so pri nas najnižji osebni dohodki, saj smo doslej letos presegli realizacijo za okrog 114 milijonov dinarjev ter blagovno proizvodnjo za blizu 596 ton. Če pa blago leži v skladišču in ni prodano, ni to krivda kolektiva, saj za prodajo skrbijo druge službe. Ni moj namen valiti krivdo

na službe ali jih kritizirati, toda kolektiv želežarne želi za svoje delo realne osebne dohodke.

Po zaslugi našega kolektiva so bili znižani stroški predelave in podobni stroški za okrog 4.690.000 dinarjev, bo-

rimo pa se še za nadaljnje znižanje ter za boljše in kvalitetnejše izdelke. Prav bi bilo, da bi bili osebni dohodki taki, kot jih kolektiv zasluži, saj bomo v tako lahko tudi v bodoče pisali o rekordih in uspehih. — Jože Terčič

Večja previdnost pri delu varuje naše življenje

Vsi vemo, da moramo biti posebno v črni metalurgiji zelo previdni pri delu, saj s tem zmanjšujemo število nesreč.

V naši želežarni se mnogokrat zgodi, da pomočniki pod žerjavom pri zapenjanju zelo težkih bremen niso dovolj previdni. Tako se ne odstranijo takoj, ko zapnejo breme, 3 do 4 metre proč. Doga-ja se tudi, da nakladalec ne upošteva znaka z zvoncem, kar lahko smatramo kot nepravilen odnos posameznikov in neupoštevanje predpisov.

Zavedati se moramo, da vrv ali katerakoli druga mehanična naprava na žerjavu lahko odpove, posebno pa pozimi se ta nevarnost še poveča. S pravičnim odnosom do dela in pazljivostjo pri delu pa se

lahko tej nevarnosti vsaj do neke izognemo. Zato upoštevajmo vse varnostne predpise in si medsebojno pomagajmo pri delu ter tako prispevajmo k uspehu vsega kolektiva. — Veljko Mandič

POPRAVEK

V 46. številki »Želežarja« smo na slikovni strani objavili rezultat medobratnih športnih iger. Ker so sestavljalci tabele napačno seteli dosežene točke, popravljamo vrstni red ekip: ekipa ŽiC deli 5. in 6. mesto z 200,5 točkami z livarno, na 7. mestu pa je ekipa glavne pisarne s 190 točkami.

Nov razpored dela v livarni

Siva livarna je vsa leta po osvoboditvi in že prej delala na svoj način. Običajni delovnik je bil štirikrat tedensko po 12 ur, kar je bila nujna posledica razporeda vlivanja. Vendar se je pokazalo, da ta način delitve dela ni najboljši, saj so bili delavci polnih 12 ur izpostavljeni težkemu delu in zelo neugodnim zdravstvenim pogojem zaradi prahu, vročine, prepaha itd. Razumljivo je, da je to zdravstveno prav gotovo zelo negativno vplivalo na našega delavca, kar je bilo ugotovljeno tudi pri pregledih v naši ambulanti. Prav tako so postala vlivanja dvakrat tedensko vedno večja in so presegla po teži predvidene količine, ki jih peč še lahko zmore brez posebnih težav.

Vsi ti razlogi so nas napo-

tili, da smo se odločili za korenito spremembo. V novembru smo naše delo reorganizirali in uvedli namesto dveh vlivanj tedensko tri vlivanja, pri čemer smo dosegli redno zaposlitev šestkrat tedensko po osem ur, namesto dotedanjih dvanajst. Zaradi tega je zmanjšan fizični napor na krajši čas. Tako je dana večja možnost za reden počitek, zagotovljeni pa so tudi ugodnejši zdravstveni pogoji. — Prav tako bo ugodnejši tudi razpored dela, saj bo na vlivanje prišlo manjše število kalupov, zato bo tudi transport in prestavljanje kalupov manj zamudno, manjša bo tudi utesnjenost v sivi livarni in ne bodo nastopale prostorske »konice« v taki meri kot do sedaj. Tudi pri kupolki ne bo več nevarnosti, da

se peč prežge in nam je zaradi tega v zadnjem času dostikrat ostalo precej kalupov neodlitih, kar povzroča ponovno prekladanje in nove stroške.

Morda bo v začetku tudi nekaj manjših težav, kar pa se dobro zavedamo, vendar jih bomo z dobrim sodelovanjem lahko uspešno odstranili. S preusmeritvijo dela na tri vlivanja tedensko pričakujemo tudi boljši delovni učinek in boljše izkoriščanje delovnega časa.

Predlog obratovodstva je bil obravnavan tudi na seji obratnega delavskega sveta in v interesu boljšega poslovanja ter še boljših uspehov kolektiva livarn tudi sprejet.

Rado Torkar

ŠOL. ODBOR ŽELEZARSKEGA IZOBRAŽVALNEGA CENTRA PRI ŽELEZARNI JESENICE

razpisuje

za delovno mesto na Tehniški srednji šoli zavoda

1. predavatelja slovenščine — slavist,

1. predavatelja slovenščine — slavist

Pogoji:

pod 1. fakulteta ali višja pedagoška šola,

pod 2. inženir metalurg.

Oba sta lahko tudi brez prakse — začetnika.

Nastop službe lahko takoj.

Prijave z življenjepisom pošijite pisмено do 15. decembra 1962. — Vse podrobne informacije dobite na tajništvu zavoda.

Proizvodnja SM in EL jekla v jugoslovanskih železarnah v I. polletju 1962

	SM jeklo v tonah				El jeklo v tonah			
	izpolnitev I. poll. 1962	% na plan	izpolnitev I. poll. 1962	% 62 : 61	izpolnitev I. poll. 1962	% na plan	izpolnitev I. poll. 1962	% 62 : 61
ZENICA	396.208	103,02	377.072	105,07	10.165	122,20	9.127	111,37
JESENICE	163.394	100,24	155.743	104,91	7.273	107,59	6.650	109,37
SISAK	74.363	96,57	66.068	112,55	717	68,68	733	97,82
SMEDEREVO	37.842	99,58	36.528	103,60	3.374	102,24	3.307	102,02
NIKŠIČ	24.146	80,50	21.884	110,33	33.841	102,55	23.470	144,19
STORE	17.455	87,71	17.516	99,65	—	—	—	—
RAVNE	10.891	101,78	9.931	109,66	15.926	86,08	18.156	87,72
Skupaj	724.299	100,15	684.742	105,78	71.296	100,53	61.443	116,03

Vse jugoslovanske železarne so proizvedle v prvem polletju letos 724.299 ton SM jekla, kar je za 0,15 % več kot je bilo planirano in za 5,78 % oziroma 39.557 ton več kot v istem razdobju lani. Predvidene planirane proizvodnje surovega SM jekla v prvi polovici letošnjega leta niso dosegle železarne Sisak, Smederevo, Nikšič in Store. Pri tem najbolj odstopata železarni Sisak in Nikšič, prva zaradi manjših potreb ter predčasnega remonta na eni izmed peči, medtem ko je bila v drugi znižana proizvodnja surovega jekla zaradi velikih zalog ingotov.

V istem razdobju so v jugoslovanskih železarnah proizvedli 71.296 ton elektro jekla, kar je za 0,53 % več kot je bilo planirano in za 16,03 % oziroma 9.853 ton več kot v prvi polovici preteklega leta. Največji skok je napravila železarna Nikšič, ki je proizvedla 10.370 ton elektro jekla več kot v prvih šestih mesecih preteklega leta, medtem ko je železarna Ravne proizvedla precej manj tega jekla kot je bilo planirano, zaradi okvare na eni izmed indukcijskih peči.

ALŽIRIJA — Do sedaj znane zaloge nafte v Sahari so tenili na 610 milijonov ton. Pred nedavnim so odkrili v severni Sahari v globini 2130 metrov pod zemeljsko površino nove velike zaloge te dragocene tekočine, katere količine še niso ocenjene. V letu 1961 so na tem področju načrpali 16 milijonov ton nafte, medtem ko predvidevajo v letošnjem letu dvig proizvodnje na 20 milijonov ton.

AVSTRALIJA — Nakladalne naprave v avstralskem pristanišču Port Kemble so bile pred kratkim izpopolnjene z dvema mehanskima nakladalcema, ki lahko v eni uri naložita ali razložit 2000 ton premoga. S tema napravama lahko v enem dnevu naložijo s premogom ali koksom tudi največje prekoceanske ladje.

AVSTRIJA — Avstrijske rezerve železne rude cenijo na 250 do 350 milijonov ton, vendar menijo, da obstajajo možnosti še za nadaljnjih 150 do 250 milijonov ton. Količina železa v avstrijskih rudah je med 31 in 35 %. V preteklem letu so jo nakopali skupno 3,7 milijonov ton.

FRANCIJA — V letu 1961 so francoske železarne proizvedle skupno 516.000 ton varjenih in 493.000 brezšivnih cevi. Od te količine so 325.000 ton izvozili na tuje tržišče.

INDIJA — V Indiji je bilo osnovano novo železarsko podjetje, ki bo kot prvo v tej deželi proizvajalo nerjavno tanko pločevino. Naprave bodo zgrajene v Vatvi pri Ahmedababu in bodo imele zmogljivost 10.000 ton letno, ki jo bodo lahko postopoma povečali na 20.000 ton.

ITALIJA — V letu 1961 so kljub težavam na inozemskih tržiščih izvozili iz te države skupno 1,2 milijona ton različnih železarskih izdelkov.

železarski GLOBUS

JAPONSKA — Tudi ta država, ki je v zadnjih letih dosegla neverjeten skok v proizvodnji jekla, občuti vedno bolj splošne težave pri prodaji izdelkov železarske industrije na tržišču. V prvem polletju letos je bila proizvodnja jekla v japonskih železarnah že nižja za 6,1 % v primerjavi z istim razdobjem lani, medtem ko je bilo v tretjem četrtletju to znižanje še večje.

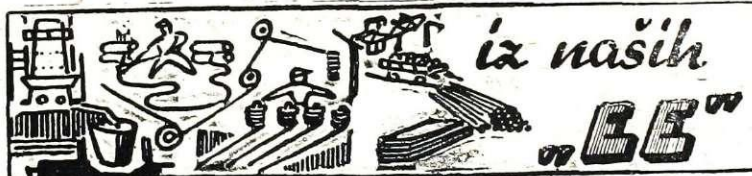
KANADA — V kanadski provinci Britanska Kolumbija, kjer so bogata nahajališča zemeljskega plina, so začeli graditi nov cevovod za zemeljski plin s premerom 915 mm. Ta cevovod, ki ga bodo gradili dve leti in vanj investirali 400 milijonov dolarjev, bo omogočil uporabo tega plina v ZDA in sicer predvsem v Chicagu.

KOLUMBIJA — Neko zahodnonemško podjetje bo dobavilo in montiralo naprave za prvo utopno kovačnico v tej južnoameriški državi. Kovačnica bo zgrajena v provinci Santander z mesečno zmogljivostjo 650 ton odkovkov, medtem ko bodo investicijski stroški predvidoma znašali 33 milijonov mark.

LR KITAJSKA — V tej državi so v zadnjih letih izredno povečali količino izkopane železne rude. V letu 1948 so nakopali samo 250.000 ton, leta 1956 16,8 milijonov ton, leta 1959 45 milijonov ton in leta 1961 že 60 milijonov ton.

MEXIKA — Mehika je proizvedla v letu 1961 1,6 milijono

nov ton jekla, vendar name-rava z nadaljnjo izgradnjo železarske industrije povečati proizvodnjo jekla v letu 1965 na 4 milijone ton. S tem bi se ta država skoraj popolno-

JAVORNIK II

V soboto, 17. novembra, so se mudili na obisku člani kolektiva Železarne Smederevo, ki so vrnili obisk našim sodelavcem. Skupina gostov iz Smedereva je štela 37 članov, med gosti pa sta bila tudi predsednik upravnega odbora Železarne Smederevo in predsednik sindikalne organizacije. Naši valjanci so gostom omogočili ogled obratov na Jesenicah in valjarni na Javorniku, tehničnega muzeja, bili pa so tudi v Begunjah in na Bledu.

Kakor pred mesecem v Smederevu, tako so tudi na Javorniku organizirali sejo delavskega sveta, ki so se je udeležili tudi gostje iz Smedereva. Poleg zastopnikov obrata sta goste pozdravila tudi sekretar TK ZKS Tone Jasnič in predsednik Izvršnega odbora sindikalne organizacije Miroslav Feldin. Gostje so izrazili željo, da bi tudi v prihodnje izmenjali več takih obiskov in predlagali naslednje: Železarna Jesenice naj bi organizirala v bližini Smedereva ob Dona-

ma osamosvojila v zvezi z uvozom železarskih izdelkov.

ZAHODNA NEMČIJA — Na reki Moseli so v teku obsežna kanalizacijska dela, katerih namen je omogočiti plovbo težjim rečnim ladjam za prevoz železne rude. Na ta način bo že v letu 1964 omogočena plovba rečnim ladjam do 1500 ton nosilnosti, ki bodo prevažale železno rudo iz Lotaringije zahodnonemskim železarnam v Porurju.

vi počitniški dom, smederevski železarji pa bi prihajali na počitnice v okolico Jesenic oziroma na Gorenjsko.

SAMOTARNA

Ker je nastopilo slabo vreme s snegom in mrazom, so prenehali z izdelovanjem žilindrne opeke na Stari Savi. Opeko bodo začeli ponovno proizvajati v aprilu prihodnjega leta.

IN ŽIČARNA

V hladni valjarni in žičarni so uspeli, da redno dnevno izpolnjujejo načrt proizvodnje. Če bodo zdržali do konca meseca, ne bodo imeli skrbi za izpolnitev načrta. Imajo pa težave, ker jim stalno primanjkuje cinka in svineca, tako da je delo v pocinkovalnici iz dneva v dan odvisno od novih dobav.

LIVARNA

Že pred nekaj leti smo nabavili eksotermno sredstvo za livarno, s katerim lahko ogrevamo nalitke v času litja, obdržimo železo čim dalj v raztaljenem stanju in medtem, ko se odlitek strjuje,

Pomankanje električne energije

Zaradi sušne jeseni je od 11. oktobra naprej prišlo do izrednega pomanjkanja vode in naše hidrocentrale niso mogle obratovati s polno zmogljivostjo. Prav tako je moral tudi ELES od 25. do 30. oktobra zmanjšati železarni dobavo električnega toka. Da pomanjkanje električnega toka za našo delo ne bi bilo preveč občutno, je to pomanjkanje morala nadoknaditi naša parna centrala. Kolektiv elektro-toplotne energije je z velikimi naporii slehernega člana to dosegel. Kakšni so bili njihovi naporii in kakšno delo, bo najlepše pokazalo nekaj podatkov.

Parna centrala je delala pospešeno in je v tem času, to je od 11. oktobra, porabila za kurjenje parnih kotlov:

1749 ton premoga (v posameznih dneh tudi od 130 do 140 ton dnevno),

15.641.520 Nm³ plavžnega plina in

238,26 ton katrana.

Proizvedli pa so:

25.395 ton pare in od te količine porabili,

13.003 ton pare za pogon turbogeneratorev, ki so proizvedli 2.515.279 KWh električnega toka.

Ostalo količino pare so porabili za industrijske potrebe in so morali nekoliko omejiti dobavo pare za ogrevanje prostorov. Prav ta omejitev pa je povzročila nekaj »hude krvi« poplunoma neupravičeno in brez potrebe. — P

te-tega lahko zelo učinkovito napajamo. Uporaba eksotermnih sredstev se je izkazala kot zelo koristna. Tako je bil pred dnevi odlit za tovarno cementa »Sloboda« Podguselj - Zagreb ogromen obroč za bobnašo peč, ki jo uporabljajo pri sušenju klinke. Pri tem je bilo uporabljeno eksotermno sredstvo za napajanje nalitkov in kot končen učinek uporabe tega sredstva smo dobili lep kompakten odlitek, pri čemer pa je bil izplen prav zaradi tega zelo dober. Eksotermno sredstvo nam dobavlja kemična tovarna Exoterm iz Kranja, ki nam je v tem pogledu pomagala in omogočila uporabo domačih eksotermnih sredstev. Tovarna cementa »Sloboda« pa bo v kratkem dobila težko pričakovan odlitek.

Letos izdelano več jekla kot lani

ZDA — Po podatkih ministrstva trgovine ZDA je dosegla svetovna proizvodnja jekla v prvih šestih mesecih letos 193 milijonov ton, kar je za 5,8 % več kot v istem razdobju leta 1961. Večjo proizvodnjo so dosegle predvsem ZDA in Sovjetska zveza, poleg tega pa še cela vrsta manjših držav.

Tisočletna železarska tradicija

V zadnjem asu smo objavili že nekaj člankov, ki so omenjali nekdanje železarstvo v Bohinju. Danes pa objavljamo še en prispevek, in sicer izvlečke iz pisma prof. dr. Valterja Šmida takratnim lastnikom jeseniške železarne o rezultatih njegovega raziskovanja v Bohinju.

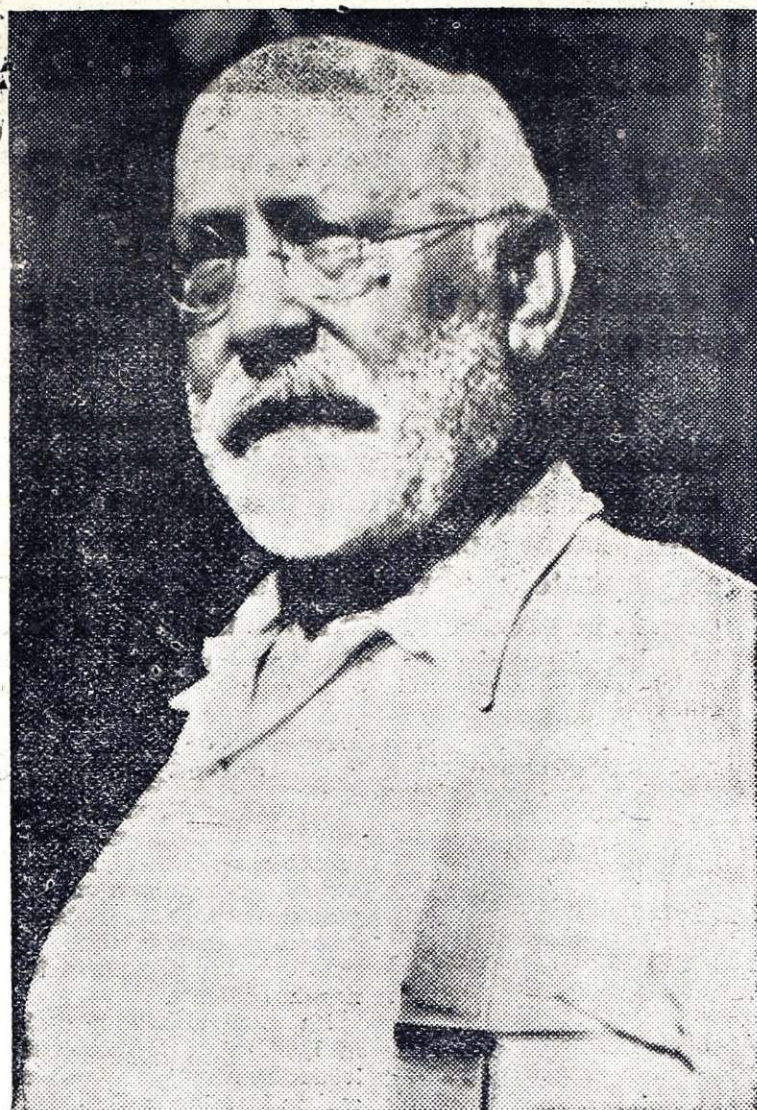
»Ilirski Karni, ki so z Vemeti iz Este in Padove narodnostno in kulturno najbolj sorodni, so naselili področje Bohinja v VII. stoletju pred našim štetjem. Verjetno je tudi ime naselja Bohinj ilirsko-karnskega izvora in po mišljenju prof. Franca Ramovša iz Ljubljane v zvezi z imenom za gozd – Bakony. Karni so Bohinj precej goste naselili. Najpomembnejša naselbina je bila v spodnji dolini pri Bistrici, na Ajdovškem gradu. Najstarejša topilna mesta Ajdovskega grada so bila na severni strani, na terenu proti Savi. O tem pričajo številne najdbe, toda topilni proces je bil še nepopoln, saj vsebujejo žlindre še 54 do 61 % železa.

Zivahna železarska industrija v Bohinju je zalagala trg v dolini Bače in Soče, o čemer pričajo najdeni železni predmeti v grobovih v Idriji pri Bači. Večji del železnih predmetov iz Idrije spada v srednjo in pozno keltsko dobo (300 do 15 let pred našim štetjem). Toda v rimski dobi je ugasnilo življenje na krožnih nasipih. Rimljani so dali za svoje naselbine pred-

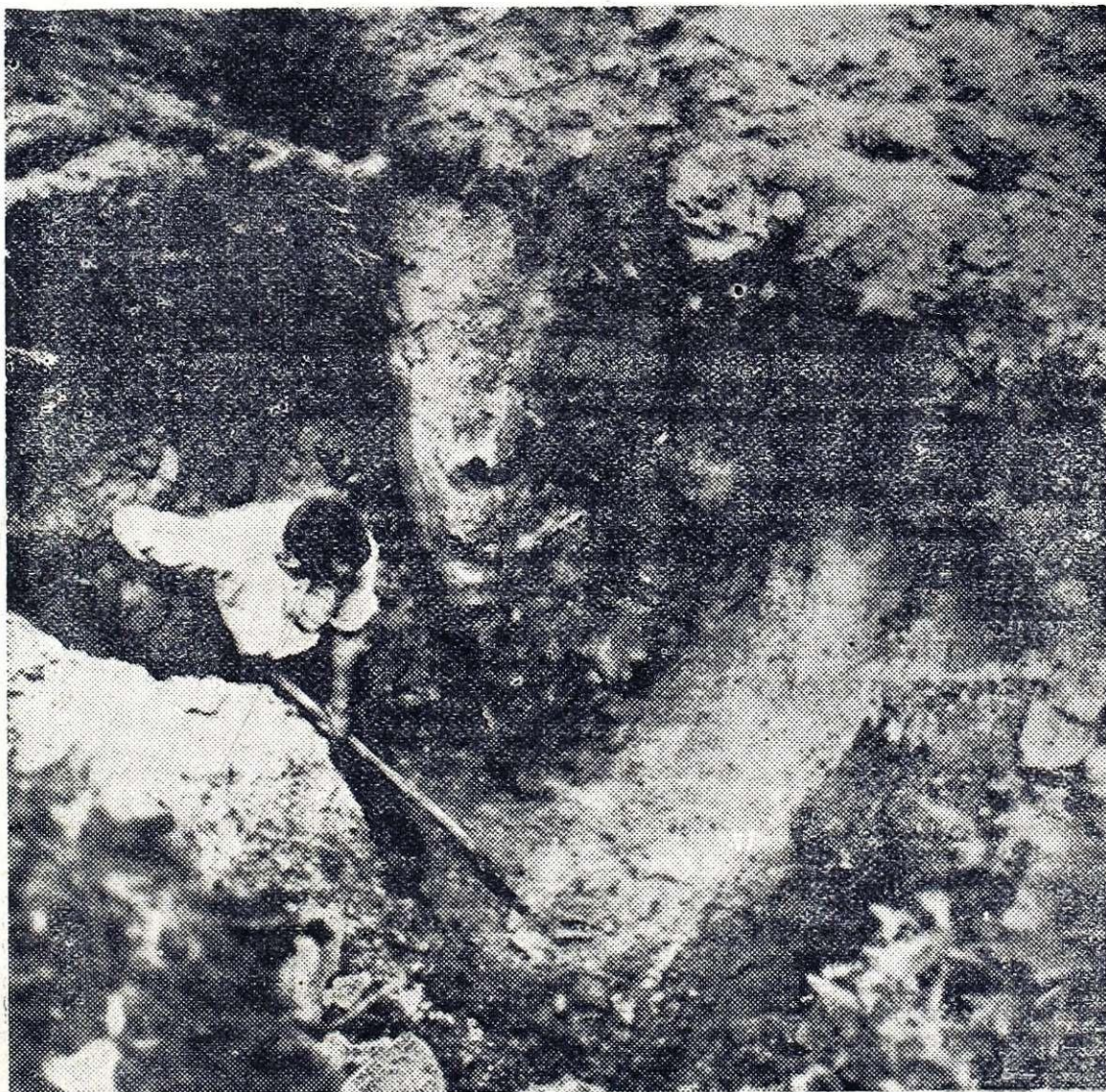
nost sončni zgornji dolini – najdbe v Jereki in Srednji vasi ter Češnjici.

Iz viharne dobe preseljevanja narodov nimamo nobene najdbe, ki bi pričala o naselitvi Bohinja. Šele staroslovski grobovi v Srednji vasi (VII. do VIII. stol.) in ime naselja Selo na pobočjih nad Bistrico pričajo o naselitvi Slovencev. Posamezne župe in rodbine so se naselile predvsem v zgornji prisojni dolini. Najdena železna veriga, srp in sekač pod goro Kras, kakor tudi noži v grobovih, nam pričajo o predelavi železa v Bohinju. V X. stol. se je začela nemška kolonizacija na Gorenjskem. Nova gosposka je predvsem iz Koroške in Tirolske naselila ljudi, ki bi redko naseljene kraje v Bohinju obdelovali. Korošci so prinesli s seboj tudi rudarstvo. V primitivnih vetrnih in kmečkih pečeh lahko vidimo začetke zgodnje domače industrije. Takratni posestniki, grofje Ortenburški, ki so bili lastniki jezera in zgornje doline, so začeli najprej rudariti. Postavili so talilne peči tam, kjer so bila že v predzgodovinskem času rudišča.

Pravi polet pa je rudarstvo dobilo šele, ko so se v bohinjski kot naselili Italijani in prinesli s seboj napredne metode pridobivanja železa ter italijansko topilno peč iz okolice Brescije. Italijanski fužinarji, predvsem Tazolli in Locatelli, so postavili fužinska kladiva brešijanske vrste v Stari Fužini in na Bistrici. Locatelli so bili lastniki takozvane fužine sv. Heme in livarne, kakor jo imenuje Valvazor, v kateri so vlivali razne predmete iz železa. To livarno je zgradil dr. Paul Wiederholdt iz Ljubljane leta 1617 in smo o njej že poročali. Zgrajena je bila verjetno po vzorcu fužine v Hublju pri Ajdovščini v Vipavski dolini. Ta fužina je prišla iz posesti Wiederholdta v posest rodbine Locatelli, ki je postala najmočnejša fužinarska rodbina v Bohinju. V 17. stol. so bile v njihovi posesti že štiri topilnice: starodavna Stara Fužina (še iz 14. stol.), ki je najprej kot deželno knežje posessivo pripadala gosposki v Radovljici ter je iz posesti Tazollia prišla v posest Aleksandra Locatellija; tovarna v Bistrici, ki jo je leta 1540 zgradil Vincenc Locatelli; tovarna na Pozabljenem, zgrajena l. 1562, v kateri so v glavnem izdelovali žico in razne vrste žeblicev; fužina sv. Heme, kjer so izdelovali surovo železo in

Železarsko preteklost v Bohinju je že pred vojno temeljito raziskoval prof. dr. Valter Šmid

Prof. dr. Valter Šmid je raziskoval tudi ostanke nekdanje livarne v Nomenju. Na sliki ostanke peči

vlivali retorte za živo srebro ter posodo. (livarna)

Livarna je bila v Nomenju na nasprotni strani vasi ob žuborečem gorskem potoku Plavževki. Nekoliko oddaljena od te peči, v nižini Mešenac, je bila v bližini »šteng« še ena fužina, katere ostanki kažejo na star pogon in je odreditev časovne dobe še nejasna. V začetku 18. stol. je v Bohinju že občutna konkurenca švedskega železa in izgleda, da je zaton rodbine Locatelli in propad Bohinja prav s tem v zvezi. Šele, ko je fužine prevzel podjetni Mihael Angelo Zois, ki se je iz Benetk preselil v Ljubljano in postopoma združil vso deželno trgovino z železom ter poleg ostalega kupil tudi bohinjske fužine, je Bohinj znova zaživel. Posebno pa še, ko je prevzel fužine v Bohinju njegov sin Žiga Zois, izvrstni rudarski strokovnjak. Da bi lahko konkuriral močnim tuji konkurenci, posebno Švedom, je Žiga Zois izvedel temeljito obnovo in modernizacijo tovarn, odpravil stare primitivne metode pridobivanja železa, ki so potrebovale mnogo časa in oglja ter v letu 1719 vpeljal plavže. Uredil in popravil je tudi ceste v okolici. Napoleonske vojske in kontinentalna zavora so omajale obratovanje in trgovino železa na starodavnih prometnih poteh, posebno v Benetke. Kljub izgubi italijanskega trga so nasledniki Žige Zoisa vodili obrate bohinjskih fužin še do leta 1867. V tem letu je njihov najmočnejši konkurent Kranjska industrijska družba odkupila fužine v Bohinju ter nadalje-

vala z obratovanjem kljub velikim poslovnim izgubam. Požar 17. oktobra 1890. leta pa je uničil fužino v Bistrici in prekinil več kot tisočletno železarsko tradicijo v bohinjski kotlini. Zadnji plavž v Stari Fužini so ugasnili leta 1891. S tem je prenehalo železarstvo v Bohinju, ki je vtisnilo karakterističen pečat in številni nekdanji rudarji, železarji ter kovači so se preselili na Jesenice, kjer je rasla nova modernejša železarska industrija. Toda še danes je sen slehernega Bohinjca, da gre po sledovih »beneških možičkov« k zlati žili v gorah ali pa da doseže na gori Lisec zlate stebre, na katerih ta gora počiva. Toda po Baumbachu (Zlatorog str. 93) »zlati zaklad v gori Bogatin« še do današnjega dne ni bil najden.

Kot smo že uvodoma omenili, danes spet nekaj o Bohinju, o nekdanjem železarstvu v tej kotlini. Seveda je pismo prof. dr. Šmida veliko bolj izčrpno in podrobno ter zaradi tega za naš časopis tudi preobširno. Prof. dr. Valter Šmid, po rodu iz Kranja, je s svojim raziskovalnim delom v bohinjski dolini mnogo prispeval k boljšemu poznavanju nekdanjih razmer in železarske zgodovine v Bohinju. Čenrav je živel in deloval v Grazu, kjer je tudi med drugo svetovno vojno umrl, je z ljuboznijo raziskoval preteklost naših krajev in doprinesel bogat delež k odkrivanju življenja in navad praprebivalcev v naših krajih in naših prednikov.

Jeseničani o predosnutku zvezne in republiške ustave

V današnji številki objavljamo nekaj odgovorov na vprašanja o predosnutku nove ustave

V naši občini že več kot mesec dni občani živahno razpravljajo o predosnutku nove ustave. Ali bi nam lahko povedali, katera vprašanja so bila v razpravi najpogostejše obravnavana in za katera poglavja predosnutka nove ustave so prebivalci Jesenic in okolice najbolj zanimajo?

Res je, da so ustavne razprave v največjem razmahu

Janko Burnik, predsednik ustavne komisije

in da je bilo v občini organiziranih že 45 takšnih razprav.

V prvi fazi so bili organizirani krajevni politični aktivisti, ki so jih sestavljali vsi odborniki raznih pol.-družb. organizacij in društev. Takšnih aktivov je bilo 9 s povprečno 35 udeležencev. V istem času so se krajevni odbori pripravljali na konference SZDL in so bili predvolilni sestanki tudi izkoriščeni za ustavno razpravljanje. Teh predvolilnih sestankov je bilo dvajset.

V drugi fazi organiziranja razprav pa je komisija pripravila program, ki ga bodo realizirale sindikalne organizacije in druge strokovne institucije, kjer bi razpravljali o tistih vprašanjih iz ustavne materije, ki so aktualna za dotično dejavnost. Tako je na primer svet Stanovanjske skupnosti »Sava« in nato še vsi izvršni odbori stanovanjskih in krajevnih skupnosti obravnavali določila osnutka zvezne in republiške ustave ter predloge statuta občine iz poglavja »krajevnost skupnosti«. Za konkretizacijo postavljenih vprašanj in mnenj so navzoči imenovali posebno komisijo, ki bo pripravila predlog za dopolnitev teh določil v osnutku statuta občine.

Prav tako so tudi razni sindikalni odbori podjetij in

občanov v 13 primerih že razpravljali o ustavi. Na teh razpravah so obravnavali dele iz družbeno-ekonomske ureditve, delavskega in družbenega samoupravljanja iz osnutka republiške ustave o delovnih organizacijah ter pravicah, svoboščinah in dolžnostih občanov.

Na predvolilnih sestankih in kraj. pol. aktivih so udeleženci postavljali vprašanja osebne lastnine, o dedovanju, o novem volilnem sistemu, o rotaciji kadrov, o vlogi subjektivnih sil v nadaljnjem razvoju socialističnih odnosov s posebnim poudarkom na vlogo in mesto SZDL v našem družbenem sistemu.

Na vseh razpravah je do sedaj sodelovalo že preko 1500 občanov.

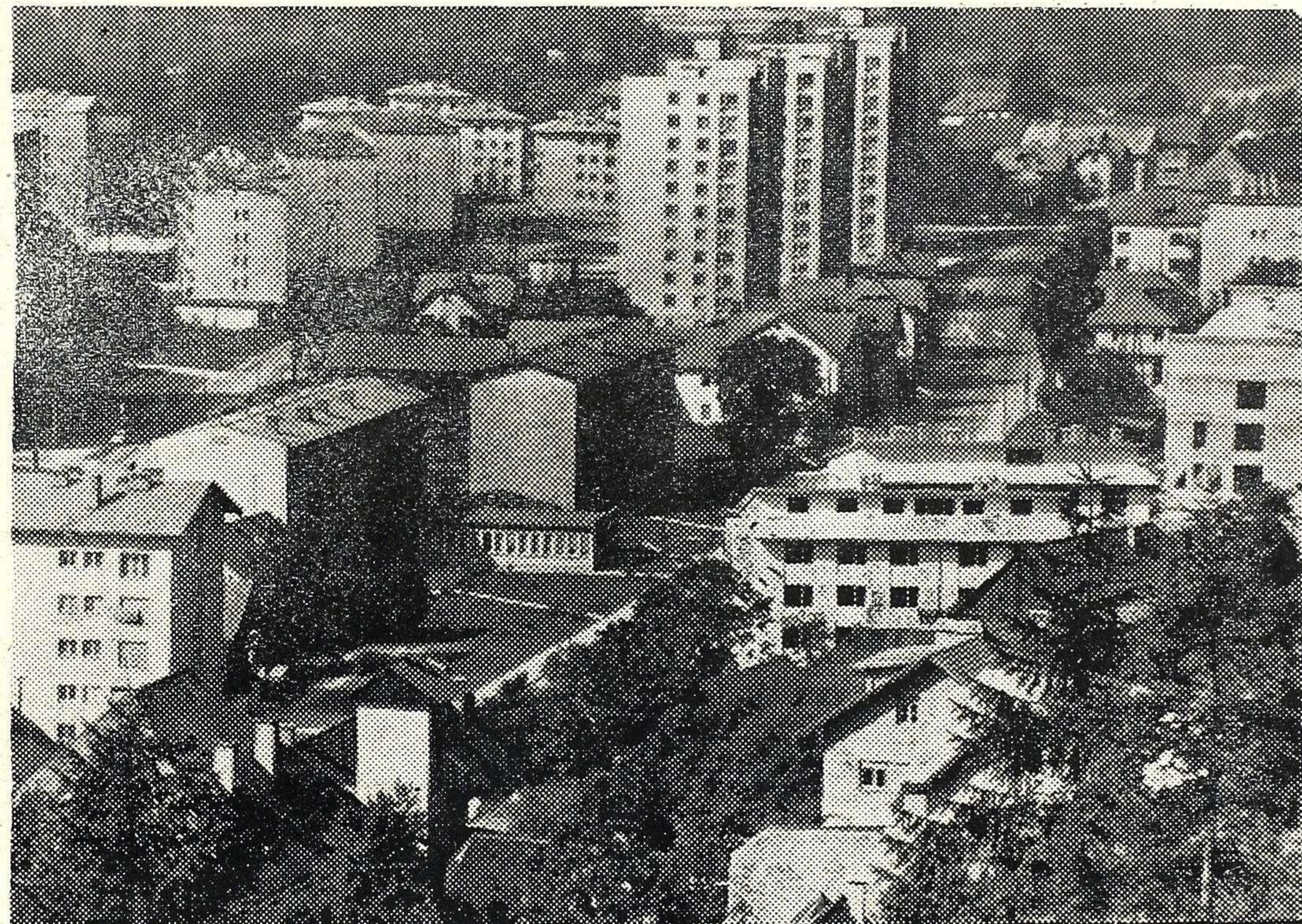
Vprašanja, ki so bila postavljena, so bila v glavnem pojasnjena že na samih razpravah.

Še boljša poglobljenost razpravljanja po interesnih področjih posameznih skupin občanov, proizvajalcev-upravljalcev, v šolskih, socialno-zdravstvenih ustanovah in ostalih organizacijah po sindikalni liniji bo razširila krog ljudi v spoznanju, da je nova ustava najosnovnejši, temeljni družbeni akt, ki naj ga sleherni zavestno spoštuje in se po njem tudi ravna.

V zadnjih dvanajstih letih smo na področju delavskega in družbenega samoupravljanja dosegli lepe in pomembne uspehe. Zanima nas, kakšne novosti so predvidene v predosnutku nove ustave na tem področju in kakšna je njihova perspektiva v prihodnosti?

V predosnutku ustave so v bistvu tako v delavskem kot družbenem samoupravljanju obdržani do sedaj utrjeni in podrobno obdelani odnosi, s tem, da bodo zakon in statuti delovnih organizacij še bolj konkretizirali in izdelali določila ustave. Ustava upošteva različnost položaja, družbene vloge in odgovornosti posameznih delovnih organizacij in zato dopušča razlike v organizaciji družbenega samoupravljanja. V proizvodnih delov-

Zato komisija za ustavno razpravo pri Občinskem odboru SZDL poziva vse politično družbene faktorje, predvsem vodstva teh organizacij, da zainteresirajo za obravnavo ustavne materije slehernega člana svoje delovne skupnosti. Prav tako pa naj razne strokovne organizacije, npr. Društvo inženirjev in tehnikov s svojimi sekcijami, Društvo knjigovodij, Okrajno sodišče s sodniki porotniki, Društvo gospodarstvenikov in druge strokovne organizacije pripravijo s svojimi člani razgovore, prilagojene svojim prilikam, iz področja njihove dejavnosti.

Številne delavske družine so si uredile prijeten dom v novih stanovanjskih blokih, ki so zgrajeni na Plavžu in manj izpostavljeni ogromnim količinam prahu in dima tovarne

organizacij. S sprejemom nove ustave pa bo v naši državi napravljen nov korak naprej, kajti že omenjene pravice in

družbena ekonomska osnova celotnega družbeno-ekonomskega in političnega sistema. Osvobodeno delo oziroma samoupravljanje ima v ustavi najvažnejše mesto, ker je udeležba proizvajalca v upravljanju proizvodnje in delitvi eno najbolj bistvenih vprašanj nadaljnjega razvoja proizvodnih sil, to pa je osnova za boljše materialne, kulturne, družbene in druge pogoje življenja posameznika in družbe. Istočasno pa se s tem izključuje možnost za nastajanje družbeno-ekonomskih protislovij, ki jih povzroča tako privatna lastnina nad proizvodnimi sredstvi (Dalje na 11 strani)

Franc Pintar, tajnik ObLO Jesenice

vice in dolžnosti državljanov-občanov bodo v ustavi uzakonjene in jih nihče ne more občanom omejiti ali celo odvzeti s kakršnimikoli drugimi zakonskimi določili. Tako bodo pravice in dolžnosti razširjene in istočasno zaščitene s pravnimi normami, to je z novo zvezno in republiško ustavo. Omenim naj še, da statut občine Jesenice, ki bo dan v javno razpravo, razširja pra-

V predosnutku nove ustave je rečeno, da je občina temeljna družbeno-politična skupnost. Pravice in dolžnosti občine določajo ustava, zakon, statut in drugi splošni akti, izvršuje pa jih občinska skupščina in njeni organi. Želeli bi, da nam poveste kaj več o novi organizacijski ureditvi občinskih organov ter njihovi vlogi. Povejte nam tudi, kako bodo občani odločali o vseh važnih zadevah v občini.

Predosnutek nove ustave določa, da pravice in dolžnosti občine, ki jih določajo ustava, zakon, statut in drugi akti, izvršuje občinska skupščina. Ker gre za novo organizacijsko ureditev, je

Drugi del vprašanja se naša na sodelovanje občanov in njihovo odločanje v oblastnem organu. Kakor doslej bodo tudi v prihodnje imeli naši občani pravico, da na zborih občanov lahko razpravljajo o najrazličnejših proble-

mih ter dajejo predloge, s katerimi bi koristili nadaljnjemu napredku občine. Dodam naj še, da zbere občanov lahko sklicujejo: predsedniki občinske skupščine, krajevne skupnosti, krajevni odbori SZDL. Seveda imajo

občani na razpolago tudi druge oblike sodelovanja z organom oblasti. V mislih imam namreč tisk, radio, televizijo in občasne referendume.

Na koncu naj omenim, da je razpravljanje o predosnutku nove zvezne in republiške ustave, kakor tudi o občinskem statutu, izredno pomembno. Prav zato naj bi v prihodnjih dneh naši občani množično sodelovali v razpravi; s svojimi predlogi in pripombami pa bodo prispevali tudi svoj delež, da bodo novi osnutki obeh ustav in občinskega statuta kar najboljše sestavljeni.

Vse to nam omogoča ne le boljši nadaljnji razvoj gospodarsko-politične strukture naše dežele, ampak pomeni, da bo šel postopoma skozi številne družbene, politične in gospodarske funkcije širok krog občanov. To postavlja pred nas vse izredno važno nalogo; izpopolnjevati svoje znanje, da bo sleherni izmed nas po svojih sposobnostih in nagnjenjih lahko sodeloval pri upravljanju.

Pri vsem tem moramo ugotoviti, da smo sistem rotacije že imeli na področju delavskega in družbenega upravljanja, kjer je bil lahko član ali predsednik delavskega sveta ali upravnega odbora izvoljen največ za dve leti. To pomeni, da so določila v predosnutku nove ustave bila več ali manj že uveljavljena v konkretni praksi, ki se je v tem času že uveljavila.

Zakaj smo se odločili za tak sistem? Odgovor je razumljiv, če v ilustracijo navedem misli predsednice Ljudske skupščine LRS Vide Tomšič: »Naš družbeni cilj je, da bi vsi ljudje opravljali družbene zadeve ter da se neha predstavništvo in oblast v imenu ljudstva in da oblast postavi direktno nenehno upravljanje ljudi samih.

Franc Treven, predsednik ObLO Jesenice

prav, da opozorim na tisti del statuta naše občine, ki obravnava delo skupščine v občini.

Po sprejetju nove ustave bomo imeli v oblastnem organu komune občinski zbor in zbor delovnih organizacij, ki bosta sestavljala občinsko skupščino, ta pa bo najvišji organ oblasti v komuni. Treba je omeniti, da bodo občani izvolili svoje predstavnike v občinski zbor, v zboru delovnih organizacij pa bodo predstavniki proizvajalcev in tudi ustanov, ki opravljajo javne službe v občini, razen državne uprave.

(To se predvideva na osnovi posameznih členov zvezne ustave: 81, 82, 210.) Sistem rotacije zajema vse od predsednika republike (izjema je tov. Tito, kot prvi predsednik), članov Zvezne ljudske skupščine — poslancev, državnih sekretarjev, zveznih in republiških sekretarjev, do članov republiške, okrajne in občinske skupščine ter funkcije v družbeno-političnih organizacijah.

Številne državljane in med njimi tudi bralce našega časopisa zanima tisti del predosnutka nove ustave, v katerem je predlagana rotacija kadrov v oblastnih organih ter družbeno-političnih organizacijah. Radi bi zvedeli, kateri so tisti organi, kjer bodo morali menjati vodilne kadre in ali se predlog nanaša tudi na gospodarske organizacije in ustanove.

V predosnutku zvezne ustave je na koncu IV. poglavja uvodnega dela rečeno: Da bi mogel kar najširši krog občanov opravljati javne funkcije ter da bi se razvijali in utrjevali demokratični odnosi v družbi, je za menljivost nosilcev funkcij oblasti in določenih drugih javnih funkcij zagotovljena tudi z načelom te ustave, da je ponovna izvolitev ali postavitve na posamezne funkcije omejena, vendar tako, da je hkrati omogočena tudi potrebna kontinuiteta v izvrševanju javnih služb. Prav gotovo je to pomembna sprememba, ki jo predlaga predosnutek nove ustave.

Tudi za direktorje gospodarskih organizacij in zavodov je predviden sistem izvolitve in rotacije, ki dopušča možnost ponovne izvolitve za več zaporednih mandatnih dob. Prav tako daje to ustavno določilo delovnim kolektivom možnost, da lahko v okviru svojih pravil predvidevajo sistem rota-

cije tudi za ostale vodilne ljudi v podjetju, vodje sektorjev, obratovodje itd. Takšno pojmovanje rotacije bo povzročilo boljši odnos vodilnih ljudi v podjetjih do družbenega samoupravljanja, kakor tudi večjo prizadevanost tega kadra za razvoj in delo v podjetju.

Roman Teržan, predsednik Občinskega odbora SZDL

Iz odgovora Tomaža Ertla

(Nadaljevanje z 10. strani)
stvi, kot samovoljni državni centralizem.

Kakšna bo nadaljnja vloga samoupravnih organov ni odvisno od določil v ustavi, ampak je odvisno od vrste činiteljev. Pravilno pojmovanje vloge samoupravljanja kot družbeno - ekonomskega procesa, ki se odvisno od danih pogojev dopolnjuje, je osnova za nadaljnji razvoj. Tako kot so vsi dosedanja družbeni redi posamezno lahko obravnavani samo v učbenikih, v praksi pa so se vedno med seboj prepletali, tako ne moremo trditi, da bodo z novo ustavo izločeni vsi vplivi preteklosti. Od ljudi samih je odvisno, kako se bo ta proces pospeševal. Če smo doslej v glavnem govorili o organih upravljanja, potem se bomo morali v prihodnje pogovarjati predvsem o upravljanju kolektivov občanov itd., skratka o neposredni udeležbi proizvajalca pri upravljanju in delitvi. Zato bo v bodoče ena osnovnih nalog nadaljnje razvijanje takih delovnih enot, ki bodo to neposredno udeležbo lju-

di pri upravljanju tudi zagotavljale, seveda tako, da se s temi delovnimi enotami ne ruši skupni interes delovne organizacije, komune in

Tomaž Ertl, sekretar Občinskega komiteja ZKS

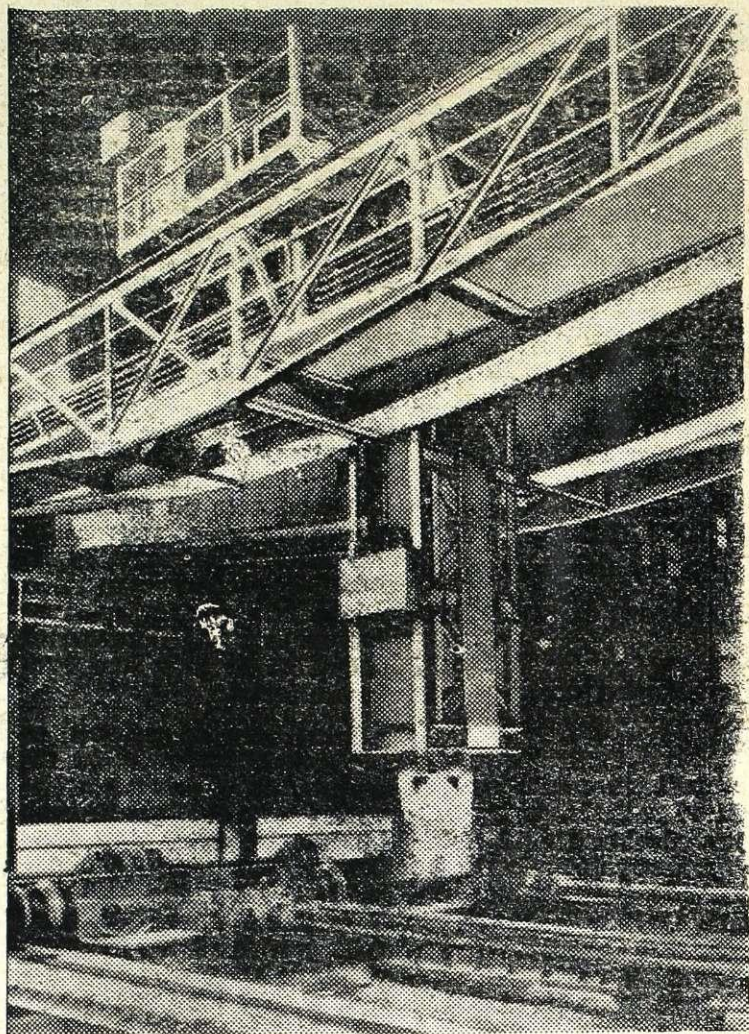
celotne družbe. Zato decentralizacija samoupravljanja ni nasprotje združevanju — kooperaciji med podjetji z namenom večje delitve dela.

...Predosnutek nove ustave postavlja družbeno samoupravljanje kot temeljno načelo pri graditvi socialistične družbe in kot osnovno smer za nadaljnjo evolucijo političnega sistema socialistične države. Bistvo družbenega samoupravljanja pravzaprav ni v »prenašanju« funkcij na delovne organizacije in ustrezne organe samoupravljanja, marveč v tem, da se z njim izrazita in zagotovita nov položaj in vloga osvobojenih proizvajalcev in drugih delavcev v odnosu do upravljanja z družbenimi delovnimi sredstvi, delitve dohodka in urejanja drugih skupnih zadev delovnih organizacij.

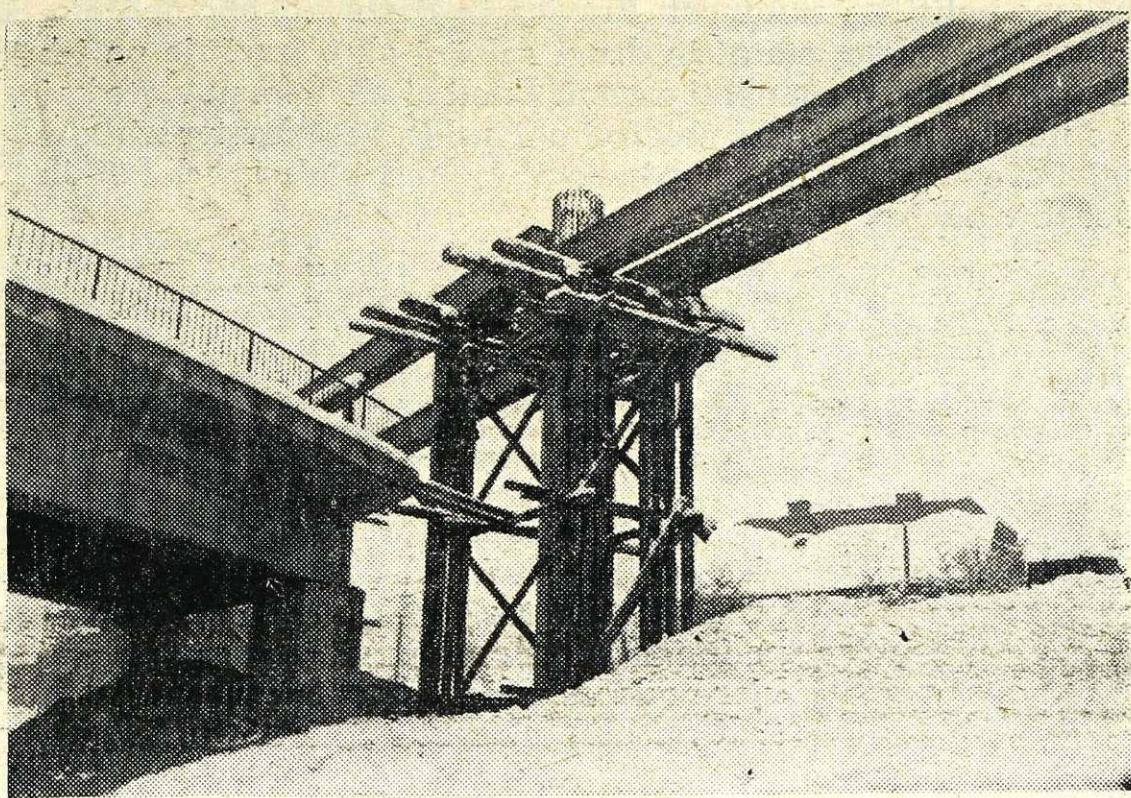
Iz razprave Edvarda Kardelja na seji Zvezne ljudske skupščine in Zveznega odbora SZDL

Eno od številnih posvetovanj o ustavnih vprašanjih

Sestavni del novih valjarn na Belškem polju bodo tudi kleščni žerjavi, ki bodo dvigali iz globinskih peči jeklene bloke

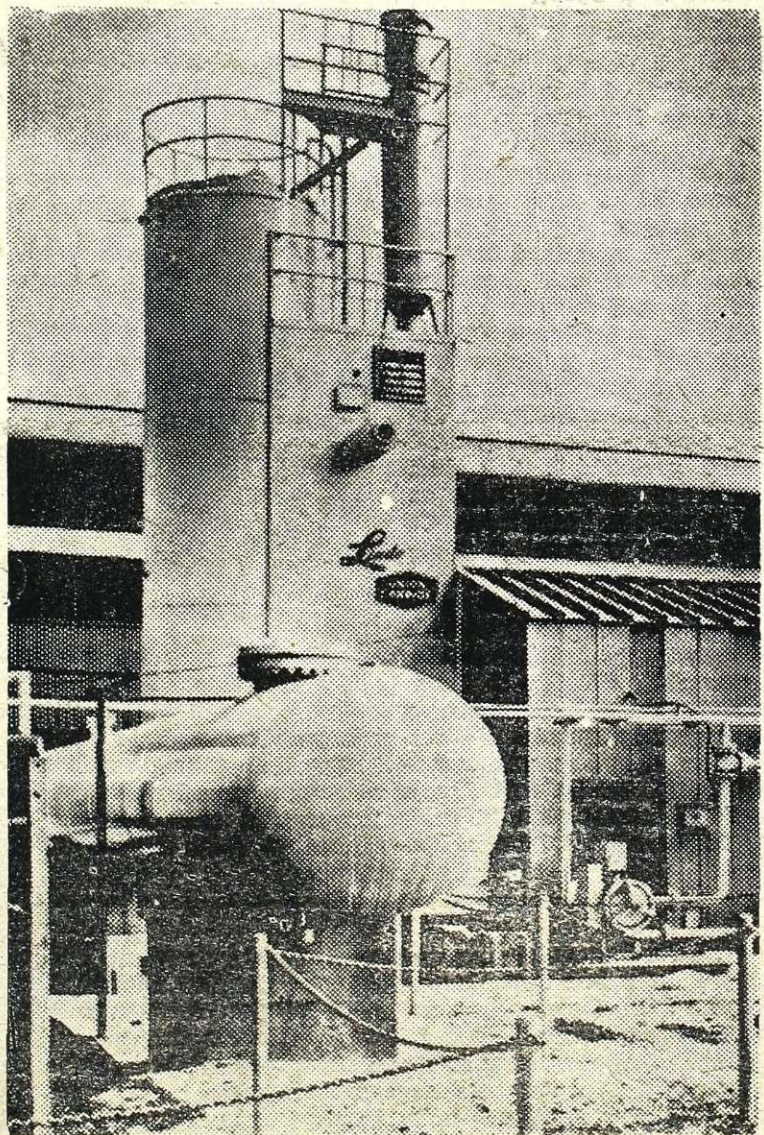

V kolikor jih ne bo preveč oviralo slabo vreme, upajo izvajalci del, da bodo uspeli zgraditi viadukt do predvidenega roka. Prav na tem po- za nove strojne

Novo v našem

V današnji slikovni repor- oziroma iz prospektov na- taži vam posredujemo nekaj prav, ki bodo dobile mesto posnetkov z Belškega polja, v novih valjarnah.

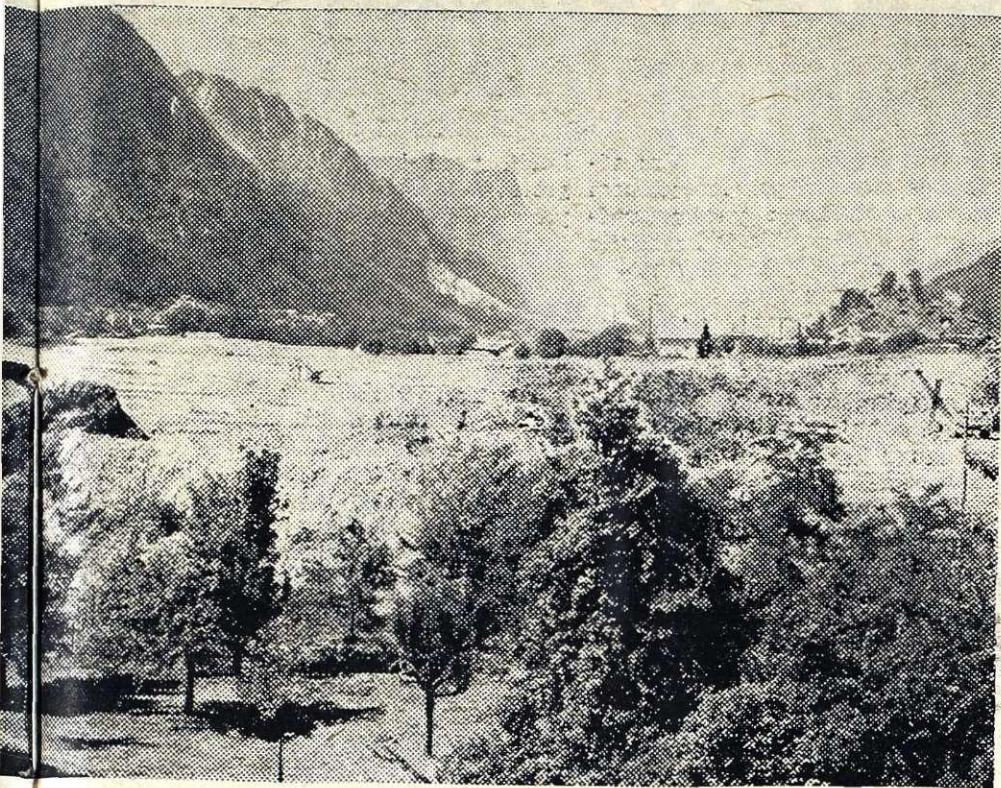
Kot že večkrat, lahko tudi no in če le ne l to pot zapišemo, da dela na gažalo vreme, b Belškem polju potekajo ugod- polnjevati valog

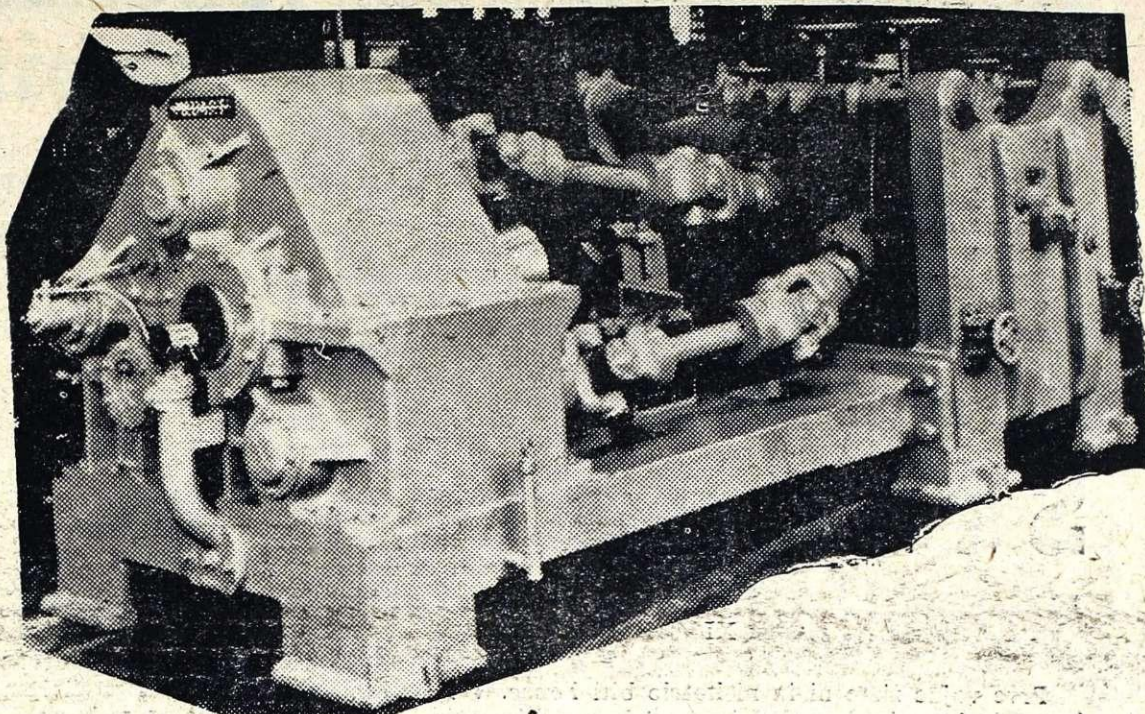
V okviru obnove naše železarne bo v jeseniških obratih tgrajena tudi nova kisikarna ki bo zmogla vse potrebe po kisiku, ki so iz dneva v dan večje

Marsikdo je zmajeval z glavo, ko so začeli z zemeljskimi deli na Belškem polju

tem polju bodo kmalu zrasle tovarniške dvorane ali kakor jim pravimo hale
strojne naprave

Med novimi strojnimi napravami, ki bodo postavljene na Belškem polju v sklopu novih
valjarn Bela, bo tudi ravnalni stroj za profile, ki ga prikazuje slika

m podjetju

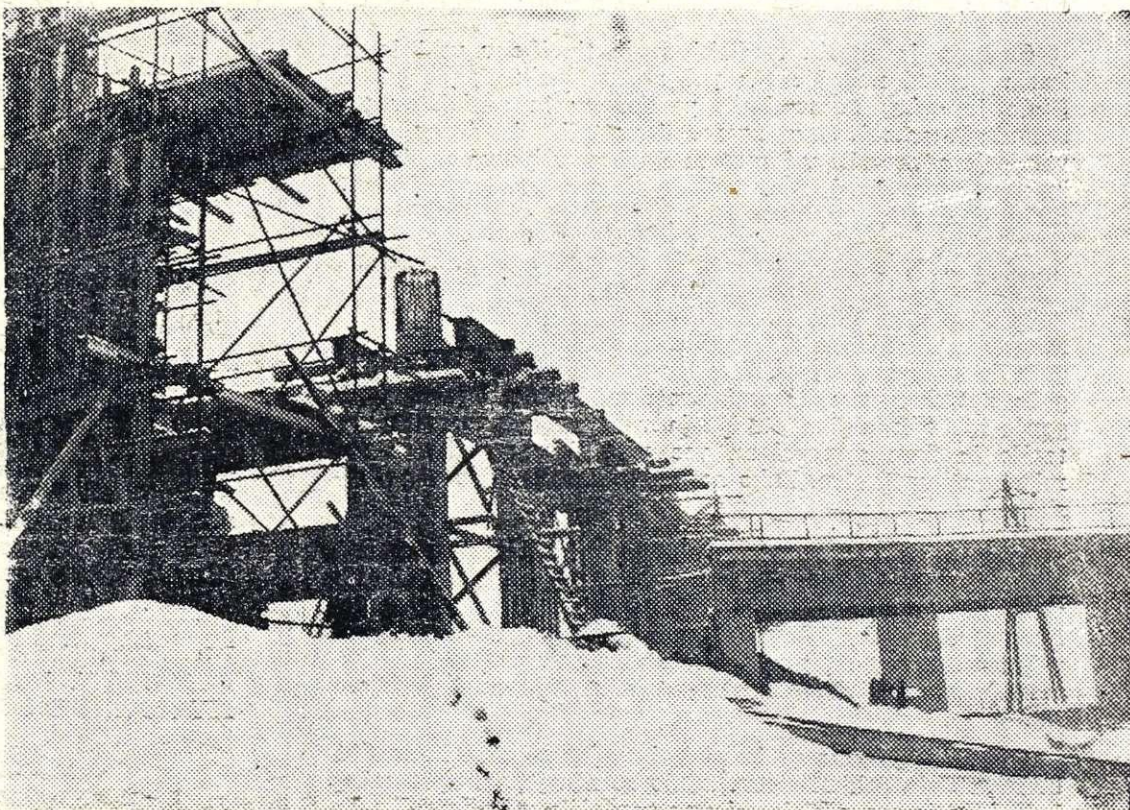
le ne bo preveč na-
reme, bodo lahko iz-
li naloge v predvide-

nih rokih. Tako je jeklena mreža na hali za vzdrževanje vedno gostejša, začeli pa so tudi z izkopom temeljev za tripper halo. Tudi dela na nasipu ugodno napredujejo, čeprav je pri tem največja ovira sedanje slabo vreme, ker zaradi razmočenega zemljišča kamioni ne morejo voziti gradiva na nasip. Zelo so tudi pohiteli z gradnjo viadukta, ki bo premostil cesto oziroma cestna priključka na novi most čez Savo in povezal oba kraka nasipa. Na začetku nasipa, ki vodi iz obratov na Jesenicah proti Javorniku pa so tudi že začeli polagati tir in urejevati dovoz do nasipa oziroma priključek na omrežje v jeseniških obratih.

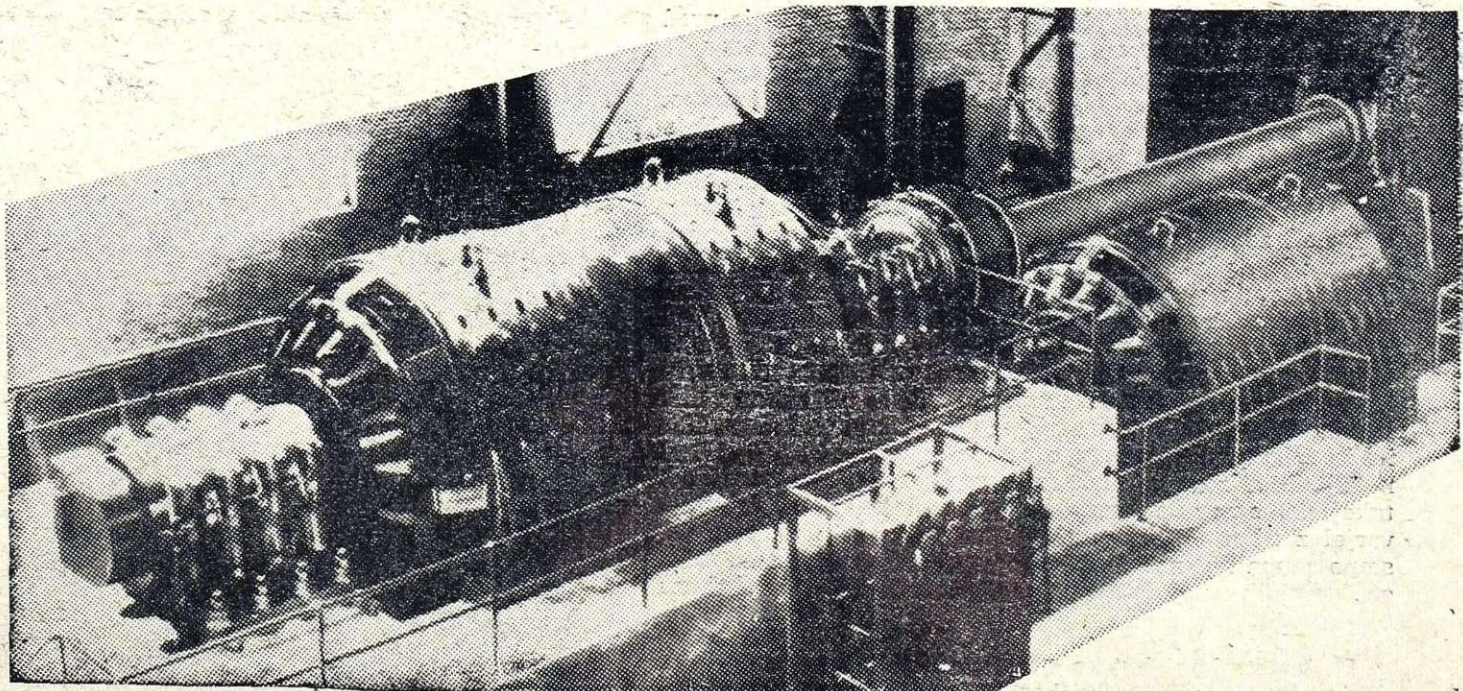
Z deli pa je res treba pohiteti, saj ne bo več dolgo in v naše podjetje bodo začeli prihajati posamezni deli strojnih naprav iz Združenih držav Amerike, ki jih bo treba spraviti pod streho. Enkrat smo že zapisali, da bo hala za vzdrževanje služila začasno za vskladiščenje teh strojnih naprav, za skladiščenje pa se bomo morali verjetno poslužiti tudi skladišča na Blejski Dobravi. Tri izmed današnjih slik smo izbrali iz prospektov naprav, kakršne bodo postavljene na Belškem

polju, le naprava za proizvodnjo kisika bo nameščena na območju sedanjih jeseniških obratov.

Ob koncu le še tole: Prepričani smo, da lahko v imenu vsega kolektiva zaželimo izvajalcem del pri obnovi naše železarne bodisi na Belškem polju ali v drugih obratih pri njihovem delu mnogo uspehov in jim zagotovimo pomoč nas vseh pri, za naše podjetje in za nas vse, tako važni gradnji. Obenem pa želimo celotnemu kolektivu železarne in sploh vsem delovnim ljudem, da bi dan republike praznik in preživeli čim lepše in v veseljem razpoloženju.

Že do konca letošnjega leta mora biti po načrtu dograjen viadukt, ki bo povezoval oba dela nasipa

Pogonska motorja, ki bosta predvidoma poganjala novo valjarno na Belškem polju, oziroma eno izmed ogradij

Dopisujte
v „Železarja“

Pričenjamo objavljati naš novi podlistek »Srečanja«. Bralci, ki poznajo »Ranjeno srce«, ne bodo težko našli zveze med obema podlistkoma. V pričujočem podlistku se bo starim znancem (Gorjanu, Walterju in Martinu) pridružilo nekaj novih oseb (Sokoljak, Messner in Jerka).

Nobena tistih oseb, ki ste jih srečali v »Ranjenem srcu«, in nobena iz »Srečanj« ni identična s katerokoli osebo iz narodnoosvobodilnega boja, pač pa nosijo naši junaki značajske poteze mnogih ljudi, ki so se boja udeležili. Tudi dogodki niso identični z dogodki naše polpreteklosti. So le okvir, v katerem nastopajo junaki zgodbe. Zato prosi uredništvo, naj v podlistku nihče ne išče samega sebe, svojih znancev in soborcev ter resničnih dogodkov iz narodnoosvobodilnega boja.

Peter Skalar

Srečanja

XI

Prve vojne zime ni in ni hotelo biti konec. V Imenjkju je začelo kapati od streh šele proti koncu februarja.

Delovanje partizanov je bilo zaradi visokega snega ohromljeno. Skupno z ljudmi v dolini so željno čakali pomladi, varnostna služba pa je želela, naj bi ležal sneg čim dlje.

Gestapo je uspela razširiti svoje tipalke v vasi in je imela pozimi nekaj sreče pri nastavljanju svojih pasti. Ujela je nekaj pomembnih partizanov in aktivistov ter razmotala marsikatero zvezo. Povratnike iz decembrske vstaje je odpemila v Kraut in Dachau. Njihova zaslišanja in zaslišanja drugih zapornikov so mu pomagala polniti Belegschaft in samice v Begunjah.

Policijskemu poveljstvu se je zdelo, da mora zabrisati neuspelo vojskovanje prvega vojnega leta in poraz v Dražgošah. Rušenje vasi do temeljev naj bi pomladi, ko bo skopnelo, služilo za dokaz, da so policijske sile tu zmagale in za opomin, naj si nihče ne dela iluzij, da je mogoče nekaznovano delovati proti velikemu Reichu. Požiganje hiš v Imenjkju, streljanje v Begunjah, pogoste aretacije in žare s pepelom, vse naj bi pomagalo zatreti misel na puntarstvo. Tako so predvidevali možje v policijskem poveljstvu in Gestapu.

Ker so uspehi varnostne službe stopili nekaterim najvidnejšim domačim sodelavcem v glavo, so se sem in tja pokazali v uniformah SD. Prijalo jim je, da zbujajo spoštovanje in strah. Tak je bil tudi Sokoljak, postajenačelnik v Imenjkju, majhni postajici na vstopu v dolino, nad katero je po gorskih grebenih potekala meja med Reichom in Italijo.

Kretniku Balantu se je zdel tisto jutro proti koncu februarja Sokoljak nemiren. Zdelo se mu je, da spet nekaj kuha. Ko je prenašal brzojavna sporočila v knjigo ali telefoniral sosednjim postajam, si je nemirno segal v lase, drobil z nogami in gubal čelo. Balant ga je postrani pogledoval med tem, ko je vneto čistil svetilko.

Sokoljak je razmišljal o zamotani nalogi, ki jo je pred nekaj dnevi prevzel od varnostne službe. Zastavil mu jo je njegov neposredni šef Oberbansturmführer Messner. Dolej je bila Gestapo s Sokoljevimi delom očitno zadovoljna. Zato mu je zaupala zaupljivejše in odgovornejše naloge. Prihajal je v stik z vedno novimi ljudmi, plača za obveščevalno delo pa je že nekajkrat prerasla njegov postajenačelniški zaslužek. Pogosto so ga vabili na Bled in mu odkrivali zapletenost obveščevalnega mehanizma. Messner je bil njegov instruktor in učitelj. Sokoljak je vedel, da ga ne morejo pogrešiti niti toliko časa, da bi ga poslali v obveščevalno šolo. Zato ga je instruiral Messner. Dali so mu uniformo Sturmführerja. Ko mu jo je Messner izročil, mu je namignil, da častniški našitek na ovratniku in epoleta ustrezata uslugam, ki jih je storil za veliki Reich. Sokoljak je ta namig razumel kot podelitev čina in je čakal, kdaj prejme o tem službeno obvestilo. Pred nekaj dnevi mu je Messner zaupal, da se bo to zgodilo takoj, ko opravi odgovorno delo, o katerem se je pogovarjal z njim dolgo v večer. Povedal mu je, da mu Gestapo zaupa kot nešolanemu človeku tako odgovorne naloge, kakršnih v tej deželi ne znajo izvrševati niti rutinirani SD oficirji.

Po šestem konjaku, ko sta zapustila Messnerjevo pisarno in šla dol v oficirsko kazino, se je Messner celo raznežil in zaupljivo povedal Sokoljaku, naj bo ponosen, da mu zaupajo častno nalogo, s katero bodo zadali odločilen udarec ljudem, ki se zaradi svojih prostaških nagnov upirajo zmagi višje civilizacije.

Jeseničani na obisku v Trbižu

Pred kratkim je skupina Jeseničanov obiskala Trbiž, najbližjo italijansko občino ob naši meji. Poleg predsednika ObLO Jesenice Franca Trevna in direktorja Zavoda za pedagoško službo Jožeta Varla je bilo v skupini tudi 19 učencev in 6 predstavnikov in predavateljev Železarskega izobraževalnega centra. Gostitelji so svojim gostom z Jesenic omogočili ogled Državnega instituta za strokovno izobraževanje v Trbižu, sprejeti pa so bili tudi pri predsedniku občine v Trbižu. Sprejema so se udeležili tudi nekateri drugi vidni predstavniki družbenega in kulturnega življenja v Trbižu, poleg njih pa še inšpektor za strokovne službe iz Vidma. V tamkajšnji šoli se učenci učijo mizarске, rezbarske, ključavničarske in mehaničarske obrti. Šolo obiskuje 67 vajencev. Med ogle-

dom so Jeseničani lahko videli učence pri teoretičnem in praktičnem pouku, vodstvo šole pa jih je seznanilo tudi z učnimi programi, o financiranju šole ter o njihovih načrtih za prihodnje. V šoli vzgajajo kadre za občino Trbiž, ki sicer ni industrijska, kvalificirani delavci pa odhajajo iz te šole tudi v druge kraje v Italiji. Šola je lepo opremljena.

Popoldne je bil na sporedu ogled tovarne verig v Beli Peči, kjer delajo specialne verige, tako kot pri nas v Lescah, le da je tovarna v Beli Peči manjša od naše.

O obisku v Trbižu nam je pripovedoval tudi predsednik občine tov. Treven, ki pravi, da se v sosednji občini v Italiji močno zanimajo za vzpostavitev tesnejših medsebojnih stikov in to na vseh področjih. Nekaj takih stikov smo z občino v Trbižu že

imeli, pred kratkim je tam gostoval ansambel narodnih plesov DPD Svoboda Jesenice in komorni zbor, ki sta navdušila gledalce. Vsekakor bodo potrebni tesnejši stiki tudi na strokovnem, kulturnem in športnem področju.

Po vsej verjetnosti bodo gostitelji vrnili obisk gostom z Jesenic že v decembru ali pa prihodnje leto. Upamo, da jim bomo na Jesenicah lahko pokazali marsikaj zanimivega, njihov obisk pa bo še bolj okrepil medsebojne stike in s tem pripomogel k uresničitvi obojestranskih želja.

Ali je to naša kultura?

V torek zjutraj sem bil priča neljubemu dogodku na avtobusni postaji pri črpalki na Plavžu. Mnogo nas je bilo, ki smo čakali, da nas bodo avtobusi prepeljali na delo, toda le redki so uspeli vstopiti v že napolnjene avtobuse, ki so na tem postajališču sploh ustavili. Tako je pripeljal tudi redni avtobus (trolejšbus) že nabito poln in kot je običaj na vseh postajališčih, so se odprla sprednja in zadnja vrata. Vstop pri sprednjih vratih pa ni dovoljen, vendar je vseeno eden izmed čakajočih, član našega kolektiva, hotel vstopiti pri teh vratih. Takrat pa se je zgodilo to, kar želim opisati. V trenutku, ko je tovariš, ki ga poznam samo na videz in vem, da je šel na delo, vstopil, je šofer dobesedno planil s svojega sedeža, se zadril nanj, da pri sprednjih vratih ni vstopa, hkrati pa ga je že tudi skrajno surovo porinil iz avtobusa v blatno sneženo brozgo na pločnik. Prizadeti delavec, ki ga je upravičeno tako nekulturno ponašanje šoferja razjezilo, je hotel ponovno vstopiti, toda grožnje šoferja so bile očitno prehude in se je obvladal. Prav je storil, saj je s tem dokazal veliko več srčne kulture kot brezobziren šofer, ki brez dvoma zasluži kazen. Povem naj še to, da je šoferjev priimek Nemanič in redno vozi lokalni avtobus.

S tem sestavkom nisem želel zagovarjati delavca, ker je s tem, da je hotel vstopiti pri sprednjih vratih, res kršil interna pravila prevoza, ampak povedati prizadetemu šoferju, da smo vsi ljudje enaki in naj se razburja tako tudi takrat, kadar vstopajo pri sprednjih vratih morda člani kolektiva, kjer je tudi sam zaposlen, kar sem že tudi na lastne oči videl.

Poziv

Oddelek za notranje zadeve Občinskega ljudskega odbora Jesenice poziva vse prebivalce, ki so se po popisu prebivalstva preselili, odselili ali so spremenili prebivališče na območju občine Jesenice, niso pa spremembe prebivališča prijavili oddelku za notranje zadeve oziroma pristojnemu krajevemu uradu, da to store TAKOJ.

Prijave bo sprejemal oddelek za notranje zadeve — prijavni urad na Cesti maršala Tita št. 64, I. nadstropje soba št. 3 in krajevni uradi Zirovnica, Mojstrana, Kranjska gora in Rateče za svoja območja vsak ponedeljek in petek od 8. do 12. ure in vsako sredo od 14. do 18. ure v času do 15. 12. 1962.

Prijava spremembe je nujno potrebna zaradi ureditve volilnih imenikov in evidence stanja prebivalstva.

VSE OSEBE, KI V DOLOČENEM ROKU NE BODO IZPOLNILE SVOJE PRIJAVNO-ODJAVNE DOLŽNOSTI, BODO PREDLAGANE V UPRAVNO KAZNOVANJE SODNIKU ZA PREKRŠKE.

Iz pisarne odd. za notranje zadeve
ObLO Jesenice

Nekdanji plavž v Bohinj

Remigij Noč

JESENIŠKA KOMUNA in njeni problemi

Konference SZDL jeseniške občine

Skoraj v vseh krajih naše občine so imeli krajevni odbori SZDL letne konference, ki so bile zelo dobro pripravljene in so tudi lepo uspele. Krajevni odbori SZDL so delegatom izročili poročilo, ki obravnava krajevno problematiko in delo organizacije SZDL, že vnaprej in tako omogočili, da so lahko prišli na konference dobro pripravljeni. V današnji številki objavljamo kratko poročilo s konference SZDL terena Podmežaklja in Javornik-Koroška Bela. Razumljivo je, da vseh problemov, ki so jih obravnavali na teh konferencah, ne moremo zajeti v enem samem članku, zato bomo o najvažnejših problemih in predlogih s teh konferenc pisali v prihodnjih številkah v rubriki »Jeseniška komuna in njeni problemi«.

Skupno s Stanovanjsko skupnostjo so reševali gospodarske probleme. Pri Stanovanjski skupnosti uspešno deluje pet komisij: socialna, gospodarska, komisija za varstvo otrok, komisija za servise in komisija za pomoč hišnim svetom ter poravnalni svet. Podmežakljo imajo tudi otroški vrtec, ki ga lahko obiskuje samo 22 otrok, medtem ko je otrok, ki bi radi obiskovali vrtec, precej več.

Izmed komunalnih problemov, ki jih bo treba urediti, naj omenim razsvetljavo na Cesti 1. maja ter pomoč, ki jo bo treba v večji meri nuditi šoloobveznim otrokom, hkrati pa bo treba skrbeti bolj kulturno postrežbo v trgovinah in poživiti ideološko-politično delo. Za reševanje teh in podobnih problemov so izvolili nov odbor, ki šteje 15 članov. Tudi razprava je bila zelo konkretna, pokazalo pa se je, da je na terenu Podmežaklja še veliko nalog, ki jih bo treba rešiti, vendar ob sodelovanju vseh članov SZDL, zavedajoč se, da je SZDL tista družbena enota, ki lahko pomaga, da občani pridejo do svojih pravic, le-ti pa se morajo zavedati tudi svojih dolžnosti.

Peter Gasar

Konferenca KO SZDL Podmežaklja

Nalog je precej

13. novembra je bila na terenu Podmežaklja letna konferenca, katere se je poleg vabljenih gostov udeležilo več kot 80 odstotkov voljenih delegatov.

Krajevna organizacija SZDL je kljub vsem težavam izpol-

njevala svoje naloge in sodelovala z organizacijami ter jim nudila pomoč. Tudi mladina je bila zelo aktivna v taborniški organizaciji, svoj obstoj pa sta opravičila tudi Društvo prijateljev mladine ter komisija za ideološko delo.

O občinskem statutu naj bi razpravljali po interesnih skupinah

V nedeljo 18. novembra je bila v dvorani na osnovni šoli na Koroški Beli letna konferenca Krajevnega odbora SZDL. Namesto obširne problematike, ki obravnava delo organizacij in društev na terenu, so na konferenci prebrali samo kratko uvodno poročilo, nato pa je sledila zanimiva razprava.

Delegati in gostje, ki so sodelovali v razpravi, so obravnavali celo vrsto problemov, ki so na Javorniku in Koroški Beli aktualni že več let, nekateri od njih pa že vsa povojna leta. Največ so govorili o problemih varstveno-vzgojne ustanove in osnovne šole, kjer imajo v nekaterih oddelkih pouk v treh izmenah. Načrti oziroma projekti za adaptacijo šole so gotovi, zaželeno pa bi bilo, da bi sklad za šolstvo najel v ta namen nekaj posojila, da bi z gradbenimi deli lahko čimprej začeli. V nasprotnem primeru bi morali čakati 10 ali 15 let, ker redna sredstva v sklad za šolstvo prepočasno dotekajo.

Sredstva bo treba poiskati tudi za pomoč tistim staršem, ki zaradi šibkega socialnega položaja ne morejo plačati oskrbnine 1300 dinar-

jev za otroka v varstveno-vzgojni ustanovi »Sonje Zupančič«. Ta problem bosta morali rešiti čimprej stanovanjska skupnost in svet za varstvo matere in otroka pri ObLO Jesenice.

Zaradi kratko odmerjenega prostora ne moremo našteti niti vseh problemov s področja komunalne izgradnje, na katere so opozorili delegati in gostje v razpravi. Za vse te probleme ima Stanovanjska skupnost na razpolago samo 2 milijona dinarjev. S tem denarjem lahko krije le osebne dohodke cestarju in reši samo nekaj manjših problemov, medtem ko večja komunalna vprašanja ostanejo odprta.

Glede tolmačenja predosnutka republiške in zvezne ustave je bilo predlagano, da bi na začetku druge faze organizirali večji posvet ob pomoči vseh družbenih organizacij ter sindikata železarne. O statutu občine pa naj bi razpravljali tako, da bi organizirali interesne skupine, ki bi obravnavale predvsem tista poglavja, ki jih najbolj zanimajo in bi tako lahko dobili vrsto kvalitetnih predlogov.

ZABELEŽENO

Čitalnica ali čakalnica

V spodnjih prostorih Delavskega doma pri Jelenu je vsak dan, razen ob nedeljah in praznikih, odprta sindikalna čitalnica od 16. do 21. ure. Bralec ima na razpolago časopise in revije v skoro vseh jugoslovanskih jezikih, nekaj tudi inozemskih. Ker stanujem v Delavskem domu, večkrat obiščem to čitalnico, ki je najbolj obiskana od 16. do 18. ure. V glavnem čitalnico obiskuje mladina izpod 18 let. Mimoidoči obiskovalec bi lahko mislil, da je čitalnica med mladino odigrala svojo pozitivno vlogo, toda žal temu ni tako.

Večkrat sem bil priča, ko so mladinci zasedli čitalnico do zadnjega kotička. Sem in tja si je kdo ogledoval Pavliho ali Tovariša in dajal glasne pripombe Pavlihovim šalam in pa Tovariševemu romanu Alberta Moravie »Dolgčas«, medtem ko ostali slonijo s komolci na mapah in glasno govorijo ter motijo ostale bralce. Ko postane »diskusija« preglasna, jih opozori uslužbenec čitalnice: »Niste sami, zato bodite bolj tiho in ne motite ostalih!« Na opozorilo se mu še posmehujejo in se nespodobno obnašajo. Tako stanje traja do 18. ure, ko mladinci odidejo v kino in tam nadaljujejo svoj diredaj.

Mislim, da ne bi bilo odveč, če bi se predstavniki sindikata, DPD Svobode in LMS večkrat pozanimali o delu sindikalne čitalnice, ki naj v bodoče služi delovnim ljudem in mladini kot informator o ekonomskih, političnih in tehniških dogodkih doma in po svetu, ne pa kot kino čakalnica za nekatere izprience.

Zorko Karel

Sneg, pešci in pločniki

S prvimi snežnimi padavinami letos so se pojavile že tudi prve težave za pešce in organe Ljudske milice. Zakaj? Glavne ceste po Jesenicah so lepo spluzene in zaradi prometa tudi suhe, medtem ko so pločniki povetini še vsi zasneženi ter sega ledena brozga človeku do gležnjev, ali pa, kot je bilo to v sredo zjutraj, postanejo drsališča. Prav gotovo zato ni nič čudnega, če pešci silijo na suhe in urejene ceste, kjer pa ovirajo normalen razvoj prometa in so organi Ljudske milice prisiljeni opozarjati pešce, da so njim namenjeni pločniki. Sicer obstaja odlok, ki ga je izdal ObLO, da morajo lastniki hiš očistiti hodnike in pločnike snega, kar pa jih je žal le malo upoštevalo. Seveda pa je prav tak položaj na pločnikih, ob katerih ni hiš in so na mnogih krajih celo neprehodni. Kdo ima prav? Ali organi Ljudske milice, ki so dolžni skrbeti za red na cesti, ali pešci, ki v skrbi za svoje zdravje zaidejo na boljše pot ter tako ovirajo promet.

Tudi to bomo morali urediti in zagotoviti pešcem varno hojo po pločnikih, ki bodo očiščeni snega prav tako skrbno, če ne bolj kot ceste.

Tudi Stara Sava je v zadnjih letih precej spremenila svojo zunanjo podobo. O potrebi prebivalcev tega območja skrbi organizacija SZDL in Stanovanjska skupnost terena Podmežaklja

Revolucija v proizvodnji grodlja in jekla

Smo sredi ene največjih revolucij v jeklarski industriji, ki jo lahko primerjamo s tisto pred stoletjem, ko sta začela veliko pionirsko delo Bessemer in Kelly in nadaljevala s procesom žilavljenja na ognjišču brata Siemens in Martin.

V 75 letih, od 1870 do 1945, sta bila zabeležena dva značilna uspeha v proizvodnji jekla: Thomas je dokazal, da lahko izdelamo jeklo tudi iz P-grodlja v bazičnem konvertorju in Heroult je izpopolnil pridobivanje jekla v elektropeči. Razen teh dogodkov v proizvodnji jekla ni bilo do druge svetovne vojne praktično nobenih novosti; razen postopnega povečevanja proizvodnih agregatov.

Prednosti in spremembe v znanstvenem in tehnološkem pogledu procesov proizvodnje jekla v zadnjih 15 letih, pa so dozdevno skoraj povsem zasenčile dognanja prejšnjih 75 let. Mnogo činiteljev je povzročilo spremembe, najodločilnejši pa je — velika proizvodnja kisika in njegove uporabe pri proizvodnji grodlja in jekla.

Že Bessemer je patentiral uporabo kisika, vendar tak proces ni imel ekonomske podlage. Tudi poizkusi prof. Dürrerja na berlinski visoki šoli o uporabi kisika predvsem za odstranitev nečistoč v jeklu, so ostali brezpomembni, dokler ni pionir Frankl iznašel separacijo kisika iz zraka na regenerativnem principu, kar je firma Linde v Nemčiji uporabila za masovno in ceneno proizvodnjo kisika v ogromnih količinah.

Izredne vrednosti, ki jih nudi prav kisik so predvsem v storilnosti proizvodnih agregatov, kar je največjega ekonomskega pomena. Z velikimi modernimi visokimi pečmi in velikimi SM pečmi lahko dosežemo najvišje možne storitve ob uporabi ogromnih količin kisika. Splošno mnenje današnjih strokovnjakov je — »več jekla brez novih peči«.

Zahteve industrije danes tako naraščajo, da gradijo v vseh delih sveta nove in večje jeklarne. Svetovna proizvodnja jekla je v letu 1960 dosegla 300 milijonov ton. Po poročilu ameriškega inštituta za jeklarstvo je bilo investiranega skupno 5 milijard dolarjev za razširjenje in modernizacijo naprav. V Sovjetski zvezi so v letu 1961 porabili več kot milijardo dolarjev za povečanje proizvodnje železa in jekla. Japonci so vložili za razširjenje težke industrije preko 500 milijonov dolarjev. Zaradi tako velikih investicijskih vlaganj napoveduje evropska gospodarska komisija za jeklo, da bo v letu 1965 proizvodnja jekla v svetu 500 milijonov ton, in sicer:

ZDA	180.000.000 ton
SZ	100.000.000 ton
Zap. Nem.	42.000.000 ton
Japonska	35.000.000 ton
Anglija	34.000.000 ton
Kitajska	25.000.000 ton
Indija	10.000.000 ton

Prav tako planirajo velike nove naprave in razširitev

materialom, kar omogoča zelo učinkovito toplotno izkoriščanje.

Visoke peči, ki so pred drugo svetovno vojno proizvajale do 1000 ton dnevno, dajejo danes preko 2000 ton in ni nemogoče, da bo peč iste prostornine, a spremenjenega profila, čez dve leti proizvajala 4000 ton (gl. sliko).

Iz slike je razvidna tendenca stalnega povečevanja premera talilnika v zadnjih 80 letih. Strokovnjaki menijo, da se prostornina ne bo več mnogo povečala, celo manjša bo, delež proizvodnje pa bo povečan.

Pred 20 leti so imele mnoge železarne male aglomeracije, in tudi delež drobne ru-

iz 100 odst. aglomerata United Steel Company v Applebu Frodingham, danes pa imamo že mnogo visokih peči, ki delajo samo z aglomeratom, čeprav je treba debelejšo rudo predhodno drobiti. Samohodni aglomerat ima metalurške prednosti, je pa bolj drobljiv. Vzrok boljšega obnašanja aglomerata v visoki peči je v dejstvu, da hematitne in limonitne rude doživljajo pri temperaturi okrog 550 stopinj Celzija močno krušenje, kar se pojavlja do 900 stopinj Celzija.

To dejstvo povzroča večji odpor plinu, večje izgube zaradi prahu. Dober aglomerat je odporen proti krušenju in predstavlja kompakten vlo-

pregretje aglomerata in koksa, da se bo lahko stalil izpod območja sedla. — Morda zadošča višina 20 do 23 m celo pri pečeh z 10 m premera. Reduciranje višine od 27 na 20 m predstavlja prihranek toplote in investicijskih stroškov. Izmenjava toplote je pri drobnem, enakomernem aglomeratu mnogo učinkovitejša kot pri rudi različne zrnovitosti. Rudni vsip v obliki aglomerata znižuje porabo koksa, verjetno bo najboljši premer koksa 25 do 50 mm.

Visok pritisk na žrelu visoke peči ima mnoge prednosti, predvsem možnost obsežnejše redukcije v jasku. Danes imajo v svetu žrelne pritiske od 0,49 do 1,9 at. — Meja pritisku na žrelu je za enkrat postavljena, z ozirom na mehanično tesnitev na vrhu, na 2,1 atmosfere.

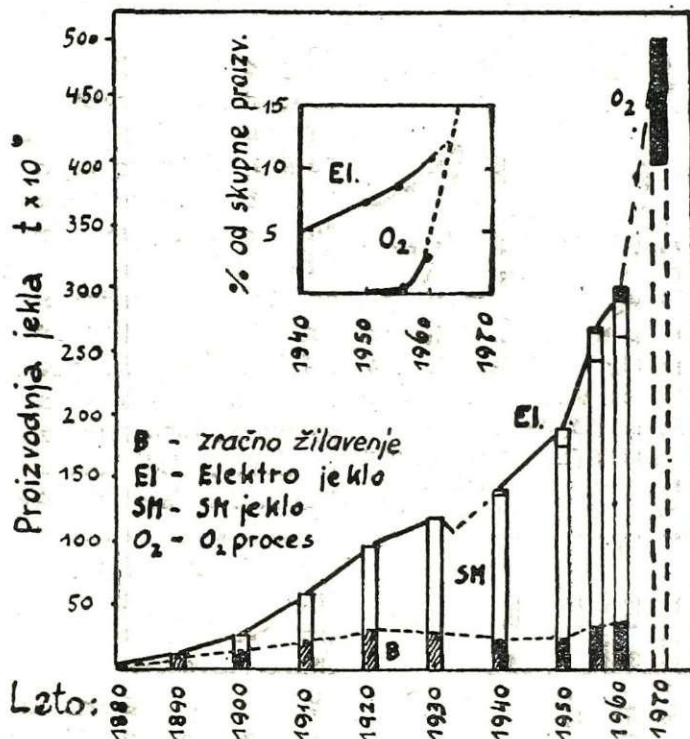
Visoka temperatura zraka vpliva direktno na ekonomičnost procesa. Vprašanje je le konstrukcija ogrevalcev zraka in kvaliteta opeke. Nekateri visoke peči na Japonskem, v SZ in ZDA obratujejo s temperaturo zraka 1100 stopinj Celzija, delajo pa poizkuse z zrakom ogretim na 1300 stopinj Celzija.

Veliko pozornost v svetu je vzbudil dodatek ogljikovih goriv skozi zračne šobe. Preizkušali so dodatke mazuta, koksarniškega in naravnega plina, dodajali so celo premogov prah 4 do 5 odstotkov na količino zraka. Dodatek teh goriv vpliva na zmanjšano porabo koksa; prihranek znaša 10 do 25 odstotkov, povečanje proizvodnje 10 do 30 odstotkov, pri uporabi vročega vetra in 4 do 5 odstotkov mazuta, oziroma naravnega plina. Kombinacija dodatka goriva in zraka obogatene s kisikom prinaša dodatne prednosti, če uporabljamo velike peči pravilne konstrukcije, dobro kvaliteto koksa, aglomerat in visok pritisk na žrelu. Pri takih pogojih teoretično lahko dnevno proizvedemo 110 ton grodlja na 23 kub. metrov koristne prostornine. Pri peči s 1700 kv. metrov prostornine lahko dnevno pričakujemo do 6600 ton grodlja, kar je trikrat več kot dnevna proizvodnja današnjih modernih visokih peči v večini železarn. Toda obogatitev zraka s kisikom, brez dodatka tekočih goriv, povzroča previsoko temperaturo v zgorevni coni, kar vpliva na »visenje peči« in povzroča neenakomeren hod.

II. Proizvodnja jekla:

Razvoj procesa izdelave jekla je v zadnji dekadi doživel verjetno bolj značilne spremembe, kot proizvodnja grodlja.

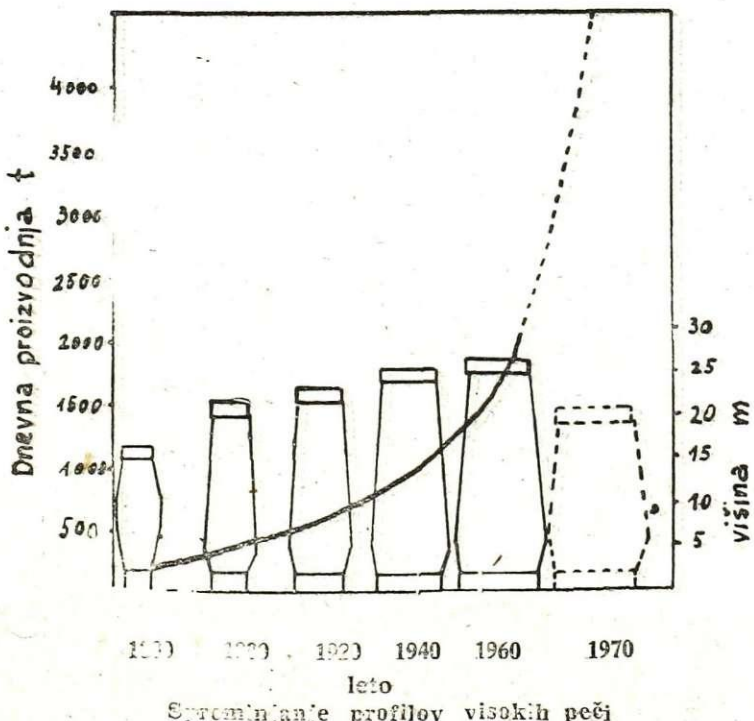
Izredno visoka storilnost, dosežena s kisikom, je presegla vsa pričakovanja. Kisik pa je tudi omogočil uporabo osnovnih surovine — grodlja — brez standardnih koncentracij določenih vplivnih elementov,

Razdelitev svetovne proizvodnje jekla

de ni bil velik. Naraščajoči delež drobne rude bi povzročal motnje v procesu visoke peči, zato postaja aglomeriranje vedno važnejše. Predsedniki leti je prva uvedla vsip

žek med redukcijo do temperature blizu 1200 stopinj Celzija. Pri tej temperaturi je vložek že izpod sedla, omehčan ter pripravljen za hitro taljenje. Aglomerat pomaga obdržati enotno prevodnost po vsej višini jasku in je dovolj trden, da ostajajo posamezne ravnine nižajočega se vsipa konstantne. Zdi se, da nastopajo pri uporabi samohodnega aglomerata, manj obsežne kemične reakcije med trdno in plinasto substanco. Taljenje aglomerata sledi v ravlini izpod sedla. Zato je jasek v prvi vrsti le zbiralnik za izmenjavo toplote — neke vrste območje toplotne in kemične rezerve, kar vsiljuje vprašanje, ali je pri pravilno pripravljenem vsipu potrebna taka višina jasku, kot ga imajo standardne visoke peči. Najnovejši francoski rezultati pri uporabi 100 odst. samohodnega aglomerata kažejo, da je v jasku odrejeno aktivno območje, preko katerega je temperatura enotna. V načelu ni treba ustvarjati v jasku več toplotne in kemične rezerve kot jo zahteva

Spreminjanje profilov visokih peči

ki so značilni za posamezne procese zračnega žilavljenja (P, Si, C, Mn).

V modernem procesu proizvodnje jekla kisik uporabljamo na različne načine, v različnih pečeh in v različnih stopnjah čistosti: najhitrejši je LD proces, pri katerem uporabljamo kisik čistosti 99,5 odstotka. V objavljeni sliki prikazujemo naraščanje proizvodnje jekla od leta 1880 naprej. Posebej je naznačeno razmerje med posameznimi proizvodnimi procesi - zračno žilavljenje, SM proces, direktni kisikov proces in elektro proces. Ugotovimo lahko, da je bilo v letu 1955 le 1 odstotek jekla, izdelanega po direktnem kisikovem postopku, v letu 1959 ga je bilo že 2,9 odstotka in v letu 1960 6 odstotkov. Predvidevamo, da bo v letu 1965 delež kisikovega jekla med 15 in 20 odstotkov.

Nekdaj zelo razvit proces zračnega žilavljenja nima danes nobene bodočnosti več. Navajamo kisikove procese za proizvodnjo kvalitetnega jekla:

LD - kisik pihamo od vrha skozi vodohlajeno kopje na površino tekočega grodlja v posodi, podobni Bessemerjevi hruški. Proces so uvedli v proizvodnjo strokovnjaki v železarnah Vöest-Linz in Donawitz.

OLP - Proces je sličen LD procesu, le da s kisikom pihamo še apneni prah. Ta proces so razvili v Franciji - I.R.S.I.D. in ga uporabljajo pri grodlju z visokim fosforjem.

AC - V bistvu je to enak proces kot OLP, razvit v belgijskem raziskovalnem centru in z velikim uspehom uveden v proizvodnjo v jeklarni ARBED v Luksemburgu. Tudi pri tem postopku vpihajo kisik z apnenim prahom.

Razvil ga je prof. Bo Kalling v železarni Domnarfvet na Švedskem. Kisik pihamo z vodohlajeno cevjo v ležečo rotacijsko posodo. Kopje je od površine taline oddaljeno okrog 20-50 cm. Proces sam ima boljši toplotni učinek kot LD, a je počasnejši. Uporabljajo ga za izdelavo jekla iz grodlja z visokim fosforjem.

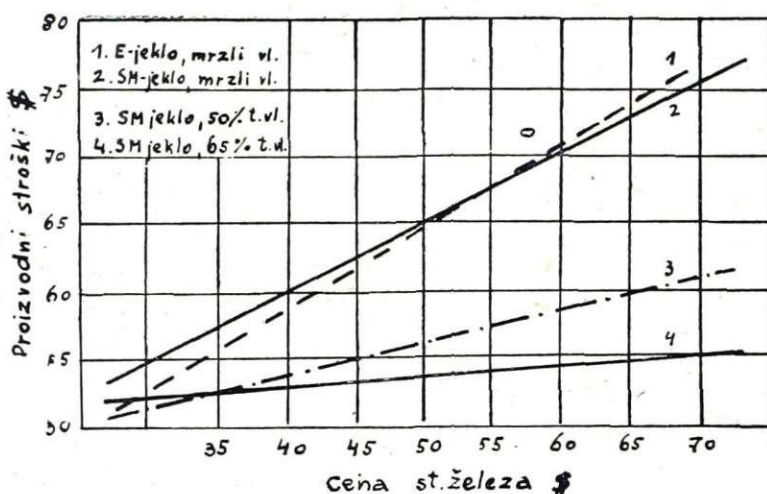
Fraef Rotor - Razvili so ga v Oberhausenu - Nemčija, vendar danes ni več ekonomičen. Pri tem procesu so uporabljali eno kisikovo kopje nad talino za zgorevanje CO, z drugim kopjem pa so dodajali kisik direktno v kopel. Oksidacija je pri tem procesu hitrejša kot pri LD.

Kisik - Bessemer - Zrak, obogaten s kisikom, pihamo skozi dno; pihamo lahko tudi mešanico ki-

sik + para ali kisik + para ali kisik + CO₂.

Danes imamo v proizvodnji jekla dve skrajnosti: v 500 tonski SM peči z mrzlim grodljem dosegamo pri najboljši praksi 35 ton/h brez kisika, in v 50 tonskem LD konvertorju dosegamo storitev 120 ton/h. Predvideva se, da bomo lahko v 250 tonskem

mena zračne komore, nato za učinkovito intenziviranje plamena, končno tudi za izvajanje rafinacijske periode. Način uporabe kisika v SM peči je zelo različen: v Avstraliji - železarna Port Kembla so s kisikovimi kopji skozi obok povečali storitev od 35 na 50 t/h; iz Ford Motor Comp. v ZDA poročajo, da so z upo-

LD konve. proizvajali blizu 300 ton/h. Jeklarski komite pri gospodarski komisiji Evrope je sklenil:

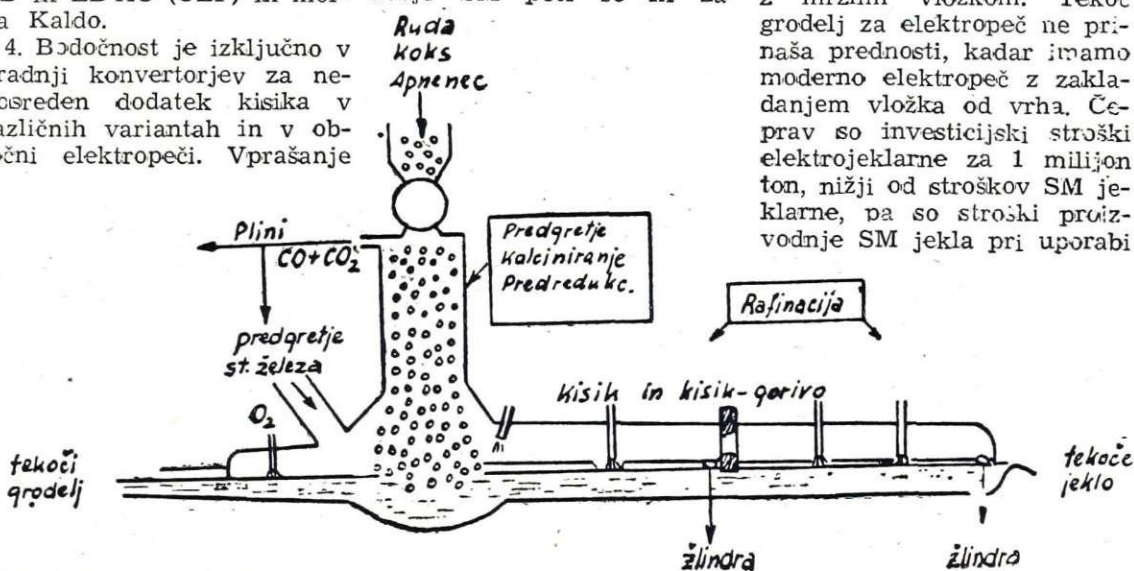
1. Gradnja novih agregatov za zračno žilavljenje v bodoče odpade, čeprav lahko uporabljamo mešanico s kisikom, morebiti brez dušika.

2. Gradnja fiksnih, še manj pa nagibnih SM peči samo z mrzlim grodljem, v bodoče verjetno odpade. Ekonomičnost obstoja velikih SM peči z velikim vložkom tekočega grodlja pa lahko še vedno zagovarjamo.

3. Izmed navedenih kisikovih postopkov bosta ostala LD in LD AC (OLP) in morda Kaldo.

4. Bodočnost je izključno v gradnji konvertorjev za neposreden dodatek kisika v različnih variantah in v obločni elektropeči. Vprašanje

rabo kisika skrajšali šaržni čas za polovico, pri čemer so uvedli zelo hitro šaržiranje, 50% tekočega grodlja in rafinacijo s kisikom. Storitve 175-tonske SM peči je narasla od 20 na 60 ton na uro, in 350-tonske peči od 40 na 92 ton na uro. Uporabljali so naravni plin in intenziviranje plamena s kisikom ter skozi obok dodajali z dvema kopjema kombinirano kisik in gorivo. Na Japonskem izredno hitro uvajajo ogromne količine kisika v SM peči. Uspeli so izlivati iz 150-tonske peči šarže vsake 2,5 - 3 ure, menijo, da obdobje SM peči še ni za-

Tip peči za kontinuirano proizvodnjo jekla

je le, kateri od obeh, sicer zelo različnih procesov, se bo hitreje razvijal in do kakšnega obsega.

Navedeni zaključki seveda nimajo splošne vrednosti, predvsem ne za nedavno zgrajene jeklarne z različnimi proizvodnimi agregati; toda trdimo lahko, da bodo lahko vzdržali tekmovanje v storilnosti in ekonomiki samo procesi, ki bodo rabili velike količine kisika na ta ali oni način.

Martinarji so na LD proces odgovorili s tem, da so začeli v SM pečeh uporabljati vedno več kisika. Sprva so dodajali samo za poživitev pla-

ključeno in da lahko v njih dosegemo storitev preko 100 ton na uro pri uporabi velikih količin kisika. V Angliji so razvili Ajax-proces, pri katerem kisik dodajajo skozi poševna vodohlajena kopja skozi čelno stran peči. Storitve je povečana za 100%, stroški so se zmanjšali za 68%, delež tekočega grodlja v vložku pa znaša 70%.

Če bodo martinarji hoteli obdržati SM proces še daleč v prihodnosti, bo treba izvesti določene osnovne spremembe:

1. Uporabiti čim več kisika za intenziviranje plamena in rafinacijo s kisikovimi kopji

in s pomožnimi gorilci kisik + gorivo.

2. Peč mora imeti velike komore, najboljše dvojne komore za zrak na vsaki strani.

3. Dimne pline bo treba uporabiti za predgretje rude in starega železa.

4. Peči bo treba opremiti z najmodernejšimi kontrolnimi in merilnimi instrumenti, skonstruirati boljše oboke, boljše gorilce, uvesti kvalitetnejšo opeko, hiter sistem manipulacije, transporta itd. ter končno predhodno odstraniti iz tekočega grodlja silicij in žveplo.

III. Proizvodnja elektro jekla:

Po izjavah jeklarskega komiteja pri evropski gospodarski komisiji je proces pridobivanja elektrojekla danes edini, ki se bo obdržal v tekmovalni borbi z LD procesom. Nujno pa je potrebno, da se znižajo stroški proizvodnje električne energije, kar pa bo istočasno vplivalo tudi na pocenitev proizvodnje kisika. Elektropeč je važen proizvodni agregat, predvsem za izdelavo kvalitetnih legiranih jekel; kombinacija kisika in električnega obločnega plamena, oz. uporaba pomožnih gorilcev kisik + gorivo nudi veliko možnost za povečanje storitve.

Mogoče je, da bodo zgledu angleške železarne »Steel Peck and Tozer«, ki je svojo martinarno kompletno zamenjala s šestimi elektropečmi premera 7,2 m in kapacitete 125 ton, sledile še druge, predvsem tiste, v katerih obratujejo Martinove peči samo z mrzlim vložkom. Tekoč grodelj za elektropeč ne pri- naša prednosti, kadar imamo moderno elektropeč z zakladanjem vložka od vrha. Čeprav so investicijski stroški elektrojeklarne za 1 milijon ton, nižji od stroškov SM jeklarne, pa so stroški proizvodnje SM jekla pri uporabi

vertorju in trajanju ene šarže 60 minut, dve šarži več, ali 200 ton dnevno več jekla, t.j. letno 70.000 ton brez dodatnih investicij.

Bodočnost:

Danes je konkretno težko odločiti kateri od doslej znanih procesov bodo prevladovali čez 10 ali 15 let. V pogledu proizvodnje grodlja predvidevamo še vedno dominantno vlogo visokih peči. V pogledu proizvodnje jekla je odločitev za LD, EL, ali SM še težavna. Gotovo pa je, da bo treba proizvodni proces jekla prej ali kasneje čim bolj približati kontinuirani operaciji. Kontinuirana priprava rudnih vsipov za visoko peč je že danes možna, težave so le s kontinuiteto proizvodnje koksa.

V pogledu kontinuiranega preboda grodlja in žlindre so v teku veliki in uspehi poskusi; v vsakem primeru bo pred visoko pečjo neke vrste mešalec za tekoči grodelj, kjer bomo lahko z dodatkom apna odstranili žveplo, preden bo tekoči grodelj odtekel v peč za kontinuirano izdelavo jekla. Ta želja bodočnosti bo verjetno zahtevala največ študija, vendar je rešitev možna.

Proces kontinuirane izdelave jekla preizkušajo v laboratorijih v Newcastle (Avstralija). Proces sam je hiter kot LD proces z mnogo večjim toplotnim učinkom in manj težav v pogledu odstranjevanja prahu iz dimnih plinov. Z ozirom na možnost uporabe velikih količin starega železa in rude je proces podoben SM procesu. Nova kontinuirna peč je zaprtega tipa z vrsto bočnih kisikovih kopij in odprtih za žlindro. Tekoči grodelj prihaja z ene strani, jeklo odteka na drugi strani v posebno peč, kjer bo zaloga izdelanega jekla. Celotna dolžina peči je razdeljena v cone, v katerih se izvajajo posamezne faze procesa od grodlja do jekla. (glej sliko).

Pri uporabi potrebnih kontrolnih instrumentov lahko pravilno dodajamo kisik, oz. kisik + gorivo in dimni plini imajo temperaturo preko 1400°C in določeno količino prahu. To toploto lahko koristno izrabimo v posebni jaškasti peči nad »talilnikom« kontinuirne peči; vroči plini se dvigajo proti vložku rude, apnenca, koksa, ki ga neprekinjeno dodajamo od vrha. Ta vsip doživi v tem jašku podobno spremembo kot v jašku visoke peči. Na podoben način lahko predgrejemo tudi staro železo, ki ga dodajamo skozi posebno odprtino pred mestom, kjer prihaja v kopel vložek ostalih dodatkov.

Za proizvodnjo 500.000 ton jekla letno po opisanem kontinuiranem postopku, potrebujemo samo dovolj veliko napravo s specifično pretočno količino 1 tono na minuto. Tako peč bi morali zgraditi v lopi skupaj z moderno visoko pečjo odgovarjajoče zmogljivosti. inž. Alojz Prešeren

Vprašanja kulturne dejavnosti in amaterizma v našem družbenem sistemu postajajo iz dneva v dan bolj aktualna, ker se je tudi položaj v zadnjih povojnih letih bistveno spremenil. Zato se pojavljajo na Jesenicah in v občini iz leta v leto problemi na področju kulturne dejavnosti, ki jih rešujemo kakor najbolje vemo in znamo. Namen tega sestavka je podati kratek pregled delovanja in težav na nekaterih področjih našega kulturnega udejstvovanja.

GLASBENA DEJAVNOST

Glasbena dejavnost na Jesenicah in v vsej občini je na amaterski osnovi, če izvajamo glasbene pedagoge, ki poučujejo na jeseniški Glasbeni šoli profesionalno ali honorarno. Pri tem nosijo glavno breme tega amaterskega glasbenega udejstvovanja DPD Svobode, v katerih delujejo posamezne sekcije ter Glasbena šola, ki vzgaja naše glasbene amaterje in se tako predavatelji in gojenci udeležujejo različnih prireditev bodisi kot solisti ali v ansamblih.

V občini delujejo štiri godbe na pihala, ki so v precejšnjih težavah tako z ozirom na starostni sestav godbenikov, ker je priliv mlajših kadrov preslab, kakor tudi z ozirom na kvaliteto instrumentov ter razpoložljivega notnega materiala. Med njimi je na najboljšem jeseniška

šola na Jesenicah, ki bo lahko nastopal kot samostojno koncertno telo, istočasno pa bo lahko sodeloval tudi pri drugih instrumentalno-vokalnih prireditvah.

Glasbena šola na Jesenicah izpolnjuje važno poslanstvo na področju glasbenega amaterizma, saj vzgaja našo mladino in državljane na sploh na področju instrumentalne ter vokalne glasbe. Pri tem se ne omejujejo samo na pedagoško delovanje, temveč lahko zaznamujemo sodelovanje njenih solistov in ansamblov na vseh mogočih prireditvah tako samostojnih kakor tudi kombiniranih z drugimi dejavnostmi. Ima pa pri tem tudi precejšnje težave, ki so predvsem kadrovskega značaja, saj sta ob koncu preteklega leta zapustila zavod dva visokokvalificirana pedagoga za poučevanje trobil in pihal, ker nista dobila stanovanja. Zato bo treba v bodoče delati tako, da ne bomo Glasbeno šolo samo kritizirali in postavljali velike zahteve, ki so sicer upravičene, temveč bomo morali po potrebi tudi pomagati reševati nastale težave, ki jih vodstvo in kolektiv ne moreta sama premagati.

Omeniti je treba tudi koncertno dejavnost, ki jo je letos začel klavirski trio bratov Lorenz s samostojnim koncertom. Obeta se nam, da bomo vsak mesec v letošnji sezoni slišali vsaj po en nastop raz-

sodelovalo preko 100 amaterjev, ponovitev je bilo dvajset pred razprodano dvorano, med njimi tudi v festivalni dvorani na Bledu, tako da je videlo to opero preko 3000 obiskovalcev. Najvažnejše je dejstvo, da je uprizoritev te opere omogočila tesno sodelovanje med jeseniško in javniško Svobodo, Glasbeno šolo ter gledališčem »Tone

Čufar«, torej tistih činiteljev, ki na glasbeno-kulturnem področju na Jesenicah nekaj pomenijo. Zato bi bilo prav, če bi s takim sodelovanjem nadaljevali, saj je »Tremerski dukat« dokazal, da smo takšnih podvigov sposobni, občinstvo pa, da si takšnih prireditev želi.

DOLIK

Likovna sekcija jeseniške Svobode je bila ustanovljena leta 1946 na pobudo nekaterih navdušenih slikarjev — amaterjev, ki se še danes v njej aktivno udeležujejo. V šestnajstih letih obstoja je pokazala izredno dejavnost, saj smo lahko vsako leto gledali vsaj po eno, velikokrat pa tudi po dve razstavi, na katerih so se njeni člani predstavili občinstvu z najnovejšimi

so bile vedno težave s sredstvi za nabavo potrebne inozemske literature, brez katere je uspešna izvedba takih tečajev nemogoča. Ta težava je sedaj premagana in letos v septembru so začeli s študijskimi sestanki, ki jih vodi nestor jeseniških Dolikovcev Jože Čebulj in posreduje ostalim članom sekcije s pomočjo tuje strokovne literature najpotrebnejše znanje iz zgodovine slikarske umetnosti, tehnike risanja, tehnike barv in drugo. Gradivo za te študijske sestanke, ki so enkrat tedensko, bodo predelali predvidoma v dveh letih in bo takšen način dela brez dvoma pripomogel h kvalitetnemu dvigu članov sekcije.

Dolgoletni problem naših Dolikovcev je razstavni paviljon, ki bi ne samo omogočil, da bi lahko v primernem okolju razstavljali svoja dela, temveč bi lahko prirejali tudi razstave tujih likovnih umetnikov. S tem bi pripomogli k popularizaciji likovne umetnosti ter k izostritvi okusa našega občinstva. Kot za vzgled lahko vzamemo Slovenjgradec, ki ima 3000 prebivalcev, kjer so ob podpori občinskih organov predelali in opremili prostore na bivšem magistratu in imajo tam pogoste likovne razstave ne samo domačih, temveč tudi znanih tujih likovnih umetnikov. Tudi pri nas bi bil že skrajni čas, da s postavitvijo razstavnega paviljona pomagamo članom likovne sekcije in omogočimo jeseniškim ljubiteljem likovne umetnosti, ki jih ni ravno malo ogled del raznih tujih likovnih ustvarjalcev.

Sekcija šteje 30 članov in se iz leta v leto pomlajuje z mladimi ljubitelji likovne umetnosti, ki jim starejši, rutinirani člani radi pomagajo pri njihovem delu in umetniški rasti.

GLEDALIŠČE »TONE ČUFAR«

Z letošnjo sezono so se že osemnajstič odprla vrata Talijanskega hrama na Jesenicah. V letu 1961/62 je naše gledališče pripravilo 8 premier in izvedlo 96 predstav na Jesenicah, v okolici ter v Monacu, ki jih je videlo skupaj 24.800 obiskovalcev. Na vsaki predstavi je bilo povprečno 260 obiskovalcev. V letošnji sezoni je predvidenih 9 premier, od katerih smo dve, »Tripče de Utolče« in »Pekel

je vendar pekel«, že videli in 90 do 100 predstav.

Naše gledališče, ki je kljub temu, da deluje na amaterski osnovi, na lepi umetniški ravni, kar dokazuje tudi lanskoletni uspeh na gostovanju v Monacu, izpolnjuje važno kulturno poslanstvo. Z repertoarjem se poskuša na eni strani čimbolj približati našemu delovnemu človeku, na

drugi strani pa ga tudi vzgajati, da bi znal uživati in ceniti kulturne dobrine. Pri tem imajo tudi nekatere težave, ki se tu in tam kažejo v slabem obisku nekaterih kvalitetnih del. Vendar pri tem ne smemo izgubiti poguma, saj takšna stvar potrebuje čas, rezultati pa kažejo, da naporji niso brezuspešni.

Poleg drugega bi moralo biti gledališče tudi kraj, kjer bi se lahko naši delovni ljudje družbeno izživljali. Žal je to pri nas nemogoče, ker ni prostorov v gledališki hiši in so še prostori pred samo dvorano, kjer se občinstvo zbira pred predstavo in med odmorom, hladni, neprivlačni in neestetski, kar tudi odbija obiskovalca, ki se pred in med predstavo počuti v teh prostorih nelagodno ter neprijetno. Ureditev teh prostorov bi bila brez dvoma nujna, če hočemo, da bo lahko naše gledališče tudi odigralo svojo vlogo pri družbenem izživljanju.

Zanimivo in zelo prijetno je dejstvo, da z mladimi kadri za gledališko dejavnost ni težav. Veliko število mladih igralcev omogoča pripravljane tudi takšnih del, kjer je potrebno veliko število igralcev in statistov. Žal pa so velike težave zaradi pomanjkanja režiserjev, kar onemogoča, da bi se lahko vsa mladina, ki ima veselje do gledališkega dela, tudi res udeleževala. Vprašanje vsaj še enega režiserja za naše gledališče bi bilo res treba čimprej rešiti, če želimo, da bo naše gledališče tako kvalitetno kakor tudi kvantitetno napredovalo in da bo mogoče čim več mladih ljudi vključiti v to amatersko dejavnost.

Končno bo treba misliti tudi na to, da bo moralo naše gledališče skrbeti tudi za druge dejavnosti, ki spadajo v njegovo območje dela. Gre predvsem za ustanovitev lutkovnega gledališča, uvedbo »Ure pravljic« in centra za splošno estetsko vzgojo naše mladine ter ponovno oživitve baletne šole, ki je nekoč že obstajala. Vse to spada v delokrog našega gledališča, stvar nas vseh pa je, da skušamo spraviti te dejavnosti čimprej v življenje.

ANSAMBEL NARODNIH PLESOV

Letos praznuje desetletnico obstoja ansambel narodnih plesov, ena izmed sekcij DPD Svobode »Tone Čufar«.

Na Javorniku so začeli z gradnjo kulturnega doma. Če bodo vremenske prilike ugodne, bodo lahko še letos zabetonirali betonsko ploščo

godba, ki pa ima prav tako težave s kadri. Zdi se, da so naši tovrstni ansambli zašli v nek slepi tir, iz katerega zaenkrat še iščejo izhod in upajo, da go bodo tudi našli. Izmed pevskih zborov je najbolj številen in kvaliteten zbor javniške Svobode, medtem ko ima jeseniški komorni zbor kadrovske težave. Žal je prenehal delovati mešani pevski zbor v Žirovnici, čeprav je pokazal lepe uspehe. Pripravljajo ustanovitev novega, kvalitetnega pevskega zbora v okviru Glasbene

ličnih tujih in tudi domačih instrumentalnih ter vokalnih ansamblov, kar bo poživilo koncertno sezono na Jesenicah. Treba bo doseči samo to, da se bo tudi občinstvo zbiralo v dvoranah na posameznih koncertih, kajti nastop bratov Lorenz je dokazal, da je celo za čisto komorno glasbo na Jesenicah dovolj zanimanja.

Omeniti je treba tudi velik uspeh amaterske glasbene dejavnosti v pretekli sezoni, ko so domači izvajalci uprizorili Gobčevo ljudsko opero »Tremerski dukat«. Pri izvedbi je

deli. Pri tem so lahko zasledovali nenehno kvalitetno rast njenih članov, ki so se vedno bolj razvijali v slikarje — amaterje, ki vedo, kaj hočejo in katerih dela so ustvarjena z določeno tehniko in iz njih diha življenjska radost, žalost, zanos, pogum ali odpoved. Posebej je vredno omeniti njihove razstave z določeno tematiko, izmed katerih brez dvoma prednjači razstava ob 20-letnici naše revolucije, kjer so se naši likovniki res potrudili, da bi tudi oni doprinesli svoj delež

Pri tem kratkem pregledu kulturne dejavnosti na Jesenicah ne moremo mimo te sekcije, ki iz leta v leto navdušuje številno občinstvo doma in v tujini s kvalitetno izvedbo naših narodnih plesov. V ansamblu je preko 30 članov, ki pod vodstvom koreografa pridno vadijo, tako da so kvalitetno iz leta v leto boljši. Letošnje poletje so

V bližnji prihodnosti bodo ustanovili mladinski ansambel, ki bi se postopoma uvajal v delo in bi njegovi člani lahko po potrebi nadomestili starejše člane. Razen tega nameravajo najeti poklicnega koreografa, da bi v vsakem oziru dosegli še višjo umetniško raven, ker obstojajo za to vse možnosti. V zadnjem času so številčno povečali

bražuje. Zato nam ne sme biti vseeno, kakšne možnosti ima knjižnica in kako to svoje poslanstvo tudi izpolnjuje. Letos je naša knjižnica v precejšnjih finančnih težavah, kar ima za posledico, da ne morejo nabaviti toliko knjig, ki izhajajo, kot bi bilo z ozirom na veliko število bralcev potrebno. Posledica teh težav je tudi ta, da naša knjižnica

Jeseniški ansambel narodnih plesov praznuje letos deseti letnico obstoja

PANORAMA

imeli 24 samostojnih nastopov, od tega 7 na Bledu, v glavnem pred inozemskimi gosti, dva v Avstriji in enega v Italiji. Njihove nastope so povsod sprejeli z največjim navdušenjem in posebno tujci se ne morejo dovolj nagledati naših pisanih narodnih noš ter samih plesov.

Težave imajo s tem, ker so člani sekcij zaposleni na različnih izmenah, kar otežkoča obiskovanje skupnih vaj. Poleg tega je težko tudi s finančnimi sredstvi, čeprav se precej sami financirajo z nastopi, ker so predvsem narodne noše zelo drage. Prav tako je nerodno tudi to, da traja precej časa in je potrebno mnogo truda, da novi člani toliko spoznajo tehniko plesa, da lahko nastopajo.

glasbeni ansambel, ki sodeluje z njimi in pričela sta se uveljavljati tudi dva pevca, ki sodelujeta kot vmesna točka na nastopih.

V decembru namerava ansambel prirediti v dvorani gledališča »Tone Čufar« samostojen nastop, s katerim bo proslavil 10-letnico svojega obstoja ter pokazal jeseniškemu občinstvu velik kvaliteten napredek v teh desetih letih trdega in vztrajnega dela.

KNJIŽNICA

Jeseniška knjižnica tudi izpolnjuje važno kulturno poslanstvo, saj vemo, da je knjiga tista, ki združuje zabavno s koristnim in našega delovnega človeka zabava ter izo-

ne izpolnjuje vseh tistih nalog, s katerimi se je že ukvarjala v preteklosti. Gre predvsem za prirejanje literarnih večerov, seznanjanje bralcev s knjižnimi novostmi ter za delo z mladino. Vsega tega sedaj ni in bi bilo prav, če bi poskušali najti način ter sredstva, da bi te važne dejavnosti knjižnice ponovno vpeljali.

Treba bo le skrbeti, da bo imela knjižnica dovolj sredstev za nabavo novih knjig,

Odkar imajo na Hrušici nov družbeni dom, se je kulturna dejavnost še veliko bolj razmahnila

kajti položaj na knjižnem trgu je tak, da si bolj redko kdo lahko privoščiti nakup vseh leposlovnih knjig, ki jih danes precej izhaja in to ne ravno po nizki ceni. Poceni

»plaže« pa je tudi na našem knjižnem trgu dovolj in leta samo zastuplja okus našega povprečnega bralca. Zato je nujno, da preko dobro založene knjižnice s kvalitetnimi

knjigami izboljšamo in p o oostriamo okus našega delovnega človeka in mu omogočimo dostop do največjih kulturnih dosežkov človeškega duha. K.

„Hajduk Janošik“

Propadanje fevdalizma, renesansa s svojo ljubeznijo do novo odkrite vrednote — človeka in krvavi kmečki puni so viri, iz katerih si je ljudska domišljija v zadnjih tristo letih ustvarila svoje junake. Ti so se v zadnjem stoletju razrasli v pravnate nacionalne simbole: Robin Hood pri Angležih, Till Eulenspiegel pri Valoncih, kraljevič Marko in hajduk Stanko pri Srbih, Veljko Jože pri Hrvatih, kralj Matjaž in Peter Klepec pri Slovencih ter hajduk Janošik pri Čebih. Več ali manj pomembna zgodovinska oseba se je razrasla v ljudski domišljiji v osebnost, ki je simbol pravičnosti, ena-

kopravnosti in poštenosti, na kratko, simbol družbenega reda, v katerem ne bo človek človeku — zver. In tak je tudi hajduk Janošik.

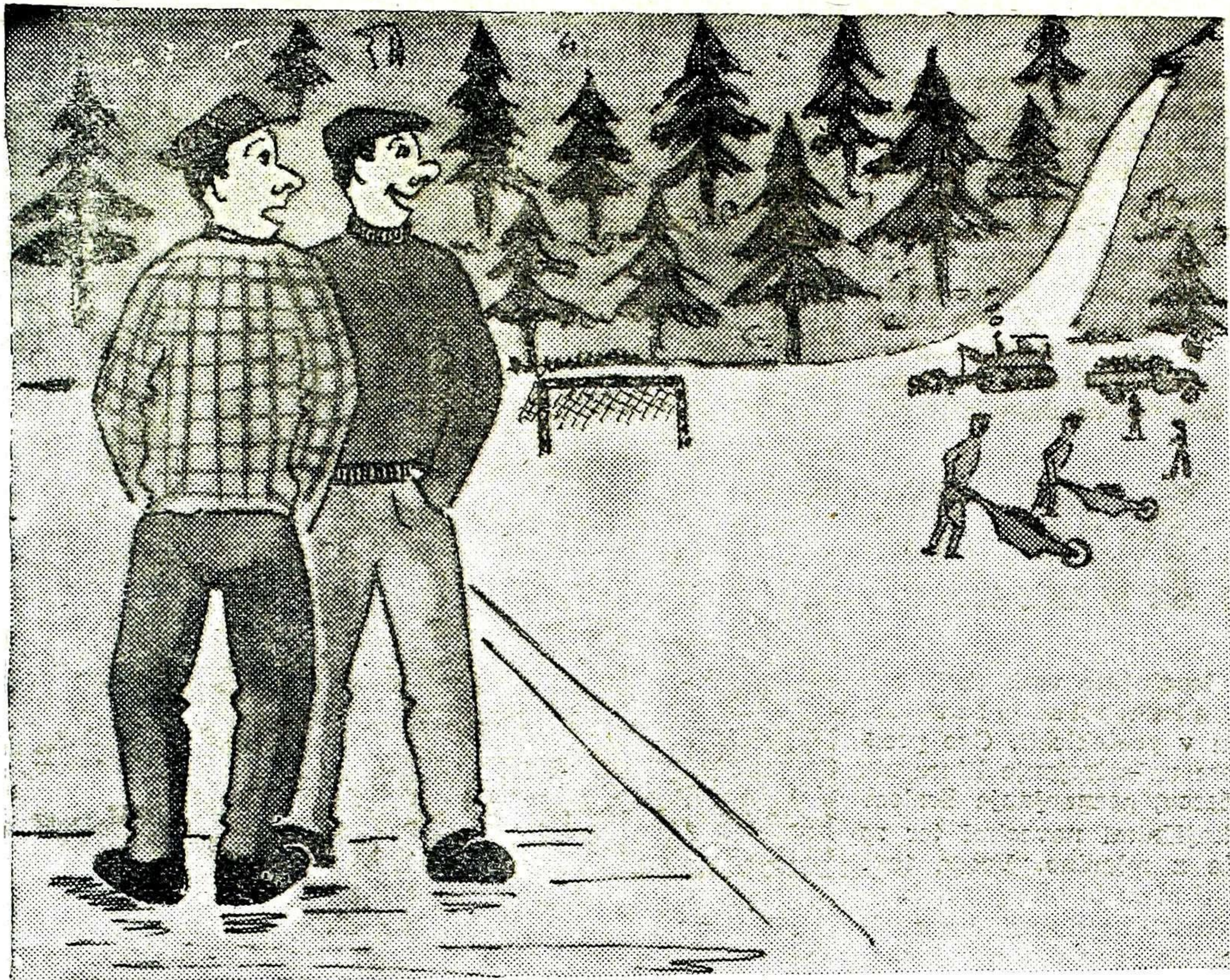
Čebi so posneli o njem filme, ustvarjena je na isto temo opera in cela vrsta dramskih del. Sicer ljudska zgodba o Janošiku, ki se želi posvetiti duhovniškemu poklicu, pa ga nečloveško ravnanje graščakov privede do poglavarja hajdukov, zgodba o njegovi nesrečni ljubezni in tragični smrti, ni samo barvita storija izpred 300 let, je tudi lepa in vredna zgodba o človeku in ljudeh, ki so se borili proti zlu in krivici in jim v tem boju ni bilo

žal tudi življenja. In čeprav Janošik s svojimi hajduki niti malo zaobrnil kolesa zgodovine, je češkemu ljudstvu vendar postal simbol boja ne samo nacionalne, temveč tudi socialne osvoboditve. Zato bo premiera na predvečer dneva republike v soglasju ne samo z borci naših narodov davne in najnovejše zgodovine, temveč tudi z borci za iste ideale drugih narodov.

Ljudsko igro »Hajduk Janošik« je režijsko pripravil Jože Tomažič, sceno Bojan Čebulj, v številnih vlogah pa sodeluje ves ansambel, pomnožen z vrsto mladih debutantov.

B. Č.

— Janez, pogledj, kmalu bomo dobili še eno nogometno igrišče.
— Saj res! Ti Francelj, koliko nogometnih moštev pa imamo na Jesenicah?!

Največja udeležba je v panogah, ki imajo preprosto tehniko in za katere ni treba večjih priprav. Torej panoge, ki so ljudem bolj dostopne (n. pr. sankanje), seveda pa vse panoge nimajo enako zdravstveno in rekreativno vrednost in bi bilo prav, da bi nekatere bolj podprli (npr. smučanje, plavanje, atletika). Čim več ljudi bi v prostem času gojilo šport, tem pomembnejše bi bilo to za zdravstveno stanje in uspešno reševanje vseh delovnih nalog.

ZAKAJ NI VEČ UDELEŽENCEV V POSAMEZNIH PANOGAH?

Vsa tekmovalna prirejanja po pravilih posameznih športnih zvez. Tekmovalni razredi se delijo predvsem po spolu in potem še na pionirje, mladince in člane. Tu je slabost teh pravil, ki lahko veljajo le za tekmovalni šport, ne pa za rekreativni, ki pa naj ima prednost. V rekreativnem športu moramo upoštevati oba spola in pa starostni sestav kolektiva, ki je naslednji:

do 25 let starosti imamo 1.653 članov kolektiva,
do 30 let starosti imamo 1.216 članov kolektiva,
do 35 let starosti imamo 1.082 članov kolektiva,
do 45 let starosti imamo 1.233 članov kolektiva,
do 55 let starosti imamo 1.540 članov kolektiva,
nad 55 let starosti imamo 276 članov kolektiva.

Starostno povprečje v železarni znaša 35,13 let in prav temu bomo morali prilagoditi izbor rekreativnih športnih panog kot tudi tekmovalja. Naj nas ne moti, če vemo, da imamo v kolektivu športnike, kot so: Benedičič, Smolej, Praček, Knific, Pogačnik

kateri želijo igrati nogomet v družbi s sebi enakimi, so pa tudi tisti, ki bi s kolesi pihali po cesti in še in še so športne panoge, kamor bi se vključili naši ljudje v želji po aktivnem razvedrilu. Mnogi bi radi preizkušali svoje moči med enakimi, s športno

Kakšen je in kakšen naj

Industrijsko delo in pogoji pri tem delu močno vplivajo na človeka. Negativne posledice teh vplivov se kmalu pokažejo v kronični utrujenosti, naveličanosti in v skrajnem primeru tudi v odporu do dela. Delovne pogoje je težko izboljšati, posebno v pogojih, kakršne ima delo v železarni. Ker na delovnem mestu ne moremo nuditi pravega delovnega počitka, ne moremo tudi uvajati delovne rekreacije med delovnim časom. Zato je toliko večja potreba po uvedbi različnih vrst rekreacije zunaj podjetja v naravi, kjer bi delavca organizirano navajali na koristne oblike aktivnega počitka in razvedrila. Ne gre samo za izdelavo programa raznih športnih dejavnosti, primerenih za rekreacijo, nujno moramo preiti na organizacijo razvedrila.

Rekreacija ne predstavlja nobenega razkošja, saj nujno spada v sestav splošne skrbi za človeka, skrbi za njegovo fizično in psihično zdravje, za vzdrževanje njegove delovne kondicije.

Že dolgo nam je jasno, da za ustvarjanje proizvodnje ne zadostujejo samo strojne naprave in material, potreben je še proizvajalec — človek. Torej od tega človeka je odvisno, kakšna bo proizvodnja, od njegove produktivnosti.

Poznamo preživel način večanja produktivnosti z več ljudmi, z več opravljenih delovnih dni, ur, z večjo količino vložene dela. Pravilnost te trditve nam ponazarja diagram gibanja zaposlenosti

in proizvodnje v letih od 1945 do 1961.

Namera, da z večjim številom zaposlenih ustvarimo več izdelkov, ni bila uspešna. Šele z uvedbo dodatnih agregatov in z uvedbo delavskega samoupravljanja smo ob istovremnem znižanju staleža zaposlenih dosegli vidnejšo rast proizvodnje.

Upravljalci sami pa ugotavljamo, da je za nadaljnjo rast produktivnosti nujno potreben sposoben kader.

Med delovne sposobnosti pa štejemo:

- strokovno izobrazbo delavcev,
- fizično sposobnost delavcev, za katero je nujno potrebno
 - fizično in psihično zdravje,
 - zadovoljiva prehrana in stanovanje,
 - aktiven počitek ! delovna rekreacija.

OBLIKE REKREACIJE PRI NAS

Rekreacijo delimo v glavnem na telesno in umsko, sicer pa sta obe neločljivo povezani. Pod telesno rekreacijo razumemo športno dejavnost. V športu pa smo Jesenčani zelo aktivni, bi marsikdo čel, posebno če verjame, da imamo 6500 športnikov, kot je razvidno iz podatkov občinske zveze za telesno vzgojo. Gre namreč za večkrat podvojene podatke, ker so posamezniki vključeni v več športnih klubov.

Dolje bo, če se poslužim

podatkov iz naših medobratnih iger, čeprav so tudi tu posamezniki večkrat udeleženi. V desetih različnih panogah je nastopilo v letu 1961 2044 tekmovalcev. Po posameznih panogah pa je udeležba kot jo prikazuje razpredelnica pod diagramom:

in drugi, ki so še po 35. letu starosti uspešno nastopali v državni reprezentanci. To je bil pač plod neumornega treninga. Takšnega treninga pa drugi nimajo, vendar si še tudi v poznejših letih zaželi smučanja ali drsanja kot mor da nekoč v mlajših letih. Ne

tehniko, ki so jo pridobili morda bolj kot gledalci, ne pa na posebnem treningu. Seveda pa tem ne moremo postaviti istih zahtev — ne časovnih, ne dolžinskih in ne višinskih.

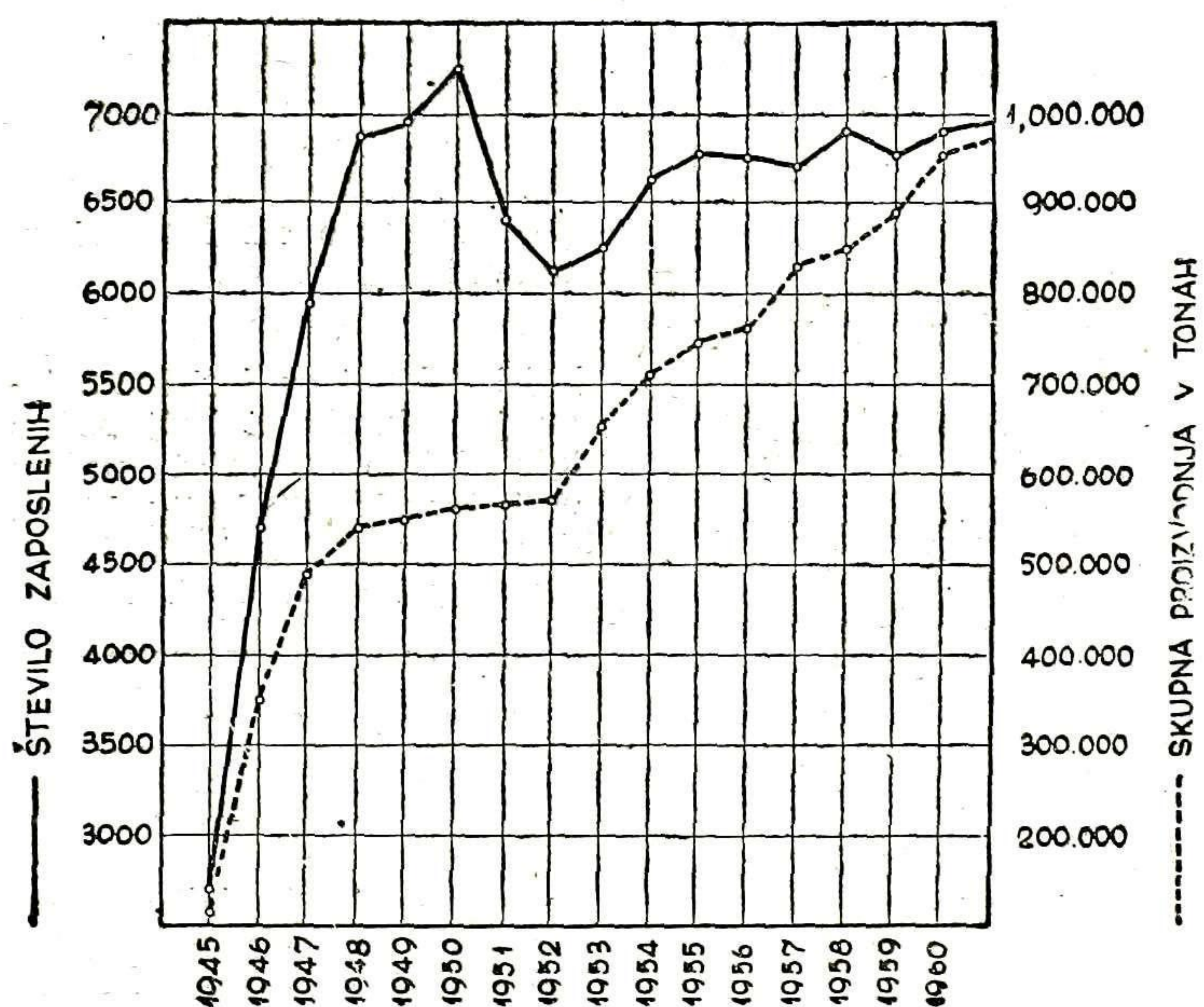
ŠPORT : REKREACIJA

Kakšna je politika v športnih klubih? Tekmovalci bodo vedeli najbolje. Vzemimo ponedeljek! »Ti, kako je bilo, ali si jih?« ... »Kdo pa je bil prvi?« ... »Ali so bili sodniki?« ... Takšna so vprašanja, na katera niso lahki odgovori. Zakaj ne bi vprašali: »Koliko vas je bilo?« ... Ali ste se vsi zdravi vrnili?«

Pa nič zato, tudi rezultati so potrebni, saj ugoden rezultat najbolj verno pokaže delo društva. Pri vsem tem gre le za razmejitev. V športnih klubih vzgajamo vrhunske športnike, preko teh tekmovalcev, vsaj nekaterih, tudi skrbimo za pasivno rekreacijo, katere je deležno večjih več, večjih manj gledalcev. To je zopet odvisno od kvalitete tekmovalstva — prireditve. V rekreativnem športu pa moramo zasledovati masovnost in pa vrednost posamezne športne panoge za zdrav aktiven počitek.

Način življenja in delo našega delavca namreč še vedno preobremenjujemo v fizičnem in psihičnem pogledu ter ustvarjamo nove probleme v zdravstvenem, socialnem, tehničnem in ekonomskem smislu.

Zato terja rešitev vprašanja rekreacije našega železarja pomoč vse družbe s tem, da da vse dobrine za

Gibanje zaposlenosti in proizvodnje v letih od 1945-1961

1. sankanje	802 udelež.	ali vsak	9. član kolektiva
2. kegljanje na ledu	326 udelež.	ali vsak	21. član kolektiva
3. atletika	226 udelež.	ali vsak	31. član kolektiva
4. kegljanje na asfaltu	176 udelež.	ali vsak	40. član kolektiva
5. streljanje	126 udelež.	ali vsak	55. član kolektiva
6. odbojka	96 udelež.	ali vsak	73. član kolektiva
7. šah	90 udelež.	ali vsak	78. član kolektiva
8. smučanje	84 udelež.	ali vsak	83. član kolektiva
9. namizni tenis	64 udelež.	ali vsak	109. član kolektiva
10. plavanje	54 udelež.	ali vsak	130. član kolektiva

realizacijo možnih oblik rekreacije, kolektivne in individualne (med delom in po delu), tedenskega in letnega oddiha. Čimprej je treba ovreči miselnost posameznikov, ki imajo rekreacijo za razkošje modernega časa. Visok odstotek nesreč ima svoj vzrok v utrujenosti, izčrpanosti in naveličanosti. To nam odkriva spoznanje, da danes za počitek delavca ne zadoštuje le mirovanje. Pasivno odpočivanje sicer v neki meri rehabilitira mišičje, toda nujna je fizična in duševna sprostitvev. Rekreacija, telesna in duševna, postaja torej nujna potreba in sestavni del preventive, borbe za večjo storilnost, za izboljšanje kulturnega obzorja in je pomemben činitelj v varnosti pri delu.

Iz našega dosedanjega stanja na področju rekreacije bi lahko zaključili:

● Število članov našega kolektiva, ki se v prostem času redno ukvarjajo s športno rekreacijo, je odraz objektivnih možnosti. Nikakor še ni tako, kot si ga želimo z ozirom na ljudsko zdravje, za-

razširjene med zaposlenimi ljudmi. Prav bi bilo, da bi take oblike še posebno stimulirali.

● Pri organizaciji medobratnih športnih iger naj bi upoštevali naslednje športne panoge: atletiko, odbojko, šah, strelstvo, kegljanje na asfaltu, namizni tenis, plavanje, kolesarjenje, izleti, vlečenje vrvi, badminton, mali rokomet, mali nogomet, gimnastiko, rokoborbo v narodnem slogu, balinanje, sankanje, smučanje in kegljanje na ledu.

Pravila medobratnih iger morajo omogočiti nastop vsem delavcem, in to obeh spolov vseh starosti, vseh poklicev skozi vse leto.

Vsem sodelavcem moramo organizirano nuditi potrebno osvežitev, sprostitvev, zdrav in veder počitek, brezplačno razvedrilo in okrepitev, s pritegnitvijo k redni vadbi.

● Zaradi racionalnega izkoriščanja prostora in časa bi bilo prav, da bi omogočili našim delavcem rekreativno dejavnost tam, kjer živijo, torej v bližini bivališč (sta-

Kaj naj to pomeni?
Nov prometni znak?

Ah, ne! Sankarji, ki nas je v našem kolektivu največ, smo ob edino progo!

bi bil rekreativni šport

dovoljstvo ljudi ter uspešnejše reševanje vseh delovnih nalog.

● Tisti sodelavci, ki imajo najtežje delovne pogoje in pri katerih je rekreacija že-

novanjska skupnost, krajevnas skupnost)

● Dobro bi bilo, da bi razširili krog aktivnih v rekreaciji z vključitvijo družinskih članov, zaposlenih in upoko-

ramo omogočiti razvoj tistih panog, za katere je še danes največje zanimanje. Namesto gradnje igrišč za panoge, za katere ni posebnega zanimanja (nogomet), moramo raje

se vključijo v to prepotrebno akcijo in skupno nastopijo kot propagatorji in organizatorji delovne rekreacije. Le iz masovno razvitega športa bodo lahko klubi črpali nove mlade kadre za svoje vrste. Na Jesenicah oziroma v železarni bomo še vedno radi ugotavljali uspehe, ki jih bodo v plemeniti in tovariški tekmi dosegali naši športniki na tekmovanjih z drugimi klubi, podjetji in na mednarodnih tekmovanjih.

Športniki in tisti, ki pozna-

te prednosti športne rekreacije, vsi, ki dajete prednost v proizvodnji zdravemu, vedremu in spočitemu delavcu, pomagajte s prepričevanjem, z nasveti, s prikazovanjem vrednosti športne dejavnosti pri organizaciji sodobne industrijske rekreacije.

Z dobro športno rekreacijo pa še ne bomo storili vsega, kar lahko nudi sodobna industrijska rekreacija, saj sem spada še vsa kulturno-prosvetna dejavnost in letni od dihi, toda o tem kdaj drugič.

Medobratne športne igre, ki jih že vrsto let prireja sindikalna podružnica našega kolektiva, vključujejo tudi lahko atletiko

aktualen problem, imajo malo možnosti za dnevni, tedenski, pa tudi letni odmor (čas, prostor, primerne oblike).

● Tiste oblike športne rekreacije, ki imajo največjo rekreativno vrednost (zdravstveni, sociološki, ekonomski in tehnični vidik), so še vedno premalo poznane in

jencev. Tako bi rekreacija lažje v pravem pomenu zaživela.

● Za nemoten potek športne rekreacije pa so potrebni tudi prostori in športne naprave. Pri investiranju v športne objekte moramo predvsem upoštevati vse, kar je že navedenega. Najprej mo-

prednost množičnim in n. pr. urediti primerna sankališča za otroke, mladino in starejše.

● S popularizacijo rekreativnega športa pa nikakor ne bi smeli, in tega tudi nihče ne misli, zavreči dela športnih klubov, obratno, športni organizatorji in športniki naj

Smučarji na Črnem vrhu. Vlečnici na Španov vrh se bo kmalu pridružila tudi sedežnica na Črni vrh

Naši smučarji odlično pripravljeni

Smučarji naše komune so imeli intenziven jesenski kondicijski trening, ki so se ga številni smučarji resno udeleževali, toda njihov položaj ni

Janko Kobentar, znani tekmovalca v teku na smučeh

rožnat. Za opremo, ki je zelo draga, nimajo denarja, kvalitetnih smuči pa sploh ni, ali pa so tako drage, da jih ne morejo nabaviti niti posamezniki niti društva. Prav tako ni kvalitetnih maž, primer-

nih lahkih smučarskih palic in tako dalje. Smučarske vrste se množe ter nekateri mlajši dosegajo že lepe rezultate v republiškem in državnem merilu, uprave smučarskih klubov in društev pa le s težavo krijejo vedno večje potrebe. V Ratečah in Kranjski gori pomaga smučarjem Turistično društvo, povsod drugod pa krije znatne izdatke Občinska zveza za šport in telesno vzgojo.

Prav tako pa potrebujejo smučarji tudi vlečnice in sedežnice, ki so za sodoben trening in doseganje vrhunskih uspehov potrebne. Skakalci se pritožujejo, da so manjše skakalnice v zelo slabem stanju in nujno potrebne popravila, ker bomo le tako lahko vzgojili kader za planiško velikanko, ki jo letos obnav-

ljajo in bodo vlečnice ogromna sredstva.

Problemov in želja naših smučarjev je ogromno. Tako bi Javorčani radi zgradili vlečnico in 50-metrsko skakalnico na Kresu, Mojstranci temeljito popravili 40-metrsko skakalnico, na Črnem in Španovem vrhu pa uredili zimsko-športni rekreacijski center za člane našega kolektiva. Marsikaj so že storili s skromnimi sredstvi in prostovoljnimi delom ter uredili med drugim tudi novo progo na Črnem vrhu in progo za že dobro znani »kurirski smuk«.

Smučarji naše občine so se odločili, da v letošnji predolimpijski sezoni ne bodo igrali podrejene vloge in bodo skušali osvojiti čim več najvišjih lovorik. Zuro

Hokejisti spet doma

Člani jeseniškega I. hokejskega moštva so 19. novembra zaključili gostovanje v CSSR in se 22. novembra, potem ko so v Avstriji, na Dunaju in v Celovcu, odigrali še dve tekmi, vrnili domov.

Od 6. nov. so bili gostje češkega kluba Tatra v Kolínu. Turneja je imela predvsem značaj treninga, ker na domačem drsališču še ni ledu. Na umetnem drsališču v Kolínu so trenirali dvakrat dnevno po dve uri, in tako sistematično nadoknadili zamujeno, poleg tega so na Češkem z dobrimi moštvi odigrali še pet tekem ter dve v Avstriji.

Rezultati posameznih tekem kažejo premoč Čehov. Tako so naši izgubili s HK Tatra 2:7, s HK Havličkov Brod 3:7, s HK Spartak Sokolovo (II. moštvo) 3:11, s HK Liberec 4:5 in s HK Litvinov 5:14. V Avstriji so igrali z WEV 7:13 in s KAC 2:9. Pripomniti je treba, da so imeli Jesenčani v Avstriji kvalitetne nasprotnike, okrepljene s Kanadčani.

Vse tekme so bile po sporočilu zelo lepe, našim je primanjkovalo le kondicije, kar je razumljivo, saj so bili na ledu pred odhodom na Češko

le 4 ure na ljubljanskem drsališču. Toda trening in tekme so brez dvoma zelo dobra priprava za nastope doma, za državno prvenstvo in za nastope v državni reprezentanci, kjer sodeluje 10 naših članov. V zvezi z nekaterimi objavami v dnevnem časopisu o odigranih tekmah našega moštva na Češkem in HK Olimpije si dovoljujemo kritično pripombo. Menimo, da je »blesteči« uspeh Olimpije, ki je v soboto, 17. novembra, doma pred svojo publiko in po treh tednih treninga na ledu proti mladinski ekipi KAC iz Celovca dosegla rezultat 4:4, le nekoliko preveč populariziran, medtem ko rezultate našega moštva na Češkem objavljajo dnevniki z debelimi črkami: »Poraz jeseniških hokejistov« itd., brez najmanjšega komentarja o kvaliteti nasprotnikov. Taka popularizacija po vseh vidikih meri prav v nasprotno smer.

Letošnja prva tekma, če bo drsališče pripravljeno, bo v nedeljo zvečer z moštvom Kitzbühla iz Avstrije, ki jo okrepljeno s tremi Kanadčani-profesionalci. Po uspehih pripravih pričakujemo, da bo igra dobra in uspešna.

Druga letošnja premiera v gledališču

Z zanimanjem smo pričakovali uprizoritev igre v dveh delih tržaškega slovenskega pisatelja Josipa Tavčarja »Pekel je vendar pekel«.

Delo obravnava na izvirni način problem vedno popolnejše tehnizacije in modernizacije sedanjega in bodočega življenja, ko se nazadnje izkaže, da se človek kljub vsem ugodnostim in možnostim najrazličnejših užitkov želi vrniti spet nazaj tja, kjer je začel. Avtor biča današnjega modernega človeka in njegove slabosti ter z žgočo ironijo nakaže slabo perspektivo, v katero nas vodi sla po uživanju za vsako ceno ter lagodnem življenju. Na nekaterih mestih je čutili, da bi Tavčar rad povedal še nekoliko več in bolj ostro, vendar se temu izogne, verjetno iz vzroka, ker se je moral ozirati na tržaške razmere. To je delu nekoliko v škodo, vendar kljub temu

predstavlja lep primer originalne obdelave danes zelo aktualne teme.

Uprizoritev je režijsko in scensko pripravil Bojan Cebulj, ki je dokazal, da ima posluš za režijo del, pri katerih je treba zaradi majhne zasedbe voditi igralce po odru s pravim občutkom za mero ter upoštevanjem vseh odtenkov, ki so pri delu kot »Pekel je vendar pekel« še posebno važni. Upošteval je svojstveno okolje in tematiko ter znal ustvariti vzdušje, ki je pritegnilo sicer maloštevilne gledalce v dvorani. Tudi njegova

scenska zamisel je bila duhovito zasnovana in je odgovarjala vsem zahtevam, saj je omogočila tudi učinkovito in istočasno enostavno menjavo scene, kot je to zahtevala ta predstava.

Glavni igralski trio Franci Pogačnik, Stanka Geršakova in Oto Gerdej je solidno opravil svojo nalogo. Izstopal je posebno Pogačnik, ki s svojo kreacijo Jurija Mačka ni imel ravno lahkega dela, saj je moral pokazati vse igralske registre od lahkoživnega brezvestneža do resigniranega obupanca, ki je spoznal, da je vse na

svetu ničevno. Stanka Geršakova je ugajala posebno v prvem delu, medtem ko se je Gerdej, ki smo ga prvič videli na našem odru, presenetljivo dobro znašel v svoji vlogi. V manjših vlogah so nastopili še Marjanca Cebuljeva, Slava Mirošičeva in Teo Lipicer in so pokazali, da so vložili v pripravo tega dramskega dela mnogo truda.

»Pekel je vendar pekel« je igralsko, režijsko in scensko dobro pripravljena predstava, ki si jo je zaradi zanimive tematike tudi vredno ogledati. K.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi dragega moža in očeta

FRANCA SVETINA

se zahvaljujemo vsem, ki so nam stali ob strani, ga obiskovali na domu in ga spremlili na njegov zadnji dom. Naša zahvala vsem darovalcem cvetja in vencev, tov. Kelvišarju za poslovilne besede in organizaciji SZDL. Iskrena zahvala vsem lastnikom avtomobilov, ki so nam v tako lepem številu priskočili na pomoč in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Še enkrat vsem iskrena hvala!

Zelujoča družina Svetina in ostalo sorodstvo

SREDA - 28. 11. ob 19.30 J. Machen: HAJDUK JANOŠIK premiera

ČETRTEK - 29. 11. ob 19.30 koncert akademskega pevskega zbora iz Zemuna

SOBOTA - 1. 12. ob 20. - Josip Tavčar: PEKEL J Vendar PEKEL

NEDELJA - 2. 12. ob 15. - Josip Tavčar: PEKEL J Vendar PEKEL

ob 19.30 J. Machen: HAJDUK JANOŠIK

Prizor iz igre: »Pekel je vendar pekel« Josipa Tavčarja

ZELEZAR, tednik - izdaja: Železarna Jesenice - glavni in odgovorni urednik Remigij Noč - ureja redakcijski odbor. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Naslov: Uredništvo »Železar«, Železarna Jesenice, telefon št. 394. - Tisk CP »Gorenjski tisk« v Kranju

Namesto toplega obroka kantine na dve izmeni

Delavski svet gostinske enote »Železar« je na svoji 8. seji razpravljal o regresih in sprejel več sklepov. Na seji je bilo predlagano, da bi regrese za lokalne prevoze ukinili, razen na progi Plavž - Slov. Javornik, ali pa bi omogočili delavcem zamenjavo stanovanj. Prav tako naj bi ukinili regrese za tiste avtobusne proge, ki potekajo vzporedno z železniško progo, na ostalih progah pa bi regrese izenačili z regresi, ki so v skladu z železniško tarifo.

Člani delavskega sveta so se strinjali s predlogom upravnega odbora železarne, da je treba izdelati kalkulacijo uslug na osnovi ekonomskih cen, toda organi upravljanja v železnici naj konkretno določijo višino regresa. Gostinska enota naj regulira cene v menzah z ozirom na tržišče z določeno mejo razpona. Zunanji naročnikom bi usluge zaračunavali po polnih ekonomskih cenah z določenim odstotkom marže. Ko so na seji DS EE razpravljali o problematiki regresov za samske domove in menze, so ugotovili, da bi z razvrščanjem abonementov po višini njihovih zaslužkov napravili administrativni poseg, gostinska enota pa ni organ, ki bi lahko osebne dohodke pregledoval, niti nima take pravice.

Zanimiva je bila tudi razprava o delitvi toplega obroka. Ugotovljeno je bilo, da znaša cena toplemu obroku 106 dinarjev, pri čemer so upoštevani vsi stroški amortizacije, vzdrževanja itd. in ne 137 dinarjev, kot je bilo napačno prikazano v objavljenem članku v »Železaru«. Regres, ki ga daje podjetje je treba smatrati kot zaščitno sredstvo za približno 1.480 delovnih mest. Število ostalih obrokov pa bi lahko smatrali na osnovi kriterijev, ki so navedeni v prejeti dokumentaciji. Da je organizacija toplega obroka takšna, kot

jo imamo sedaj, imajo zaposlene posamezni obrati, ki so kar tekmovali med seboj, da so urejali jedilnice. Takšnih delilnic imamo v železnici 11 in obratujejo na tri izmene (tudi ob praznikih in nedeljah). Člani DS EE menijo, da tudi uporabljanje avtomobila kombi predstavlja 230.000 dinarjev mesečno, ki jih železnica zaračunava po polni ceni za prevožen kilometer. Topel obrok je vrednost avtomobila kombi že izplačal.

Delavski svet ekonomske enote je po daljši razpravi sprejel predlog o ukinitvi toplega obroka, namesto tega pa bi začele obratovati kantine na dve izmeni. V kantinah naj bi delavci dobili vse specialitete po dnevnih cenah. Razdeljevanje malice bi opravili brez bonov, ker praksa kaže, da bi pri nadaljnjem uvajanju bonov lahko prišlo do morebitnih manipulacij. Tudi nabavna cena bonov ni majhna (1 bon 0,7 din). V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da gostinska enota tako za menze kot topli obrok nabavlja hrano po nižjih cenah, kar je v skladu s sklenjenimi pogodbami.

Delovna disciplina pri razdeljevanju toplega obroka je odvisna od obratov in delovodij, ki naj po vnaprejšnjem določenem razporedu dovoljujejo delavcem in uslužbencem prihod v kantine in jedilnice toplega obroka. Zanimiva so bila tudi poročila delegatov, ki so obiskali nekatera podjetja in ugotovili, da v ostalih železnarh delijo topel obrok na bolj primitiven način kot pri nas. Malica, ki jo kupi delavec v Litostroju stane 80 dinarjev, toda kruhu mu zaračunajo posebej in tudi hrana je slabša. (Cena malice v Železarni Ravne 70 din, v Storah 75 din.)

Ker kava in mleko nista zaščitno sredstvo, bi z delitvijo prenehali. O tem je

CDS razpravljala že v juliju, vendar pristojna komisija še do danes ni objavila predlogov in sklepov.

Tudi razdeljevanje gazirane vode je stvar obratov. Na osnovi njihovih naročil gostinska enota »Železar« sklepa ustrezne pogodbe. V ilustracijo naj omenimo, da Kmetijska zadruga Radovljica, prej Poljce, prodaja mleko po 54 dinarjev liter, medtem ko stane na trgu 58 dinarjev. Vprašanje razdeljevanja gazirane vode naj uredi HTV služba. Naprave, ki jih imamo v podjetju za proizvodnjo gazirane vode, pa bi lahko uporabljali za izdelovanje sifona, oranžade in podobnih brezalkoholnih pijač.

Splošno mnenje je, da bi ukinili vse regrese, med njimi tudi za počitniške domove, ki jih koristi komaj 1/7 zaposlenih članov in še to vsako leto isti.

EE šamotarna

Seminarji za bolnike

Tudi v šamotarni smo obravnavali problematiko regresov, zbor ekonomske enote pa je po temeljiti in vsestranski razpravi sprejel sklep o ukinitvi regresov za lokalni prevoz. Zbor ekonomske enote je bil mnenja, da je treba regrese za ostale avtobusne prevoze izenačiti z regresi na železnici, v kolikor so realni. Po sklepu seje ZEE šamotarna v prihodnje ne bi več regresirali hrane in stanovanj v samskih domovih, namesto sedanjega toplega obroka pa bi uvedli malice z določenim regresom. Te malice naj bi člani kolektiva dobivali v kantinah, prav tako pa ne bi v prihodnje regresirali mleka in gazirane vode.

Na seji smo podrobneje

— Cena, spet bava zamudila službo!

— Saj res, samo kdo bo plačal te ure ...

(V podobnem stilu se je nadaljeval dialog med dvema delavcema na Hrušici pred kratkim, ko sta zaman čakala na avtobus. Toda prav enaki pojavi niso »izumrli«, zato karikaturu kljub temu, da je nekoliko stara, objavljamo)

Člani delavskega sveta tudi menijo, da bi bilo koristno, če bi na isti način kot o regresih razpravljali še o letošnjem letu kar 2 milijarstojninah po pravilih želez-

niških voz, prevozniki tarifi, ki pomenijo za naše podjetje v prvih devetih mesecih letošnjega leta kar 2 milijarstojninah po pravilih želez-

razpravljali tudi o poročilu HTV službe, ki je bilo obravnavano na predzadnjem zasedanju CDS. Omenim naj le nekaj najvažnejših sklepov, ki se nanašajo na to problematiko. Sklenjeno je bilo, da morajo vsi člani kolektiva uporabljati zaščitna sredstva, še posebej v oddelkih, kjer je veliko prahu. Pregledati bo treba vsa delovna mesta in odpraviti pomanjkljivosti, ki so večkrat vzrok nezgodam pri delu. Obratovodstvo naj reši skupno z oddelkom za toplotno energijo problem pare, ki jo večkrat ni na razpolago za ogrevanje vode in delovnih prostorov. To vprašanje je kritično še posebno v zimskem času, ker so delavci pri delu umazani zaradi ma-

nipuliranja z različnimi olji in nimajo na razpolago tople vode za umivanje. Ob zaključku seje je bilo še predlagano, da naj se člani kolektiva v primeru bolezni obračajo na zdravnike v naši Obratni ambulanti, toda uslužbenci naj imajo do njih tovariški odnos. Udeleženci seje tudi menijo, da bi bolniki, ki niso v bolniških posteljah, lahko obiskovali razne seminarje. Predvidene so tudi kazni za izostankarje in sicer: za en neopravičen izostanek izgubi delavec 10% variabilnega dela, za dva izostanka 25%, za tri ali več izostankov pa ves variabilni del plače za mesec, v katerem je neopravičeno izostal. Seje se je udeležilo 85 odst. članov kolektiva. R. S.

tudi skrajšan delovni čas, toda le takrat, če je tako delo določeno z zakonom in je osebni dohodek od takega vira edini vir za preživljanje. V delovno dobo kot da bi delali polni delovni čas, se šteje zavarovancem, če so delovni, vojaški vojni in vojaški mirovni invalidi delali skrajšan delovni čas in sicer tolikšen, kot po izvidu in presoji invalidske komisije ustreza njihovim delovnim zmožnostim. V delovno dobo se šteje tudi skrajšan delovni čas zavarovank zaradi hranjenja in nege otroka, ki jim pripada po posebnih predpisih in če so imeli zavarovanci in zavarovanke skrajšan delovni čas po predpisih o zdravstvenem zavarovanju ter še, če so zavarovanci in zavarovanke imeli krajši delovni čas od rednega zaradi obiskovanja šole ali tečaja. Zavarovancem, ki jih je med de-

lovnim razmerjem gospodarska organizacija poslala na šolanje ali strokovno izpopolnjevanje, se šteje ta od tega časa v delovno dobo največ dve leti, če so bili ta čas v delovnem razmerju. V pokojninsko dobo se šteje tudi čas, ki ga je zavarovanelec - jugoslovanski državljani prebil v delovnem razmerju pred 1. decembrom 1918, če je delal v državah, ki so imele v svojem sestavu posamezna področja jugoslovanskega ozemlja, zavarovanelec pa je bil državljani katere od teh držav.

Čas, prebit v delovnem razmerju v Italiji ali na okupiranem ozemlju do 15. septembra 1947, oziroma do 26. oktobra 1954, se prizna v delovno dobo zavarovancu, ki je postal jugoslovanski državljani na podlagi mirovne pogodbe z Italijo, oziroma zavarovancu, ki je na osnovi memorandumov o soglasju o svobod-

nem tržaškem ozemlju z dne 5. oktobra 1954 v pravicah in dolžnostih izenačen z jugoslov. državljani.

Zavarovancem — jugoslovanskim državljanom, ki so pred sklenitvijo mirovne pogodbe z Italijo prenesli stalno bivališče iz Italije v Jugoslavijo, se šteje v delovno dobo tudi čas, ki so ga prej prebili v delovnem razmerju v Italiji.

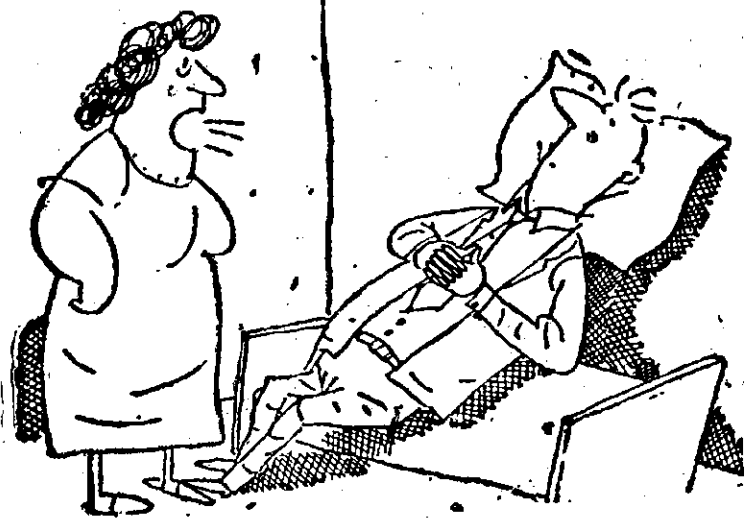
Za pokojnino se šteje kot posebna doba čas ilegalnega, revolucionarnega dela pred 6. aprilom 1941, prebit v državi ali v tujini in sicer: — čas, ko je bil zavarovanelec na odgovornih mestih v revolucionarni politični organizaciji, če mu je bilo to delo edini poklic ali če se zaradi tega dela ni mogel zaposliti;

— čas, ko je bil zavarovanelec zaradi revolucionarnega dela v zaporih, taboriščih, konfiniran ali v internaciji;

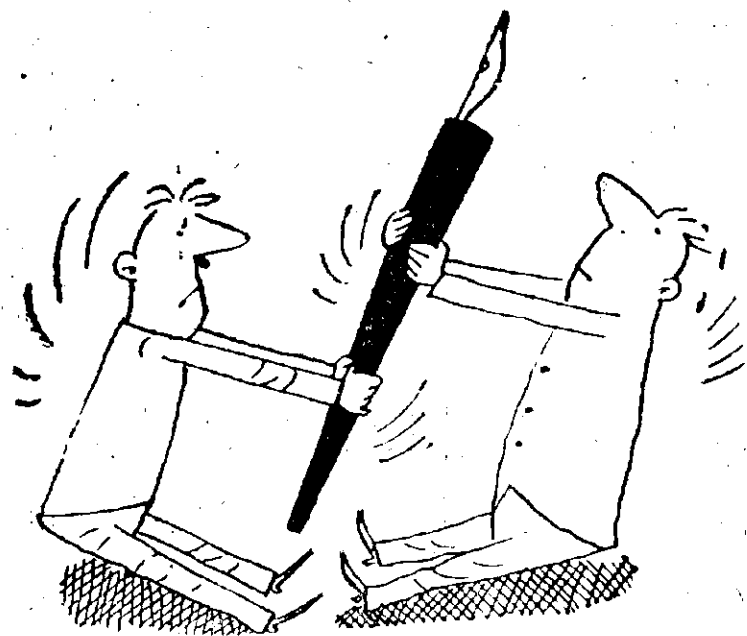
— čas, ko zavarovanelec ni bil v rednem delovnem razmerju zato, ker mu je redno delovno razmerje prenehalo kot članu revolucionarnega gibanja, ali zato, ker mu je bilo kot takemu onemogočeno, da bi se zaposlil.

Tistim, ki se jim ilegalno revolucionarno delo šteje za pokojnino, se šteje za pokojnino tudi ves čas, ko niso bili v delovnem razmerju zaradi bolezni in poškodb, dobljenih pri revolucionarnem delu, ali zaradi posledic poškodb in bolezni, ki so jih dobili v zaporu ali taborišču. Za pokojnino se šteje tudi čas, prebit v Jugoslaviji pred 6. aprilom 1941 v stavki ali izven delovnega razmerja, če je zavarovancu prenehalo delovno razmerje zaradi stavkarskega, vendar v vsakem posameznem primeru največ šest mesecev. (Dalje prihodnjic)

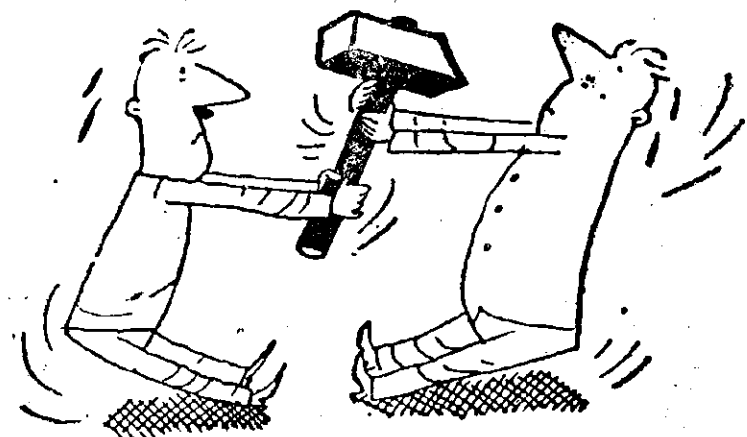
Izposojeni tovarniški humor

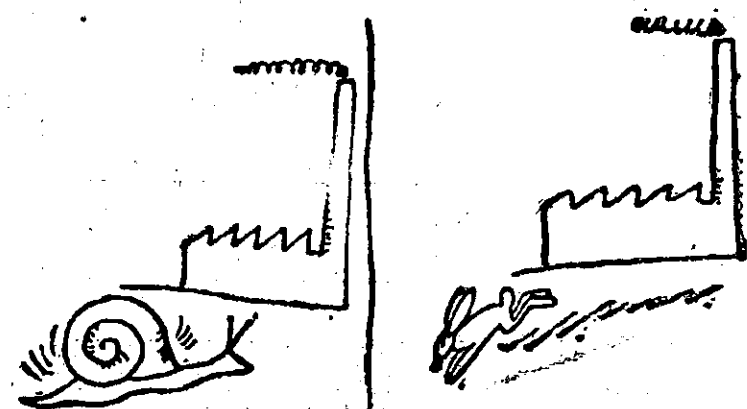
— Kdaj se boš odvadil tega, da to ni tovarna, ampak dom, v katerem je treba tudi kaj narediti!

NEKDAJ ...

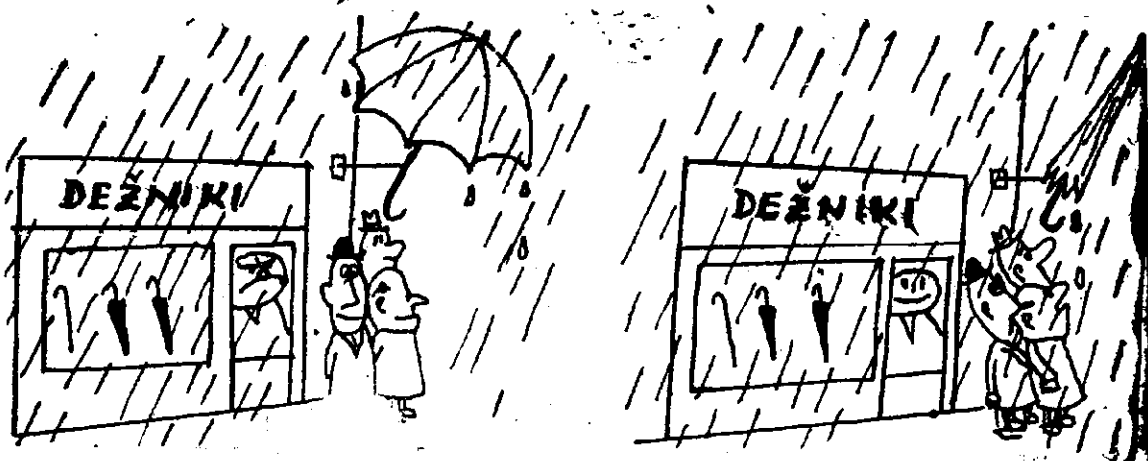

...IN DANES

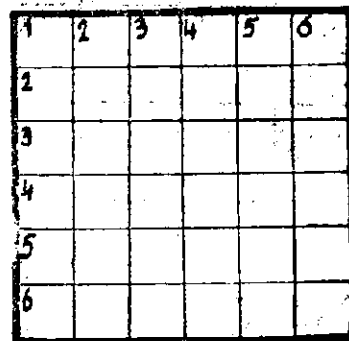
Prihod na delo ...

... odhod z dela

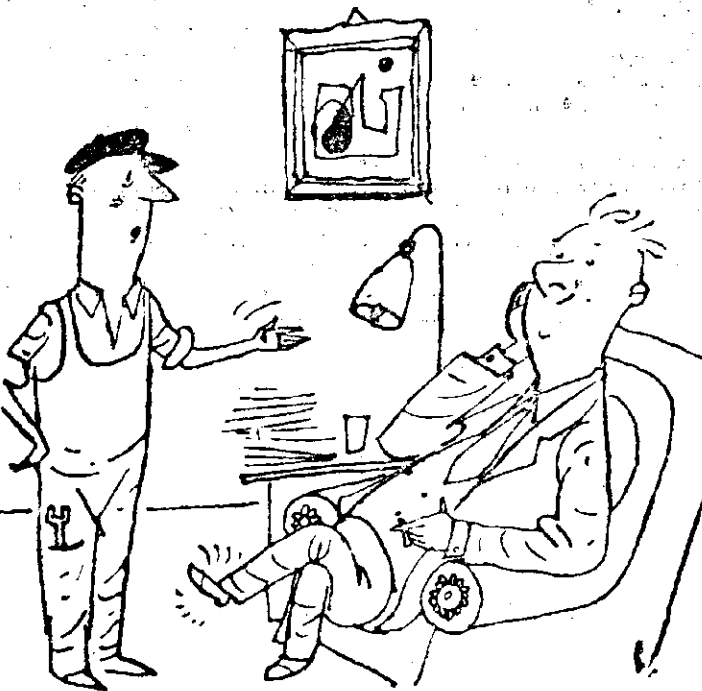

▲ BREZ BESED

Magični kvad at

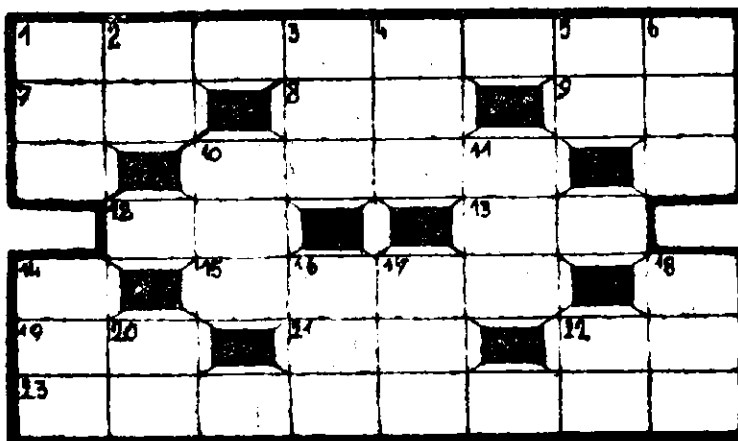

Vodoravno in navpično: 1. ognjena, raza, 2. tiskarska mrcža, 3. glavno mesto Eritreje, 4. znanstvenik, ki proučuje ravnotežje sil, 5. nekdanja znana francoska filmska igralka, po rodu iz Afrike, 6. pokrajina in gorovje v Burmi.

— Kaj vi nič ne delate?!
— Jaz mislim.
— Potem pa nekaj izmislite.
— Eh, potem bi pa moral tudi delati!

Zlogovna križanka

Vodoravno: 1. naziv našega podjetja, 7. država v Afriki, s katero imamo prijateljske stike, 8. mlada domača žival, 9. novice, sporočila, 10. slavnoljubni violinski virtuoz, eden najboljših vseh časov, 12. osnovna enota za merjenje, 13. velika dvorana, 15. puščanje v

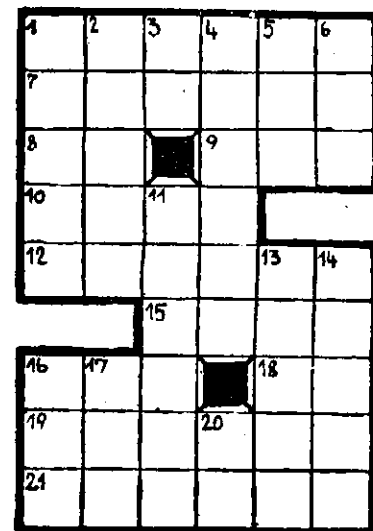
tekočini, 19. ujemanje verzov (množ.), 21. okončina, 12. geometrijski liki, 23. panoga zemljepisa s posebnim oziranjem na človeka.

Navpično: 1. jugoslovanska filmska igralka (Dušica), 2. sibirski veletok, 3. steklena priprava za pretakanje tekočine, 4. gozdne živali z lepim rogovjem, 5. tuje žensko ime, 6. reka, ki se pri Omišu izliva v Jadransko morje, 10. južnoameriški veletok, 11. enakovredno gibanje telesa, ki visi, 14. indonezijska pokrajina (Zahodni ...), 16. lise, madeži, 17. surovina za izdelavo čokolade, 18. formacija v armadi starih Rimljanov, 20. pariška podjeteljska železnica, 22. vrsta peciva.

Križanka

Vodoravno: 1. okrasni obroč na roki, 7. veslaška tekma, 8. okrajšava za »osebni dohodek«, 9. loščilo, 10. slavnoljubni francoski pisatelj (Vatikanske joče), 12. oglas, 15. najvišji vrh v Karavankah, 16. češki skladatelj (Josef), 18. nikalnica, 19. vrsta pesniške stopice, 21. vrsta vrbe.

Navpično: 1. železniški tir, 2. sredstvo za pitje, 3. začetnici slovenskega pesnika (Soči), 4. nadarjenost, 5. oče, 6. okrepjena nikalnica, 11. del smučarskega skoka, 13. pesniška zvrst, 14. drevored, 16. okrajšava za »stran«, 17. časovna enota, 20. vozniki medmet.

Veliko
zadovoljstva
pri
reševanju